Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

הײנט 22 זײטען (טאַבעלע פון דער מלוכה־לאָטעריע—זעה זײט 18) פרײז 30 גראָשען NAJER FOLKSBLAT

נײער פאלקסבלאט

№ 121	לאדז, פרײטאג, יא סיון תרצ״ד	צװעלפטער יאהרגאנג	Łódź, Piątek, 25 maja 1934 r.	№ 121

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאװער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

דער פעראײניגטער יודישער װאהל=בלאק

פאדערט אױף אלע יודישע װעהלער פון 2־טען, 5־טען, 7־טען, 9־טען און 10־טען װאהל־קרײזען, אין נאמען פון יודישען אחדות, און נאמען פון קאמף פאר די יודישע אינטערעסען, נישט אפצוגעבען דעם 27־טען מאי די שטימען פאר די האפנונגסלאָזע ליסטעס, נאר שטימען אױסשליסליך פאר די ליסטעס און קאנדידאטען פון

פעראײניגטען יודישען װאהל=בלאק

דער ערפאלג פון דער פערװירקליכונג פון די יודישע פאסטולאטען אין שטאָט־ראט איז אפהענגיג פון ערפאָלג פון אונזערע ליסטעס.

די ראַטמענער, װעלכע װעלען געװעהלט װערען פון אונזערע ליסטעס, װעלען אין קומענדיגען שטאָט־ראָט בילדען

א זעלבסטשטענדיגע אונאפהענגיגע פראקציע.

װעלכע װעט דינען די אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אונזערע קאנדידאטען זענען:

אין צעהנטען װאהל־קרײזן:

1) יעקב לײב מינצבערג, סײם־דעפוטאט, פרעזעס פון דער לאָדזער יודישער קהלה, ביז־איצטיגער ראטמאן אין אלע לאָדזער שטאָט־ראטען.
2) סטאניסלאװ דאבראניצקי, אדװאקאט.
3) פישל ליבערמאן, פרעזעס פון לאָדזער קהלה־ראט, געװ. ראטמאן אין לאָדזער שטאָט־ראָט.
4) בנימין רוס, געװ. פרעזעס פון דער לאָדזער קהלה און איצטיגער פערװאלטונגס־מיטגליד, געװעזענער ראטמאן אין שטאָט־ראָט.
5) נתן מרול, אינזשיניער.
6) איגנאצי יאשונסקי, פרעזעס פון צענטראלען סוחרים־און פאבריקאנטען־פעראײן אין לאָדזער װאָיעװאָדזטװע.
7) פיאטר כארי, פרנס פון דער לאָדזער קהלה, ראטמאן אין דער לאָדזער אינדוסטריע און האנדעל קאמער, פרעזעס פון צענטר. קלײנהענדלער־פעראײן.
8) דוד העלמאן, דאקטאר.

אין ביינטן װאהל־קרײזן:

1) יוסף װײצמאן, אדװאקאט, װיצע־פרעזעס פון לאָדזער קהלה־ראט, ג. ראטמאן פון לאָדזער שטאָט־ראט, פרעזעס פון דער לאָדזער האנדװערקער־עקספאזיטור.
2) מענדל מראכוצקי, געװ. ראטמאן און לאװניק אין לאָדזער מאגיסטראט.
3) אברהם אלחנן שטײנשנײדער, װיצע־פרעזעס פון צענטראלען סוחרים־פעראײן אין לאָדז.
5) יוסף מרגליות, פערװאלטונג־מיטגליד פון לאָדזער סוחרים־פעראײן.
5) מאיר זײדע, װ. פרעזעס פון יודישען לאנד־קענטשאפט־פעראײן
6) יעקב יהודא דעגענשטײן, װיצע־פרעזעס פון צענטראלען פאבריקאנטען־פעראײן.
7) מענדעל באלבערישסקי, מאגיסטער.

אין זיבעטען װאהל־קרײזן:

1) מאיר שמעון רײכמאן, אדװאקאט.
2) לײבוש ראזענבערג, פרעזעס פון קלײנהענדלער־פערבאנד גדאנסקא 10.
3) יוזעף הירשבערג, פערװאלטונגס־מיטגליד פון צענטראלען סוחרים־ און פאבריקאנטען־פעראײן.
4) אברהם איזען, פרעזעס פון פלײש־אינדוסטריע און האנדעלס־פעראײנען אין לאָדז.

אין פינפטען װאהל־קרײזן.

1) אברהם יהושע רעכטמאן, פרנס פון לאָדזער קהלה־ראט
2) הירש מיכאל עפשטײן, פרעזעס פון סוחרים־פעראײן אין ראיאָן פון גײערס מארק.
3) יאיר קאמפעל, װיצע־פרעזעס פון סוחרים־פעראײן אין ראיאן פון גײערס מארק.
4) זיגמונד גאזשדזיצקי, פערװ.־מיטגליד פון סוחרים־פעראײן

אין צװײטען װאהל־קרײזן:

1) יאקוב ליבראך, האנדעלס־ריכטער, ראטמאן אין דער לאָדזער האנדעלס־קאמער.
2) אברהם מאיר קאפלאן, ג. ראטמאן פון לאָדזער שטאָטראט
3) ישראל מאיר הערשקאװיטש, פערװאלטונגס־מיטגליד פון שנײדער צעך.
4) יוזעף קראשינסקי, אינדוסטריעלער.

די אײנציגע ליסטע פון נאַציאנאלען יודענטום איז די ליסטע פון פעראײניגטע ציוניסטישע בלאק

איהרע פערטרעטער פיהרען א װירדיגען קאמף פאר די נאציאנאלע, קולטורעלע און עקאנאמישע אינטערעסען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

אונזערע קאנדידאטען פון די בעזונדערע װאהל־קרײזען זענען:

אין 9. װאהל־קרײז: ליסטע № 7 — ג. לאװניק א. יאעל, ד״ר ז. עלענבערג, מאג. י. זאבדער, משה קארא

אין 10־טען קרײז: ליסטע № 10 — ג. ראטמאן י. מ. ביאלער, דר ג. קרויש, פרױ דענט. מלכה רעזניק, ג. ראטמאן אינזש. פראשקיער

אין 7־טען קרײז: ליסטע № 7 — רעד. י. אוגער, משה לימאן, אינזש. פ. ליבדער

אין 5־טען קרײז: ליסטע № 10 — י. בערגער, מ. בראדעצקי, ח. גאלדהערש

אין 2־טען קרײז: ליסטע № 5 — ג. ראטמאן מ. פײן, ד״ר ש. בערלאס, די״ר. װ. סקורא

דאס בעװאוסטזיניגע נאציאנאלע יודענטום, סוחרים, האנדװערקער, קלײנהענדלער, ארבײטער און ארבײטענדע אינטעליגענץ שטימען פאר די אויסגעפרובטע פערטײדיגער פון װײטערע רעכט — פאר די קאנדידאטען פון דער ליסטע פון פעראײניגטע ציוניסטישע בלאק

ציוניסטען און נאציאנאל=בעװאוסטזיניגע יודען פון 9־טען װאהל=קרײז

שטימט אױף אגיטירט פאר דעם אײנציגען הערצל'יאנער ציוניסטישען קאנדידאט אין אײער קרײז מאיר זײדע

װעלכער פיגורירט אויף דער ליסטע פון אלגעמײנעם יודישען בלאק גיט אפ צעטלען מיט 10 אונטערשריפטען מאיר זײדע

יודען, װעהלער פון 7־טען װאהל=קרײז שטימט אלע פאר'ן מוטיגען און עהרליכען כלל־טוער

אין שרײבען אויף דעם װאהל־צעטעל פון פעראײניגטע יודישע װאהל=בלאק 7 מאל זײן נאמען.

אדװ. מאיר שמעון רײכמאן

פעראייניגטער יודישער וואהל-בלאק, וואהל-קאמיטעט ביי אגודת ישראל אין לאדז

אלע רעליגיעזע יודען, חברים און סימפאטיקער פון אגודת ישראל, שטימען היינטיגען, זונטאג, ביי די וואהלען צום שטאט-ראט, פאר די קאנדידאטען פון אגודת ישראל, וועלכע פיגורירען אויף די ליסטעס פון „פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק" אין די בעזונדערע וואהל-קרייזען.

אונזערע קאנדידאטען זענען בעקאנט דעם פוילישען יודענטום בכלל, און דער לאדזער יודישער בעפעלקערונג בפרט מיט זייער מיהפולער, פאזיטיווער און ממשותדיגער טעטיגקייט פאר די יודישע פאלקס-מאסען.

אונזערע קאנדידאטען זענען:

אין צעהנטען וואהל-קרייז:

1) **יעקב לייב מינצבערג**

סיים-דעפוטאט, פרעזעס פון דער לאדזער קהלה-פערוואלטונג, ראטמאן אין אלע ביז-יעצטיגע שטאט-ראטען, העלדישער פערטיידיגער אין די פארלאמענטארישע אינסטאנצען פון די יודישע רעכט בכלל, און פאר די רעכט פון ארטאדאקסישען יודענטום בפרט.

2) **פישעל ליבערמאן**

פרעזעס פון לאדזער קהלה-ראט, פרעזעס פון אגודת ישראל אין לאדז, געוו. ראטמאן, בעקאנטער כלל-טוער.

אין ניינטען וואהל-קרייז:

1) **אלחנן שטיינשניידער**

גו.-פרעזעס פון צענטראלען כותּים- און סאבריקאנטען-פאראיין אין לאדז, פרעזעס פון „לינת הצדק".

2) **יוסף מרגליות**

פערוואלטונגס-מיטגליד פון צענטראלען סוחרים פאראיין און אין פיל אנדערע געזעלשאפטליכע קערפערשאפטען.

אין זיבעטען וואהל-קרייז:

מאיר שמעון רייכמאן

אדוואקאט, בעקאנטער טוער פאר דער ארטאדאקסישער יוגענד.

אין פינפטען וואהל-קרייז:

אברהם יהושע רעכטמאן

פרנס פון דער לאדזער קהלה, געריכטס-לאווניק, ארגאניזאטאר און אנפיהרער מיט די הילפס-אקציעס פאר יודישע חולאים און ארעסטאנטען.

אין צווייטען וואהל-קרייז:

אברהם מאיר קאפלאן

געוו. ראטמאן, פרעזעס פון באנק קופיעצקי קרעדיטאווי, מיטגליד אין דער דירעקציע פון לאדזער קרעדיט-געזעלשאפט.

רעליגיעזע יודען!

אין נאמען פון גדולי וצדיקי הדור, די מנהיגי האגודה, וועלכע האבען יעצט ספעציעלע בריף דערוועגען געשריבען, פאדערען מיר פון אייך, אז איהר זאלט אלע געהן צו די וואהלען און שטימען פאר אונזערע קאנדידאטען. אויב איהר וואוינט אויף זומער-וואוינונג, מוזט איהר מיט אייערע וואהל-בערעכטיגטע פאמיליען-מיטגלידער קומען קיין לאדז, כדי צו ערפילען אייער הייליגען חוב אלס יוד און אגודיסט.

געדענקט! יעדע איינציגע שטים קאן דעצידירען וועגען א מאנדאט פאר אונזערע פארשטעהער.

אלע צו די וואהלען פאר אונזערע קאנדידאטען!

אויב איהר האט נאך נישט אונזערע קיין וואהל-צעטעל, ווענדעט זיך צו אונזערע אגיטאטארען, וועלכע וועלען א גאנצען טאג אמטירען אין גאס פאר די וואהל-אבווארען אדער אין אונזערע אינפארמאציאנס-ביוראס.

וואהל-קאמיטעט ביי אגודת ישראל
אין לאדז, לעגיאנאוו 10a.

מארגען, שבת, 3 נאכמיטאג קומט פאר א גרויסע

פרויען-וואהל-פערזאמלונג

אין לאקאל פון „בנות אגודת ישראל" פאלודניאווא 20.

איינטריט פריי! איינטריט פריי!

פעראייניגטער יודישער וואהל-בלאק צום לאדזער שטאט-ראט

יודיש-אונפארטייאישער געזעלשאפטליך-ווירטשאפטליכער וואהל-קאמיטעט
8 טראוגוטא 8, טעל. 180-19.

בירגער יודען!

ערפילט אייער חוב דעם 27-טען מאי ד. י. און שטימט אויף די קאנדידאטען פון

יודיש-אונפארטייאישען געזעלשאפטליך ווירטשאפטליכען וואהל-בלאק

געדענקט, אז לויטן גרונד פון נייעם וואהל-רעגולאמין דיסקוואליפיצירט יעדער וועהלער מיט אזויפיל שטימען, וויפיל ראטמענער ס'וועלען געוועהלט אין בעטרעפענדען וואהל קרייז און דעריבער דארף מען אויף יעדען וואהל-צעטעל אויפשרייבען אזויפיל מאל דעם נאמען פון אונזער קאנדידאט, וויפיל ראטמענער עס וועהלט אויס דער בעטרעפענדער וואהל-קרייז —

און דעריבער גיבען מיר אפ אין 10. קרייז אלע 12 שטימען פאר

ה' אדוואקאט

סטאניסלאוו דאבראניצקי

און אין 2-טען קרייז אלע 5 שטימען פאר

ה' יאקוב ליבראך

האנדעלס-ריכטער

זאל דעם 27-טען מאי ד. י. נישט פעהלען היין איין שטים פון

בעוואוסטזיניגען יודישען בירגער! — בעווייזט, אז איהר האט

שוין גענוג דאס רעגירען און פארטיי-געשעפטן אין שטאט-אמט!

פאר דער ענטוויקלונג פון דער שטאט און פאר'ן וואויל פון אלע איהרע איינוואוינער, שטימט פאר די פארשטעהער פון די לאדזער יודישע ווירטשאפטליכע און אינטעלעקטועלע ספערען!

דער אונפארטייאישער יודישער געזעלשאפט - ווירטשאפטליכער וואהל-קאמיטעט.

8-טונג! לאדזער פליישער, שעכטער-הורטאווניקעס, קעלבער-שעכטער, גראשער און עופות-הענדלער!

די גאנצע פלייש בראנזשע אין לאדז שטימט זונטאג, ד. 27/5 1934 אויף די קאנדידאטען פון

פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק

אין 10-טען וואהל-קרייז גיט אפ אייערע שטימען פאר ה'

איגנאצי יאשונסקי

פרעזעס פון צענטראלען סוחרים-פאראיין, פיעטריקאווער 10.

אין 9-טען וואהל-קרייז פאר ה'

אדוו. יוסף ווייצמאן

און

אברהם שטיינשניידער

אין 7-טען וואהל-קרייז פאר אונזער פארשטעהער ה'

אברהם איזען

פרעזעס פון שעכטער הורטאווניקעס-פאראיין.

שטימט און אגיטירט פאר דער ליסטע פון פעראייניגטען יוד. וואהל-בלאק פאר דער ליסטע פון יוד. אחדות.

דאס פרעזידיום פון וואהל-קאמיטעט
פון דער לאדזער פליישער-ארגאניזאציע
24 פיעטריקאווער 24.

פעראייניגטער יודישער וואל-בלאק

פיעטריקאווער 10

וואל-קאמיטעט פון די לאדזער פליישער-ארגאניז. פעטריקאווער 24

מוצאי שבת-קודש ד. 26/5 פינקטליך 9 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון פליישער-צעך, פיעטריקאווער 24

א וואהל-מיטינג

וועגען די וואהלען צום שטאט-ראט

אויף וועלכער אלע מיטגלידער ווערען אויפגעפאדערט פינקטליך צו ערשיינען.

חברים קומט מאסענווייז! חברים קומט מאסענווייז!

די פערוואלטונגען פון:

פליישער און וואורשטענמאכער-צעך, פיעטריק. 24,
שעכטער-הורטאווניקעס-פעראיין, פאדזשעטשנע 10,
קעלבער-שעכטער-פעראיין, פאדזשעטשנע 10,
באלוטער קצבים-פעראיין, זגערזשער 84,
גראשער-הענדלער-פעראיין, זשידאווסקע 8,
פליישער-סעקציע ביים 2. קליינהענדלער-פעראיין,
קאלענבאך נר. 4.

פעראייניגטער יודישער וואהל-בלאק פאלקיסטישער קאמיטעט

צו אלע יודען פון 9-טען וואהל-קרייז!

דאס איז
אדוו. יוסף ווייצמאן
ערשטער קאנדידאט פון פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק אין 9-טען וואהל-קרייז

דער פאפולערער, איבערגעגעבענער און מוטיגער פערטיידיגער פון די אינטערעסן פון יוד. מיטעלשטאנד, ווי: האנדווערקער, כאלופניק, קליינהענדלער, ראד-פערקער און סתם אלע יוד. הארעפאשניקעס.

ווער איז אדוו. יוסף ווייצמאן?

שוין אין די סטודענטען-יאהרען נעמט אדוו. ווייצמאן אן אקטיווען אנטייל אין לעבען פון רוסלענדישען יודענטום. ער איז וויצע-פרעזעס פון קאמיטעט פון די יודישע אנטיילנעהמער אין דער מלחמה. אין אלס אזעלכער נעהמט ער אן אקטיווען אנטייל אין ארגאניזירן די יודישע זעלבסטשוץ אין רוסלאנד און אוקראינע בשעת די פאגראמען. אין מאסקווע ארבייט ער האנט ביי האנט מיט אינזש. רוטענבערג און אין פעטערבורג מיט טרומפעלדאר'ן.

אדוו. יוסף ווייצמאן

ביזאיצטיגער ראטמאן פון שטאט-ראט איז איצטער אלט 40 יאהר. זייט צוויי צענדליג יאהר שטעהט ער אין קאמף פאר די יודישע רעכט.

אדוו. יוסף ווייצמאן

איז מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער דעמאקראטישער פאלקס-פארטיי אין פוילען.

אדוו. יוסף ווייצמאן

איז וויצע-פרעזעס פון דער לאדזשער קהלה און וויצע-פרעזעס פון צענטראל-ראט פון יודישען צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד אין פוילען.

אדוו. יוסף ווייצמאן

איז פרעזעס פון דער לאדזשער האנדווערקער-עקספאזיטור און אויף דער לאדזשער וואיעוואדזטווע, עהרען-פרעזעס אין א גאנצער ריי האנדווערקער און קליינהענדלער-אינסטיטוציעס.

אדוו. יוסף ווייצמאן

איז דער בויער פון דער כאלופניקעס-באוועגונג אין פוילען.

אדוו. יוסף ווייצמאן

איז געוואלדיג פאפולער אין דער גאנצער שטאט א דאנק זיינע הונדערטער אינטערווענצען אין פערשידענע אמטען, ביי פערשידענע געלעגענהייטען, פאר'ן יוד. מיטעלשטאנד.

אדוו. יוסף ווייצמאן

איז דער הויפט-ארגאניזאטאר פון גאנצען יודישען ראד-פערקעהר אין לאדז און אין אומגעגענד.

ווער איז מאגיסטער מ. באלבערישסקי?

מאג. מ. באלבערישסקי איז אלט 39 יאהר און שטאמט פון ווילנע. דארטען, אין ירושלים דליטא האט ער זיין פאליטישע ערציהונג בעקומען. זייט 18 יאהר נעמט ער אן אקטיווען אנטייל אין אלגעמיינעם יודישען פאליטישען, געזעלשאפטליכען און וויסענשאפטליכען לעבען.

מאג. מ. באלבערישסקי

איז מיטגליד פון דער עקזעקוטיווע פון דער יודישער דעמ. פאלקס-פארטיי אין פוילען.

מאג. מ. באלבערישסקי

איז וויצע-פרעזעס פון פעראיין פון די אפטייק-אנגעשטעלטע אין לאדז, אקטיווער מיטגליד און מיטארבייטער אין א גאנצער ריי האנדווערקער, קליינהענדלער, כאלופניקעס און ראד-פערקעהר-ארגאניזאציעס.

מאג. מ. באלבערישסקי

איז מיטארבייטער פון „נייעם פאלקסבלאט" אין לאדז און פון א גאנצער ריי יודישע און פוילישע צייטשריפטען, מיטגליד פון פערוואלטונג פון יודישען וויסענשאפטליכען אינ-

דאס איז
מאג. מענדל באלבערישסקי
צווייטער קאנדידאט פון פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק אין 9-טען וואהל-קרייז

זייער גוט בעקאנט אין דער שטאדט אלס גלענצענדער רעדנער און מוטיגער קעמפער פאר דער יודישער פולער גלייכבערעכטיגונג

סטיטוט אין לאדז, מיטגליד פון וויסענשאפטליכען קריין ביי דער לאדזשער יודישער לאנדקענטשאפטס-געזעלשאפט.

אלס כאראקטעריסטיק ווער עס איז מאג. מ. באלבערישסקי ווילען מיר ברענגען אן אויסצוג פון דער יודישער פרעסע, וואס מ'האט וועגען איהם געשריבען אין 1922-טען יאהר.

דעם 2-טען יולי 1922 יאהר האט דער בעוואוסטער „ראזוואי"-כוליגאן „פראפעסאר" יאקסא כאמיעץ ארגאניזירט אין ווילנע א פאגראם. א דאנק דער מסירת נפש פון מאג. מ. באלבערישסקי (דעמאלט סטודענט פון ווילנער אוניווערסיטעט), וועלכער האט מאמענטאל געשטעלט א גוואלטיקען ווידערשטאנד און תיכף-ומיד ארגאניזירט א יודישע זעלבסט-שוץ, איז די שטאט ניצול געווארען פון א יודישער שחיטה.

דער נאמען פון מאג. מ. באלבערישסקי איז מיט גאלדענע אותיות פערשריבען אין דער געשיכטע פון ירושלים דליטא, וואו מאג. מ. באלבערישסקי האט געוואוינט ביז'ן 1925-טען יאהר

אלע יודען פון 9-טען וואהל-קרייז שטימען זונטאג ד. 27-טן מאי פאר

אדוו. יוסף ווייצמאן און מאג. מ. באלבערישסקי

קיין שענערע נעמען און ערענטליכערע יודישע פאלקס-טוער האט איהר נישט אין גאנצען וואהל-קרייז.

יודען! שטימט אלע פאר די דאזיגע קאנדידאטען — יודען! שטימט אלע פאר די דאזיגע קאנדידאטען.

אלע

קליינהענדלער, סוחרים, דעטאליסטען, קליין-פאבריקאנטען, בעלי-מלאכות און סתם יודען פון 7-טען וואהל-קרייז

שטימען, זונטאג, דעם 27 מאי

לייבוש ראזענבערג.

האנדעלס-קאמער, פרנס פון דער קהלה אין לאדז, פרעזעס פון קליינהענדלער-פערב., אגראדאווא 10 אין משך פון 18 יאהר פרעזעס פון דער קליינהענדלער-באנק, אגראדאווא 2. — לעגן דעם דאזיגען קאנדידאט. אויך אין שטאט-ראט וועט לייבוש ראזענבערג מוטיג און עהרליך פערטיידיגען אייערע אינטערעסען! דעריבער אלע ווי איינער, שטימען אין

פאר זייער אויסגעשטעלטען קאנדידאט און אויסגעפרובטען לאנגיאהריגען כלל-טוער און קעמפער פאר די אינטערעסען פון קליינהענדלערטום און סוחרים, ראטמאן פון דער אייערע אינטערעסען זענען דורך איהם שטענדיג און אומעטום מיט מסירת-נפש פערטיידיגט געווארען — און דאס איז דער שטארקסטער ארגומענט צו וועהלען

7-טען וואהל-קרייז נאר פאר דער קאנדידאטור פון לייבוש ראזענבערג

פעראייניגטער יודישער וואהל-בלאק

וואהל-קאמיטעט ביים קליינהענדלער-פערבאנד, אגראדאווא 10.

אלע שטימען און אגיטירען פאר דער ליסטע פון פעראייניגטען ציוניסטישען בלאק.

מארגען שבת, דעם 26 מאי, גרויסע וואהל-מיטינגען

4 נאכמיטאג: אין „בני ציון" זשנאווסקא 7. „דורשי ציון" לאגעווניצקא 16. 7 אווענד: אין זאל „מאמוס" זגערסקא 17. 8 אווענד: אין „התאחדות" פילסודסקעגא 76. אין „מזרחי" זאכאדניא 63, אין „וויזא" שענקעוויטשא 26, אין „יודענשטאטס-פארטיי" פילסודסקעגא 57, אין „צענטר. האנדווערקער-פערבאנד" פאלידניאווא 4. אין „השומר הדתי" 6 טער שערפיען 25. יוגענד מיטינג אין „החלוץ הכלל ציוני" פיעטריקאווער 86. עס וועלען רעדען: דעפ. ד"ר ראזענבלאט, ז. לאוניק יאסל, ג. ראטמאן י. מ. ביאלער, רעד. י. אונגער, ג. ראטמאן אינזש פראשקער, משה דימאן. ד"ר ז. עלענבערג, ג. ראטמאן מארעק פיין, ד"ר ג. טרויש, ד"ר י. בערלאס, מגר. י. זאנדער, משה קארא, פרוי מ. רעזניק, אינזש. לינדער, פראפ. ברעטהאלץ, אהרן אסט, פרוי בעלא ספעקטאר, ג. ליכטענשטיין, ראובן האפמאן, ב. פרוינד מ. לאופגאס, י. מארעק, ח. פיליק, ד"ר לערכענפעלד, מגר. י. קראהן, אינזש. חייקין, מ. טעמפעלהאף, מגר. ראסין, י. בערגער, ליפעל, ווידאווסקי, ישראל בארושטיין, מ. טראן א. א.

שטימט און אגיטירט פאר די ליסטעם פון פעראייניגטען ציוניסטישען בלאק.

כל מלא ברכות אני שולחים לחברנו הכי-נכבד מ"ר
משה אהרן זילבערשטיין
לנשואיו את בחירת לבו
מרת חי' נחה גאסטיק
תהא דרכם צלחה וסוגה בשושנים ויזכו לבנות את ביתם על הרי ציון וירושלים
2193
בשם „צעירי ישראל" בלודז הועד

ביום א' פ' בהעלותך 27/5 בשעה 8 בערב תערך אזכרה בבהמ"ד חברה ש"ס צעגלנ. 24 לזכר נשמת הר'
ר' משה אלענבערג
ליא"צ הראשון. כל חברי חברה ש"ס ומתפללי בהמ"ד מתבקשים לב"א
ועד בהמ"ד

אינזער מיטארבייטער
ה' יחזקאל מייזעלס
צו דער חתונה פון זיין ליבע טאכטער
פרל. פערל מיט ה' יעקב אונגליק
ווינשען מיר איהם פיל נחת און דעם יונגען פאר א גליקליכע צוקונפט.
דאס פערסאנאל פון דער פירמע
CH. GOLDBERG
נאוואמייסקא 11

אויפפאדערונג.

דערמיט פאדער איך אויף דעם ה'
פאביאן קאזאק
פון זשעראמסקיעגא נר. 77, יעצט אין לאנגובעק, אז ער זאל מיר ביז מאנטאג, ד. 28/5 1934, 10 א זייגער פריה מיר צוריקצוברענגען דעם זילבער-פוקס, אין געגענפאל וועל איך געצוואונגען זיין דעם ענין איבערצוגעבען דער פראקוראטור.
י. באמבעל, זאוואדזקא 6.

יודישע וועהלער אין גייערס ראיאן!
אלע וואס שטימען אין 5-טען וואהל-קרייז
נעדענקט צו שרייבען אויפן וואהל-צעטעל פון
פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק
דעם נאמען פון בעקאנטען טוער, פרעזעס פון סוחרים-פעראיין אין גייערס ראיאן
ה. מ. עפשטיין
שבת, 6 א זייגער פארנאכט קומט פאר אין לאקאל פון סוחרים פאריין גייערס מארק 5/6
א וואהל-מיטינג
מיט רעדעס וועלן ארויסטרעטען: מ. עפשטיין, גאזשדזשיס, מאדראוויטש און טאבאקסבלאט.

פעראייניגטער יודישער וואהל-בלאק פאלקיסטישער קאמיטעט
10-טער וואהל-קרייז

שבת, דעם 26-טען מאי ה.י. 5 נאכמ. קומט פאר אין לאקאל, שרודמיעיסקע 20

א גרויסער וואהל-מיטינג

וועגען די שטאט-ראט-וואהלען.

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: **אדוו. יוסף ווייצמאן** געוועזענער ראטמאן און פרנס

ראטמ. פ. כארי, מאג. מ. באלבערישסקי, א. גראסמאן, לייב גערעכט, ראדאשיצקי א.א.

יודען פון 10-טען וואהל-קרייז! געדענקט, אז זונטאג, דעם 27-טען מאי איז א יום-הדין. פונם אויסגאנג פון די דאזיגע וואהלען זענען מיר בלוטיג פעראינטערעסירט. דעריבער ווענדען מיר זיך צו די מיטגלידער פון אלע אינזערע ארגאניזאציעס, צו אונזערע פריינד און סימפאטיקער מיט א בקשה: זונטאג 9 אזייגער פריה זאלט איהר אוועקלייגען אלע אנדערע ארבייט און קודם כל ערפילען אייער חוב; אייער חוב איז אויך מיטצונעמען אייערע וואל-בערעכטיגטע משפחה-מיטגלידער, אייערע שכנים און בעקאנטע און מאסענווייז שטראמען צו די וואהל-אורנעס, און שטימען פאר'ן מוטיגסטען כלל-טוער, ראטמאן און פרנס **פ. כארי**, וועלכער קאנדידירט אין 10-טען וואהל-קרייז.

פעראייניגטער יודישער וואל-בלאק
וואהל-קאמיטעט פאמארסקא 15

פארק HELENÓW

אמבעסטעו פארברענגט מען די צייט נאר אין פרעכטיגען פארק העלענאוו

שבת דעם 26 מאי ד. י. פון 6 א זייגער נאכמיטאג Five o'clock מיט'ן אנטייל פון א דזשאדז=ארקעסטער און פון א בערימטען דזשאדז=זינגער, | 5 א זייגער נאכמיטאג

גרויסער פאפול. קאנצערט

מיט'ן אנטייל פון סימפאנ. ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון בעקאנטן דיריגענט סעוועריין פיעטרושקא. אין פראגראם: שענסטע שאפונגען פון דער יודישער מוזיק.

אלע קומען זיך וויילען אין פארק העלענאוו, איינטריט 85 גר. און 50 גר. פאר שילער

זונטאג, ד. 27-טען מאי ד. י. 11 א זייגער פריה א גרויסער פרימארגען=קאנצערט פון סימפאנישען ארקעסטער.

פארק HELENÓW

אלע חברים דיזשורנעס, עלטערע און יונגערע פון

„לינת הצדק"

ווערען אויפגעפאדערט זיך צו שטעלען זונטאג דעם 27-טען ד. ז. 8 פריה אין לאקאל פון „לינת הצדק" (ציגעל-גאס 17), כדי צו בעקומען די נויטיגע אינסטרוקציעס און אגיטאציע-מאטעריאל פאר דער

קאנדידאטור פון אונזער וויצע-פרעזעס

א. ב. ר. ה. ם. שטיינשניידער

אכטונג וועהלער פון 9-טען וואהל-קרייז

זאל „קדימה" בזשעזשינער 23 זאל „ברית החיל" ציגעל-גאס 21

צוויי גרויסע וואהל=מיטינגען

שבת, ערב די וואהלען צום שטאט-ראט קומט פאר 2 גרויסע וואהל-מיטינגען

6 נאכמיטאג אין לאקאל פון „ברית החיל"

8 א זייגער אווענד אין לאקאל פון „קדימה"

וועגען די וואהלען וועט רעפערירען דער בעקאנטער רעוויזיאניסטישער טוער

קאנדידאט מאיר זיידע א. אנד. רעוויזיא=ניסטישע פיהרער

אלע רעוויזיאניסטען, ציוניסטען און נאציאנאל-בעוואוסטזיניגע יודען קומען מאסענווייז צו די דאזיגע וואהל-מיטינגען.

פעראייניגטער ציוניסטישער בלאק

וועגען אלע וואהל-ענינים דארף מען זיך ווענדען אין די פאלגענדע

אינפארמאציע=ביוראס:

הויפט-וואהל-ביורא, שרודמיעסקא 29, טעלעפאן 127-28

1)	אינפאר.-ביורא	פאר'ן	9-טען	וואהל-קרייז	קאשטשעלנא	4
2)	"	"	10-טען	"	שענקעוויטשא	26
3)	"	"	10-טען	"	פיאטרקאווסקא	83
4)	"	"	7 טען	"	זשעלאזנא	16
5)	"	"	2-טען	"	נארוטאוויטשא	41
6)	"	"	5-טען	"	זשנאווסקא	7

שטימט און אגיטירט פאר די ליסטע פון פעראייניגטען ציוניסטישן בלאק.

דער ועד הת"ת ע"ש הרה"ג ר' אלי' חיים מייזל זצל"ה

מאכט דערמיט בעקאנט דער עפענטליכקייט, אזוי ווי אין 9-טען וואל-ראיאן איז ארויסגעשטעלט די קאנדידאטור צום שטאט-ראט פון אונזער פערוואלטונגס-מיטגליד

דעם טיכטיגען עסקן ר'

מענדל קראסוצקי

וועלכער איז א וויכטיגע פערזענליכקייט נישט נאר פאר אונזער ת"ת, נאר פאר דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג, בעט מען די

אלע איינוואוינער פון 9-טען ראיאן

וועמען עס איז טייער די אינטערעסען פון די ת"ת צו שטימען פאר זיין קאנדידאטור. יעדער זאל שרייבען אויפ'ן צעטעל 10 מאל דעם נאמען **מענדל קראסוצקי**, וועט ער זיכער אדורכגעהן, און דאן וועלען מיר האבען א גוטען פארשטעהער אויפן ארט פון פערשטארבענעם פרעזעס פון ת"ת ר' יהיאל יצחק בערמאן ז"ל.

מיט אכטונג די פערוואלטונג

פויליש=פאלעסטינער האנדעלס=קאמער

אפטיילונג אין לאדז, פיעטריקאווער 113

מאכט דערמיט בעקאנט, אז דינסטאג, דעם 29 ד. ח. הויבען זיך אן אין לאקאל פון דער האנדעלס=קאמער דער אונטעררכט פון העברעאיש און ענגלישע שפראכען ווי: פון 8—9 ענגליש, אנהייב פון 9—10 העברעאיש איינשרייבונגען אין די גרופען וועלען געשלאסען ווערען דעם 29 ד. ח.

גלייכצייטיג ווערט בעקאנט געמאכט, אז איינשרייבונגען אויף העברעאיש פארגעשריטען קורסען און דער אונטערריכט הויבט זיך אן אין די נאהענטסטע טעג.

די נייעסטע מאדעלען

זומער=שיך

ווי אויך פלעטשאנקעס

איז א רייכען אויסוואהל, בעקומט איהר נאר אין דער פירמע

A. Ogórek

ŁÓDŹ, ZAWADZKA 11.

צו אלע איינשפאן=בעזיצער אין לאדז!

מיר פאדערן אויף אלע חברים איינשפאן בעזיצער צו שטימען און צו אגיטירען פאר די פער-טיידיגער פון דער לאדזשער ארימקייט, פאר'ן איינהייטליכען סאציאליסטישען בלאק, פארן „בונד".

די פערוואלטונג פון איינשפאן=בעזיצער=פאריין

פארזיצער: פייוויל צוקער, וויצע פארזיצער: שלמה הערצבערג, סעקרעטאר: אברהם דזשיא-לאשינסקי, קאסירער: זלמן פיגלאזש, ראזענבערג גאלדמאן, מלך טענצער, אלטמאן.

קאמוניקאט

פון „פועלי אגודת ישראל" אין לאדז.

אין שייכות מיט די איצטיגע שטאט-ראט-וואהלען אין לאדז, ערקלעהרען מיר פאלגענדעס:

בעת אונזערע אונטערהאנדלונגען מיטן פעראייניגטען יודישען בלאק האבען מיר אפהענגיג געמאכט אונזער אריינ-טרעטען אין בלאק — אויב דער הויזווירטען-פעראיין און די אסימילאטארען וועלען אין איהם נישט זיין בעטייליגט.

זעהענדיג, אז אונזער דאזיגע פאדערונג איז נישט ער-פילט געווארען, האבען מיר ארויסגעשטעלט צו די וואהלען א זעלבסטשטענדיגע ליסטע.

די ידיעה, אז אונזער ליסטע איז געפסלט געווארען איז פאר אונז פשוט געוועזען אן איבערראשונג און ס'זענען נישט אמת די ידיעות, אז מיר האבען אריינגעטראגען א פיקטי-ווע ליסטע. מיר דערלאנגען א רעקורס אויפ'ן בעשלוס פון דער הויפט-וואהל-קאמיסיע.

צוליב דעם אלעם נעמט „פועלי אגודת ישראל" נישט קיין אנטייל אין די וואהלען צום לאדזער שטאט-ראט.

דער ניי-רעמאנטירטער און גוט-בעקאנטער

פענסיאנאט שער

איז גלאוונא, ביי-אטוואצק

(ווילא וויינבערג) וואס געפינט זיך אין וואלד

ווערט ערעפענט דעם 15-טען מאי ה. י.

און עמפפעהלט שעהנע זוניגע צימערן, לויפענד וואסער און פליאזשע, פערוויילונגס=זאל, ראדיא, 3 מאל וועכענטליך דאנסינג ווי אויך אלעריי געזעלשאפטס - שפילען. געשמאקע קוך. אויף וואונש ספעציעלע דיעטישע קוך. ערשטקלאסיגע בעדינונג. צוגענגליכע פרייזען.

אינפארמאציעס ווערען ערטיילט אויפן ארט.

Szkoła Zrzeszeniowa

p. n. „NAUKA i WYCHOWANIE"

przy ul. Piłsudskiego 62

אין דער שול וועלען אנגעווענדעט ווערען די נייעסטע פעדאגאגישע און מעטאדישע דערגרייכונגען. אויסער די אלגע-מיינע לימודים אין די ראהמען פון רעגירונגס-פראגראם, וועלן אויך געלערענט ווערען יודאיסטיק און פרעמדע שפראכען.

ביי דער שול וועט געעפענט ווערען: א מוסטערהאפטע פרעבעל=שול און א פסיכאלאגיש-פעדאגאגישע בערא-טונגס=ביורא (צו בעקומען עצות וועגען קינדער-ערציהונג).

איינשרייבונגען נעהמט אן די צייטווייליגע קאנצעלאריע תאוול-משאנסקא 10, וו. 15, יעדען טאג פון 10—2 און פון 4—7 נאכמ.

שפארען געלד

דורך קויפען רייערע סחורה

צו די ביליגסטע פרייזען

לאזט זיך נור ביי דער פירמע

„בארוין"

לאדז, נאוואמיעסקא 30 טעל. 58-210

וועלכע איז די איינציגע

ביליגע און רעעלע קוועלע

פון גוטען קידוש=ווייך

ביז די געשמאקסטע פאלעסטינער, אונגארוויינען, ווי אויך אלע סארטען

ליקיער, בראנפען'ס און מעהד.

שטימט פאר דער ליסטע פון סאצ. איינהייט פון פראפ. קלאסן=פאריינען

האנדווערקער-פאריין אין דער פוילישער רעפובליק, אפט. לאדז ציגעל-גאס 4.

שבת, דעם 26 מאי ה. י. 5 נאכמיטאג קומט פאר אין ענגלישען זאל, אלעיע 1 מאי 2

א גרויסער וואל-מיטינג

א.ד.ט. האנדווערקער. כאלופניקעס, און איינשפאן-בעזיצער פארן סאציאליסטישען בלאק.

ארויסטרעטען וועלן די חברים ה. ערליך (ווארשא) ש. מיל-מאן, ה. גאלדבערג, ש. הערצבערג, י. בערקאוויטש ב. רייס איינגאנג פריי. קומט מאסענווייז. די פערוואלטונג

קליינהענדלער - פעראיין, פיעטריק. 6

אלע מיטגלידער פון קליינהענדלער-פאריין פיעטריק. 6

שטימען אין 9-טען ראיאן פאר דער ליסטע נומער 10

אויף וועלכער עס פיגורירען אונזערע פארטיידיגער פרעזעס

יהיאל גערשט און זכריה גאלדבערג

דער ביי-ערעפענטער מאדערנער

פענסיאנאט א. נ. „NOWA ŁODZIANKA"

אין גלאוונא נאווי-אטוואצק

אין בעקערס ווילע מאכט בעקאנט, אז ביז צום 1/7 ד. י. ווערט גערעכענט א רעקלאמע=פרייז 5 זל. טעגליך

ערשטקלאסיגע כשר'ע קוך. די ווילע געפינט זיך אין וואלד, בעזיצט פרעכטיגע צימערן, לויפענד וואסער, טעניס פלאץ, פלאזשע. טעגליך פייף אקלאק ווי אויך דאנסינג מיט קלאוויר-בעגלייטונג. סאלידע בעהאנדלונג. קומט און איבערצייגט אייך.

בעקאנטמאכונג!

דאנערשטאג, דעם 31 מאי, 3 א זייגער נאכמ. צום ערשטען טערמין און 7 אווענד צום צווייטן טערמין קומט פאר אין לאקאל פון פעראיין „גמילת חסדים" גלובנא 62 די

יערליכע אלג. פערזאמלונג

פון „גמילת חסדים" און וועט גילטיג זיין ביי יעדער צאהל אנוועזענדע וועלכע מיר לאדען אייך איין מיט פאל-גענדער טאג-ארדנונג 1) ערעפנונג 2) וואהלען פון א פארזי-צענדען, אססעסארן און א סעקרעטאר 3) קאסע און טעטיגקייטס בעריכט פארן יאהר 1933 4) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע 5) בעשטעטיגען דעם בודזשעט אויפן יאר 1934/35 6) וואהלען פון א פערוואלטונג און קאנדידאטען. רעוויזיאנס-קאמיסיע און קאנדידאטען 7) פרייע פארשלאגען.

די פערוואלטונג

מעטאל-בעטען

מאטראצען אלע-ארט

קינדער=וועגעלעך

אין א רייכען אויסוואהל.

וויזשימאטשטעס, אייז-קאסטענס, פעלד-בעטען פאטענט „Perfekt" א. ד. גל. קויפט מען אמביליגסטען אין דער עלטסטער און רעעלסטער

פירמע

J. B. WOŁKOWYSKI

עקזיסטירט פון יאהר 1896

פאבריקס=לאגער:

לאדז, נארוטאוויטשא 11

טעל. 70-137

געדענקט דעם אדרעס!

אויף זומערוואוינונגען ווערען אויסגעבארגט בעטען

סענסאציע אויפ'ן ביכער=מארק!

די טעג איז ערשינען דאס בוך

„פאלשע חרפה"

ד"ר מעד. ה. רוזשאנער.

וואס יעדער דערוואקסענער דארף וויסען וועגען ווענערישע קראנקהייטען

צו בעקומען ביי אלע צייטונגס-פערקויפער.

פרייז 2 זלאטים.

9 געבאטען פאר אלע יודען פון 9-טען וואהל-קרייז
(אלט-שטאט און באלוט)

1) **באלופּליקעס!**
שטימט און אגיטירט אין 9-טען וואהל-קרייז פאר'ן בוּיער און שעפער פון אייער בעוועגונג
אדוו. יוסף ווייצמאן.

2) וואס האט אדוו. יוסף ווייצמאן געטון פאר'ן יודישען ראד-פערקעהר? אדוו. יוסף ווייצמאן האט זיי אויסגעהאדעוועט און געמאכט פון זיי לייטען גלייך!

3) וואס טוט איצטער דער יודישער ראד-פערקעהר פאר אדוו. יוסף ווייצמאן? זיי שטימען און אגיטירען פאר איהם מיט מסירת נפש אין 9-טען וואהל-קרייז.

4) פאר וועמען שטימען אין 9-טען וואהל=קרייז=אקכערס. פרוכט-הענדלער און הויזירער? נאטירליך פאר זייער בעסטען פריינד אדוו. יוסף ווייצמאן!

5) קליינהענדלער און האלב-קרעמער! צי האט איהר אין 9-טען וואהל-קרייז א בעסערען און איבערגעגעבענעם פאר אייך טוער ווי אדוו. יוסף ווייצמאן? שטימט און אגיטירט פאר איהם!

6) **האנדווערקער!**
צאהלט אפ א חוב אייערע טרייעסטע פריינד אדוו. יוסף ווייצמאן און מאג. מ. באלבערישסקי. שטימט און אגיטירט פאר זיי אין 9-טן וואהל-קרייז.

7) אלע וואס ווילען, אז גאז, עלעקטריע און טראמוואי זאל בילינגער ווערען, שטימען און אגיטירען פאר אדוו. יוסף ווייצמאן און מאג. מ. באלבערישסקי

8) אלע פריינד פון דער יודישער קולטור, פון דער יודישער שפראך, אלע וואס ווילען, אז די שול פאר אונזערע קינדער זאל געפיהרט ווערען אין דער יודישער שפראך און זיך געפינען אין אנשטענדיגע שטאטישע בנינים — שטימען און אגיטירען פאר אדוו. יוסף ווייצמאן און מאג. מ. באלבערישסקי.

9) דאס לעצטע געבאט ספעציעל פאר פאלקיסטען.
שטעלט זיך שבת און זונטאג צו דער ארבייט און ברענגט אונז דעם פערדינטען נצחון.

פאלקיסטען און סימפּאטיקער! ארבייט, אגיטירט און שטימט איז 2-טען וואהל-קרייז פאר ה. הערשקאוויטש, אין 5-טען וואהל-קרייז פאר ה. קאמפעל.

אדוו. יוסף ווייצמאן!

יודישער קאמעראל-טעאטער, אלעע 1-טער מאי 2.

גאסטשפּילען פון די בעקאנטע סצענע= און פילם=ארטיסטען

יאנאס טורקאוו — און — דיאנא בלומענפעלד

היינט, פרייטאג, 9.30 אוונט צום 11. מאל,

זונטאג, 12.30 בייטאג א גרויסע הנחה-פארשט. — דער לעצטער און בייעסטער

שלאגער, וועלכער איז געשפּילט געווארען אין ווארשא 3 חדשים מיט'ן גרעסטען ערפאלג

דער 41-טער

פון בערימטען מחבר באריס לאווּרעניעוו אין 3 אקטען, איבערז. י. וואקסמאן.

ס'נעמען אנטייל לויט א. ב.: בלומענפעלד דיאנא, ביאלקאוויטש ישראל, גינסבערג יעקב, וויינגאלד שלמה, טורקאוו יאנאס, טושמאן ישעיה און מרים, לערער ראמא און קוזניעצאוו לייב. רעזשי: יאנאס טורקאוו. אדמ. לייטונג: ישראל ביאלקאוויטש. איטפּרעספּעריס: ב. קאגנאס. בילעטן: צו בעקומען פון 11—1 און פון 6 אוונט ביי דער קאסע פון טעאטער. אינספּיציענט: ש. מופּמאן אכטונג! ס'פערקויפט זיך פארשט. צו צוגענגליכע פרייזן. ווענדן זיך יעדן טאג אין קאנצ. פון 11—1 און 7—9.

פון יודישען טעאטער „ראזמאיטאשטשי"

אין יודישען טעאטער „ראזמאיטאשטשי" ווערט געגעבען היינט פרייטאג און מארגען שבת 9,30 אין אוועגד די פרעהליכע פיעסע „דער גאסען זינגער".

מארגען שבת 4,30 נאכמיטאג ווערט געשפּילט צו בילינע פרייזען „א חתונה אין שטעטל" מיט'ן באליבטען ארטיסט פסח'קע בורשטיין אין דער הויפּט-ראלע.

עס נעמט אויך אנטייל דער גאנצער אנסאמבל. און דיריגענט ל. זעלמאן.

דעם מיליאן זלאטעס האבען געוואונען 12 בעאמטע פון דער קראנקען-קאסע

(2) ווי בעקאנט איז בעכטען אין לעצטען טאג פון דער ציהונג געפאלען א מיליאן זלאטעס אויפ'ן נומער 30290, וועלכער איז פערקויפט געווארען אין א קלייבער לאדזער קאלעקטור, וועלכע האט איבנאנצען 30 לאסען, דעם מיליאן האבען געוואונען 12 אנגעשטעלטע פון דער קראנקען-קאסע, וועלכע האבען בשותפות געקויפט דעם לאז, צווישען די געווינער געפינען זיך 2 פלעגערינס 1 רוימעריק, 3 קלערנערע בעאמטע און 5 העכערע בעאמטע.

9-טער וואהל-קרייז!

אלע מיטגלידער פון „לינת הצדק" געבען אפּ זייערע שטימען פאר דעם וויצע-פרעזעס

אברהם שטיינשניידער

מוטיג פערטיידיגען די יוד. אינטערעסען

פון דער שטאט-ראט-טריבונע וועט דער בעקאנטער עסקן

אברהם שטיינשניידער

גיט-זשע איהם אפּ אייער שטימען אין 9. וואל-קרייז!

מעלדונג

קאמוניקאט פון דער יודישער געזעלשאפט פאר לאנדקענטשאפט, אפטיילונג אין לאדז, וואולטשאנסקא 35, טעל. 121-53.

דער באהעבטסטער אויספלוג: דאנערשטאג, דעם 31. מאי ה.י. קומט פאר א טוריסטיש-עטנאגראפישער אויספלוג קיין לאוויטש און אומגעגענט. אין פראגראם: בעזוכען פון פארק און שלאס-ראדזיוויל, עטנאגראפישען מוזעאום, סינאגאגע א.א.וו. איינשרייבונגען אין סעקרעטאריאט ביז'ן 29. ה. ח. איינשליסליך.

טוריסטישע אפּרוהע — קאלאניעס אין קארוויע ביים באלטישען ים.

לויט'ן מוסטער פון די פאריגע יאהרען ארדענט איין דער היגער אפטייל אויך אין היינטיגען זומער-סעזאן, אנהויבענדיג פון 1. יולי ה.י., טוריסטישע אפּרוהע-קאלאניע אין קארוויע ביים באלטישען ים.

קארוויע ליגט אויפ'ן סאמע ברעג פון אפענעם באלטישען ים. האט די שענסטע און גרעסטע פלאזשע אויפ'ן פוילישען ים-ברעג און איז ארומגערינגעלט מיט טרוקענע סאסנע וועלדער, וועלכע שאפען א געמיטליך אפּרוה-ארט און פרעכטיגע אומגעגענט.

דער לאקאל פון דער קאלאניע געפינט זיך אין דער ניי-אויסגעבויטער ווילע „באלטיק". די צימערן זענען 2, 3 און 4 פערזאניגע (קארידאר-סיסטעם.)

עס וועלען אויך פארקומען פאלגענדע אויספלוגען: קיין גדיניע, העל, ארלאווא, דאנציג, צאפאט, ראזעווע (ים-לאמטער), קא-טשין (קאשובישער שווייץ), זשארנאוויעץ (אזערעס אויף דער דייטשער גרענעץ), אליווע, יאסטשעמביע-גורע א. אנד.

די לייטונג, וועלכע געפינט זיך אין די הענט פון דעם ביז איצטיגען לייטער פון דער קאלאניע, ה' י. גרונדמאן, ווי אויך די נייטע טוריסטישע לייטונג, געבען די גאראנטיע צו דערהאלטען די ווירטשאפט ווי אויך דאס טוריסטיש און געזעלשאפטליכע לעבען אויף א הויכער ניוואַ.

איינשרייבונגען און אינפארמאציעס אין סעקרעטאריאט פון זש.ט.ק. טעגליך, אויסער שבת, פון 9—11 פריה און 6—10 אוועגד. איינשרייבונגען אויפ'ן 1. טורנוס קומען פאר ביזן 27. מאי ה.י.

Dr. med.
JULJUSZ KOKOTEK
אינערליכע קראנקהייטען
אינפעקציאנס-קראנקהייטען (טיפוס, דיפטעריט, רויז, בלוט-פערגיפטונג א.זו.)
CEGIELNIANA 7, tel. 163-90
נעמט אן פון 5 ביז 7 אוועגד.

Dr. REICHER
פּאלודניאווא 28, טעל. 201-93
ספעציאליסט
פאר מענער-שוואכע-בעהאנדלונג.
סעקסועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 5—8 אוועגד.

ביי שטוהל-פערהאלטונג

בעווירקט דאס נאטירליכע ביטער-וואסער
Franciszka Józefa
אן אויסגיביגע דארם-ענטלערונג.

ראדיא-פראגראם

פרייטאג, דעם 25-טען מאי 1934

7 צייט-סיגנאל, 7,05 גימנאסטיק, 7,25 גראמאפאן, ידיעות, 7,40 גראמאפאן, 7,55 הויז-ווירטשאפט, 11,40 פרעסע, קאמוניקאט, 11,57 צייט-סיגנאל, 12,05 מוזיק, 12,30 ידיעות, 12,33 מוזיק, ידיעות, 3 מאי-לידער, 3,05 פוילישער עקספארט, 3.00 קאמוניקאט, 3,20 מוזיק, 4,20 איבערזיכט, 4,35 גראמאפאן, 5,10 לידער, 5.30 רעפעראטען, 6,10 מוזיק, 6,50 לאדזער פאסט=קעסטעל, 7,05 פערשידענעס, 7,20 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז, 7,25 פעליעטאן, 7,40 ספארט, ידיעות, 8,02 מוזיק, שמועסען, 8,15 סימפ. קאנצערט, 10,40 מוזיק, 11 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 מוזיק.

• • •

פון אויסלאנד

5,20 מאסקווא-אפערע „טראוויאטא", 8,20 ריגא — סימפ. קאנצערט, 8,45 רוים — סימפ. קאנצערט, 9 [illegible] — סימפ. קאנצערט, 9 לאנדאן — קאנצערט, 9,[illegible] מיילאנד—סימפ. קאנצערט.

שבת דעם 26-טען מאי

7 צייט=סיגנאל, 7,05 גימנאסטיק, 7,25 גראמאפאן, ידיעות, 7,40 גראמאפאן, 7,55 הויז-ווירטשאפט, 11,40 פרעסע, קאמוניקאט, 11,57 צייט=סיגנאל, 12,05 סאלאן-ארקעסטער, 12,30 ידיעות, 12,33 קאנצערט, 12,55 ידיעות, 3 מאי-לידער, 3,10 קאמוניקאט, 3,20 שפאנישע לידער, 3,35 געגען גאז=און לופט=אנגריפען, 3,40 אוי-דיציע פאר קראנקע, 4,20 לעקציע פראנצויזיש, 4.35 מוזיק, רעפארטאזש, 5,20 רעפעראט, 5,40 רעפארטאזש, 6 מאי-גאטעסדינסט אין טשענסטאכאוו, 7,05 פערשידענעס, 7,20 רעפערטואר פון די טעאטערן, קאמוניקאט פון לאדז, 7,25 רעצי-טאציע, 7,40 ספארט, ידיעות, 8 שאפין-קאנצערט, 8,30 פאסט-קעסטעל, 8,45 קאנצערט, 10 קאנצערט, 11 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 „ווילנער קוקולקע", 12 קאנצערט.

• • •

פון אויסלאנד

5,30 מאסקווא — אפערע „רוסאלקא", 8 פאריז — מוזיק, קאמעדיע, 8 אסלא — אפערע „דאן זשואן", 8,10 מינכען — אפעראטקע, 8,10 ברעסלוי — מוזיק, קאמעדיע, 9,15 דאווענטרי — קאנצערט, 9 40 ליקסעמבורג — סימפ. קאנצערט.

אויפטריט פון האלינא קרוקאווסקי'ס שולע

דעם 27 ד. ח. האלב 12 פארמיטאג קומט פאר דער יצהרליכער אויפטריט פון דער שולע אין „טעאטער ראזמאיטאשטשי".

דאס פראגראם ענטהאלט א פערשידענפארביגע און זעהר אינטערעסאנטע פארשטעלונג, עס ווערט געגעבען „די געשיכטע פון טאנץ" אין 22 בילדער, אין אויסגעפיהרט דורך 55 קינדער און 25 דערוואקסענע, נייהייטען וועלכע זענען נאך אויף קיין שום אויפטריט ביז איצט אין לאדז נישט געוויזען געווארען, ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון פראפ. דידער, מיט ספעציעל צוגעפאסטע מוזיק צו די טענץ.

קרייז X

אלע מיטגלידער פון ראד-פערקעהר שטימען פאר'ן ראטמ. און פרנס פּ. כארי

א שטענדיגע פאציענטקע פון דער פאגאטאוויע

די סארעטקע איז שוין צו איהר ארויס געלאפען געווארען 100 מאל

(2) צווישען די דאקטוירים און דער פאגאטאוויע קען מען שוין גוט די „פאציענטקע" לידיא רעסקע 30 יאהר אלט.

די דאזיגע פאציענטקע בענוצט עטער אבער אין אזעלכע דאזיס אז די פעריל רט דאס בעוואוסט-זיין און מען מוז צו איהר ארויס-רופען די פאגאטאוויע. אין די לעצטע 3 יאהר האט מען שוין צו איהר ארויס-גערופען די פאגאטאוויע אנ'ערך 100 מאל.

בעכטען האט מען ווידער ארויס-גערופען די פאגאטאוויע אויף זשעראמסקיעגא 88 וואו לידיא רעסקע האט זיך פערסמט מיט עטער, די פאגאטאוויע האט זי אפגעפיהרט אין דער שטעטישער שפיטאל.

דער'הרג'עט א גאיאווע

ביים ענטדעקען גנבים

(2) דער גאיאווע פון די גראדזיצער וועלדער היטער קאנין אוטשארעק, האט געטראפען אין וואלד 3 גנבים, וועלכע האבען אנגעהויבען אוטשארעקו שטארק שלאגען אויף אזא אופן, אז ער איז געבליבען א טויטער אויפ'ן ארט. די פאליציי האט שפעטער ארעסטירט די מערדער.

ספארט

דורכפאל פון פוילישע באקסערס אין אמעריקא

די איינציגע צוויי פונקטען פאר די פוילישע רעפרעזענטאנץ האט געוואונען ראטהאליץ

דער באקס-מעטש צווישען פוילען און אמעריקא האט אויפ'ן טשיקאגער סטאדיאן פערזאמעלט איבער 20 טויזענד צושויער. דעם מעטש האט פערשפּילט די פוילישע רעפרעזענטאנץ אין א הויכער פערהעלטניש פון 2:14. די איינציגע צוויי פונקטען פאר פוילען האט ערצילט דער יודישער באקסער ראטהאליץ, וועלכער האט ענטשידען געשלאגען דעם בעקאנטען ניו-יארקער באקסער פאסטאריס. שטארק בעוואוה'ט דורך די ריכטער איז געווארען קארפינסקי. פילאט האט פערשפּילט דורך ק. א.

DR. MED. H. LUBICZ
פאר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
אמפפאנגס-שעה'ן 8—10, 12—2, און 5—8 זונטאג און יו"ט 9—1. פאר דאמען באזונדערער ווארטע-זאל

קינא „ROXY"

נארוטאוויטשא 20.

היינט און פאלגענדע טעג!

„PRZYBŁĘDA"

רעזשי פון Jan Nowina

אין די הויפּט-ראלען:
Ina Benita און דער טראגיש-פער-שטארבענער Zbigniew Staniewicz

אין די איבריגע ראלען:
Feliks Żukowski, Jaga Boryta, Stanisław Sielański i Zygmunt Chmielewski.

אנהויב אין די געוו. טעג 4 נאכמיטאג שבת, זונטאג און יום-טוב — 12 בייטאג.
אויף די פריהמארגען-פארשטעלונגען און 1. סעאנסען זענען די פרייזען פערקלענערט

יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

פּרובט אייער גליק!

און קויפט א לאָס צו דער 1-טער קלאס 30 מלוכה-לאָטעריע אין

פיינגאָלד'ס גליקליכע קאָלעקטור

שרודמיעסקא 8, טעל. 108-99.

כל הקודם זכה! כל הקודם זכה!

אויפגעהאנגען זיך א לאָדזער סוחר

(2) אין זואָלי פון דאָרף אַלעקסאָוו, וויסקיטקער געמיינדע האָט זיך מיט'ן צוועק צו בעגעהען זעלבסטמאָרד אויפגעהאנגען דער לאָדזשער סוחר אַנדזשעלאָבאָש. די סיבה פון זעלבסטמאָרד איז בישט פעסטגעשטעלט געוואָרן.

* * *

אין מאַרישין האָט זיך אויפגעהאָנגען די 32-יעהריגע ראָזאַליא שמיאַלעק. די סיבה פון פאַר-צווייפעלטען שריט איז בישט בעקאַנט.

Teatr „Rozmaitości“

Cegielniana 27

זונטאג, דעם 27-טען מאי ד.י. פּינקט. 11.30 פרי קומט פאָר אין טעאַטער „ראָזמאַיטאָשטשי"

א גרויסער קינסטלערישער

טאנץ-פריהמארגען

פון דער שולע פון H. KRUKOWSKA

אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' T. Ryder

בילעטען צו בעקומען אין דער צוקערניע "Ziemiańska" און אין טאָג פון אויפפירונג אין קאַסע פון טעאַטער. בענויערעס אין די אפישען און פּראָגראַמען.

שווערער אומגליקס-פאל

אין דער אייגענער וואוינונג אויף פּיעטריקאָ-ווער 64 איז אראָפּגעפאלען בעתן פעררייגען גאַר-דינען פון א שטוהל אויפן טיש שרה צערסקא. אין א שווערען צושטאנד איז די פערוואונ-דעטע אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

איבערבוי פון טונעל אויף טראַמוואַיאָווא גאַס

(א) ווי מיר דערוויסען זיך האָט די שטאָט-פערוואַלטונג איבערגעוויזען דער באַהן-דירעקציע 250 טויזענד זלאָטעס, וועלכע זענען פעסטגע-שטעלט געוואָרען אלס אַנטייל פון דער שטאָט אין איבערבויען דעם טונעל אויף טראַמוואַיאָווא גאַס. צוליב דעם וועלען זיך שוין אַנהויבען די ארבייטען ביים איבערבויען דעם דאָזיגען טונעל.

בע'עוולה'טע שטייער - צאהלער

שטימען אין 9-טען וואַהל-קרייז פאַר דעם שטאַלצען פערטיידיגער פון יודישען כלל און יחיד

אברהם שטיינשניידער

טעלעגראמען

נחום סאָקאָלאָוו אין יאָהאַניסבורג

יאָהאַניסבורג, 24 (י.ט.א. טעלעגר.) דאָ איז געעפענט געוואָרען דער קרן-היסוד-קאַמפּיין, וועלכער ווערט אָנגעפיהרט דורך נחום סאָקאָלאָוו. באַלד אויף דער ערשטער פערזאַמלונג איז געזאַמעלט געוואָרען 33 טויזענד פונט פאַר'ן קרן היסוד.

בעשלוסען פון פראנצויזישען סאציאליסטען-קאנגרעס

פּאַריז, 24 (ספּ. טעל.) דער פראַנצויזישער סאָציאַליסטען-קאָנגרעס אין טולוז, איז בעכטען פערענדיגט געוואָרען. לעאָן בלומס רעזאָלוציע איז אָנגענומען געוואָרען מיט אַ מעהרהייט פון 3,600 שטימען געגען 237. פען קאַמף געגען יעדער פאַשיסטישער טענדענץ, פער קאַמף געגען יעדער פאַשיסטישער טענדענץ, פיהרען אַ קאַמף געגען דומע'גס רעגירונג, פאַר-קלענערען דעם מיליטערישען בודזשעט.

פּרעזידענט מאסאריק

אויפסניי געוועהלט אלס טשעכישער מלוכה-פּרעזידענט

פּראַג, 24 (ספּ. טעל) מיט אַ מעהרהייט שטימען איז בעכטען אויפ-סניי אויסגעוועהלט געוואָרען אַלס טשעכישער מלו-כה-פּרעזידענט פּראָפ. טאָמאַש ג. מאַסאַריק.

אלע ציוניסטען!

שטימט אויף דער קאנדידאַטור פון איחוד.

גרשון פראשקער

אין 10. וואַהל-קרייז

2 יאָהר טורמע

פאר קאמוניסטישער טעטיגקייט

(2) פאַר קאָמוניסטישער טעטיגקייט זענען נעכטען בעמשפט געוואָרען יצחק קליינמאַן און גדליה פּיטלאָוויטש. קליינמאַן איז פערמשפט גע-וואָרען אויף 2 יאָהר טורמע, פּיטלאָוויטש אויף 2 יאָהר און 6 חדשים.

* * *

אין צווייטען פּראָצעס זענען פאַר קאָמוני-סטישער טעטיגקייט פערמשפט געוואָרען אויף 6 חדשים טורמע יעדער נתן מענדעל גוטערמאַן און מאַריאַן וועניק.

אלע קצבים, וואורסטענמאכער, פליישער-הורטאָווניקעס, קאַלבער-שעכטער, גראָשען-הענדלער, עופות-הענדלער

גיבען אָפּ זייערע שטימען אין 9 קרייז (אָקרענג) פאַר

אדוו. יוסף וויצמאן

אונערמידליכען קעמפער פאַר יודישע רעכט און האַנדווער-קער-עסקן און פאַר אברהם שטיינשניידער וויצע-פּרעזעס פון צענטראַלען סוחרים-פאַראיין אין לאָדז.

קאנטראל אויף די לאדזער באהן-סטאציעס

(א) אין צוזאַמענהאַנג מיט די אָנקלאַגען פון פּאַסאַזשירען אויף דער טעטיגקייט פון די לאָדזער באַהן-סטאַציעס איז די טעג אַדורכגעפיהרט געוואָרען א לוסטראַציע אויף די לאָדזער סטאַציעס. די לוס-טראַציע איז אַדורכגעפיהרט געוואָרען דורך אינזש. טורטשינאָוויטש, וועלכער האָט דערנאָך אַרויסגע-געבען פעראָרדנונגען אויסצובעסערן די פעהלערן.

פאר פיהרען א „פרעהליך” הייזעל

1 יאָהר טורמע

(2) צביה קליינמאַן איז נעכטען דורכן קרייז געריכט פערמשפּט געוואָרען אויף א יאָהר טורמע פאַר פיהרען אויף פּיעטשאַוואַ 15 א „פרעהליך" הייזעל און ציהען דערפון רווחים.

געפונען א טויט קינד אין א קלאזעט

נעכטען האָט מען אַרויסגענומען א טויט יונ-געלע פונם קלאָזעט אויף פּילסודסקיעגאָ 9. דאָס טויטע יונגעלע איז איבערגעפיהרט גע-וואָרען אין פּראָסעקטאָריום, כדי עס צו פאַלמאַסען. די פּאָליציי פירט א ענערגישע אויספאָרשונג.

א קרייז

האַנטווערקער און באַלופניסעם שטימט אלע ווי איינער פאַר'ן

ראַטמ. און פרנס פ. כארי

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאַנא 15, טעל. 149-07

ספּעציעל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע-בעהאַנד-לונג אין סעקסועלע בעראַטונג. אַלע אַרט אַנאַליזען.

נעמט אָן פון 8–11 און 4–8 אָוו. זונטאָג פון 9–1 בייטאָג

פאַר אונבעמיטעלטע – לעטשניצע-פּרייזען.

Dr. HELLER

ספּעצ. פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע

8 טראַוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אָן פון 8–11 און פון 4–8 אָוונט, זונטאָג פון 11–2 מיטאָג.

פאַר פרויען א ספּעציעלער וואַרטע-זאַל. אונבעמיטעלטע— לעטשניצע-פּרייזען!

דער קעניגליכער ליבהאבער

היינט פּרעזענטירען מיר!

אין דער הויפּטראָלע: CLAUDETTE COLBERT

אויסערן פּראָגראַם: קלאַנג-צייטונג פון P.A.T. ווי אויך די נייעסטע וועלטגעשעהעניששען פון וואָכען-זשורנאַל FOX. דער זאַל איז ווענטילירט. אָנהייב 4 נאָכמיטאָג

קלאנג-קינא CAPITOL

זאַוואַדזקא 16

נרויסער דאפּעלטער פּראגראם!

היינט און פאָלגענדע טעג

(2 „קולט פון קערפּער"

וואָנדערשעהנער פּוילישער פילם

אין די הויפּטראָלען:

Eugenjusz Bodo, Mozżuchinowa, Ankiewiczówna

דער זאַל איז ווענטילירט.

היינט און פאָלגענדע טעג!

(1 BUSTER KEATON אין זיין בעסטער קאָמעדיע, וואָס שפּריצט מיט הומאָר א. ג.

„בוסטער האָט געמאכט ביר"

די גאַנצע וועלט האָט געלאַכט ביז טרעהרען.

דער זאַל איז ווענטילירט. אָנהייב טעגליך 5,40 נאָכמ. שבת 3 א זייגער נאָכמ. זונטאָג 2 א זייגער בייטאָג.

קלאנג-קינא-טעאטער Amor

פּאָמאָרסקא 89, טעל. 248-50.

Dr. med. J. Bette

ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען

Piotrkowska 6, tel. 144-95 טעל.

נעמט אָן פון 8–11 פרי און פון 4–6 אָ

בריליאנטען, גאלד,

זילבער, פערשיד. בּיזשוטעריע, לאַמ-באַרד-קוויטעלס קויפט און צאָהלט די העכסטע פּרייזען

Magazyn jubilerski M. H. Lissak, Piotrkoska 5

דערקלערונג

מיר אונטערגעשריבענע דערקלערען, אז דאָס אונטערשרייבען אונזערע נעמען אויף א וואַהל-אויפרוף פון דער פאָלקס-פּאַרטיי צום לאָדזער ראַד-פערקעהר, איז נישט געווען מיט אונזער הסכם און אָהן אונזער וויסען. מיר פערבלייבען ווייטער אנהענגער פון בלאָק פאַר סאָציאַליסטישער איינהייט.

פייוועל צוקער
זלמן פּיגלאַזש
יעקב גאַלדמאַן

צו דער עפענטליכקייט

איך אונטערגעשריבענער דערקלער, אז אין צוזאַמענהאַנג מיטן אויפרוף פון דער פאָלקס-פּאַרטיי צום ראַד-פערקעהר, אויף וועלכען עס זענען אָנגעגעבען גע-וואָרען די נעמען פון די חברים צוקער און פּיגלאַזש בין איך פערמיהרט געוואָ-רען אין א טעות.

צוליב דער דערקלערונג פון די דער-מאָנטע חברים, אז זיי האָבען נישט קיין שייכות צום אויפרוף, צי איך צוריק מיין בעשולדיגונג געגען זיי.

שלמה הערצבערג

לעהרערין

גוטע פעדאַגאָגין ערטיילט אונטעריכט פאַר דערוואַקסענע, אין פּוילישע, יודישע און דייטשע שפּראַכען צו ביליגע פּרייזען.

לאַסמאַן, בזשעזשינער 15.

ווירקליך פאַר דאמען

נאָר 2 זל. פאַר איבערמאַכט די אַלטע

היטען

אויף גאַנץ ני

Modystka „TOLA“

Zawadzka 23

wejście parter

מודעה. ברוך-קראנקע! קריפּעל!

ליידענדע אויף פערשידענע ביין-פערקרי-מונגען פון גוף (הויקערס)!

רעזט אויפמערקזאם!

נאָך לאָדז איז געקומען צום ערשטען מאָל דער אמת'ער וועלט-בערימטער ספּעציאַליסט

Ortoped NATAN RAPAPORT

פון ווין מיט לאַנגיעהריגער פּראַקטיק און נעמט אָן פון 9 פרי ביז 1 בייטאָג און פון 3 ביז 7 אָוונט

אין לאדז, פּילסודסקיעגא № 23 (פריהער וומכ ארניא 23)

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערען אָהן בלוטיגע אָפּעראַציע! ראַטעוועט אייער געזונד כל-זמן ס'איז נאָך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאָפּ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ'קען בראַנדיג ווערען. א הילף און א רפואה! דורך מיין מעטאָדע צרפוּנדענע ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען, וועלכע האַלטען צו די גרעסטע פעראַלטעטע ברוכען און בעזייטיגען ראַדיקאַל מיט גאַראַנטיע ביי אָנפאַנגס-ברוכען. מיין ספּעציאַליטעט איז אויך: הייל-אַפּאַראַטען נאָך דעם סיסטעם פון פּראָפעסאָר ד"ר האָפפּאַ, ד"ר העססינג און קאָללאָט. געגען אַלערליי פערקריפּלונגען, פערקרימטע פיס ווי אויך שמערצענדע פּלאַט-פיס, פאַר אַמפּוטירטע אינוואַלידען אַמעריקאַנישע קונסט-פיס (טאָלאָן-אַרבייט).

פאר דאמען נאך אפּעראציעס קינסטליכע ברוסטען.

ביים אַראָפּלאָזען זיך פון מאָגען. קישקעס און געבירט-מוטער, עמפּפעהל איך ספּעציעלע הייל-באַנדאַזשען לויט דעם סיסטעם פון פּראָפ. ד"ר גלענארד.

געדענקט די אדרעס:

אָרטאָפּעדישע אנשטאלט 23 פּילסודסקיעגא 23.

בעמערקונג: די אויפנאַהמען פון קראַנקע קומען פאָר פון זונטאָג דעם 6-טען מאַי ד. י. פון 9 פריה ביז 1 בייטאָג און פון 3—7 אָוונט.

צאָהלרייכע דאַנקזאַגונגען פון רבנים און צדיקים.

אוירען, נאז און האלז-קליניק

מיט בעטען פון Dr.

Z. Rakowski

פּיעטריקאָווער 67. טעל. 127-81

נעהמט אָן שטענדיגע קראַנקע (צוזוּק אָפּעראַציע א. ז. וו.) ווי אויך אַמבולאַ-טאָרישעס פון 11–2 און פון 5–8 אָוונט.

Dr

Wajnberg

ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָז-קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145 טעל. 126-02.

נעמט אָן פון 9–10 פריה, 3–4, 8–9 אָוו.

פּאראפינערס,

צו שפּול-מאשינען

בעקומט מען ביליג אין דער מעכאַנישע שלאָסעריי

J. REDER

ליסטאָפּאַד 11/13.11

(רוג זאַכאָדניאַ)

פאר גאלד,

בּיזשוטעריע

און לאָמבאַרד-קוויטעס צאָהלט די העכסטע פּרייזען

אליזאר פּיאלקא

פּיעטריקאָווער 7.

פערקויף אין א גרויסן אויסוואהל וואל, וואלאוטשקעס און צייכנונגס-שטיקעריי-צודאטען א.א.וו.

„WŁÓCZKA“

wł. HENRYK WOJLAND.

Łódź, ul. Prez. Narutowicza 3

בעמערקונג: ס'ווערן אנגענומען זעמטליכע ארבייטען, וואס האבען א שייכות מיט צייכנונג און שטיקעריי צו רעקלאמע-פרייזען.

לעטשניצע

פאר וועגעריש קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 205-38
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוונט.
וועגעריש-קראנקע, מענער-פרויען און הויט-קראנקהייטען, אנאליזען פון בלוט און אורין
די פראפילאקטישע סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

ארטאפעדישע אנשטאלט
ר. קאוואלסקי,
11 ליסטאפאד 26, טעל. 132-59

ווי אויך דער זוהן ז. קאוואלסקי, פעטריקאווער 62 טעל. 243-93 — עלטסטער ארטאפעדישער אנשטאלט געגרינדעט און יאהר 1895 עמפפעהלט פאר קראנקע אויף ברוכען, גארסעטען אויף זעמטליכע פערקרימונגען פון רוקען-ביין, אלערליי ארט פראטעזען אויף פיס און הענד, אויף פערשידענע פערקרימונגען. נאך-שפאר מציאנס-בויך-באסען אויף גערקעס, אויף ארטאפעזען זיך פון מאגען ווי אויך אנלאגען אויף פלאטפוס א. ז. וו.

דער אנשטאלט הערט אונטער דער פערזענליכער אויפזיכט פון ספעציאליסטען, צאהלרייכע דאנקזאגונגען פאר גענויע אויספירונג פון פערשידענע פערקרימונגען.

עלעגאנטע דאמען און הערען
טראגען
לוקסוס-שיך
L. ODERBERG באר פון

דיפלאמירטער צעך-מייסטער
אין לאדז, פיעטריקאווער 17
לעצטע מאדעלען! שעהן און עלעגאנט!
צוגענגליכע פרייזען!

די העלפט פון די מענשען האבן פעסטגעשטעלט, אז 75 % קראנקהייטען אנטשטייען צוליב אבסטרוקציע.
א קראנקער מאגען איז די היכטיגסטע סיבה פון אנשטיין פון קראנקהייטען, — פעראורזאכט דאס בלוט און שאפט א שלעכטע שטאפ-וועקסלונג.
ZIOŁA Z GÓR HARCU
D-ra LAUERA
ווי עס האבן פעסטגעשטעלט די גרעסטע דאקטוירים, זענען אן אידעאל מיטל פאר גענויע מאכן דעם מאגן, באזייטיקן אבסטרוקציע. זענען א לייכט רייניקונגס-מיטל. פארלייכטערן די אויפגאבע פון די פאָרדייאונגס-ארגאנען, פארשטארקן דעם ארגאניזם און הייקן דעם אפעטיט.
ZIOŁA Z GÓR HARCU D-ra LAUERA באזייטיקן די ליידן פון לעבער, נירן, גאלשטיינער, העמאראידען-ליידן, רעומאטיזם, און ארטעריאסקלעראזיס.
די פרייז פון א שאכטל 1.50 זל.
א דאפעל-שאכטל 2.50 זל.
צו באקומען אין אפטייקן און אפטיק-סקלאדן.

וועש-מאנגעל'ס
קאסטען - מאנגעלס און צימער - מאנגעלס מיט האנט- און קראפט-בעטריב (עלעקטרישע) נייעסטע קאנסטרוקציע פערקויפט די מאנגעל-פאבריק
„JUNIOR“
Łódź, Sędziowska 16.
(ביי זגערזשער 122) קאנקורענץ-פרייזען.

שיימלען
מיט פאריזער שרינד- און פערמינע שייטלען ווערען פרשטקל. און רעיעל אויסגעפיהרט
ביי קערש,
סקווערא 15

דאס קאנצעסיאנירטע
ביטשריפטען = ביורא
פאר געריכטליכע
און אדמיניסטראטיווע ענינים
ד. יאקובאוויטש
וואולטשאנסקא 4
איז איבערגעטראגען געווארען אויף
11 שרודמיעסקא 11
פראנט, 1 שטאק.

1913 יאהרגאנג
אדרעסטעניעס פאר איינציגע שפיזערס,
שרייבט דאס קאנצעסיאנירטע
ביטשריפט = ביורא
פאר אדמיניסטראטיווע און געריכטליכע ענינים פון
ח. בערגהאלץ,
לאדז, פילסודסקיעגא 6.

לעצניצא
LECZNICA
chorób
uszu, nosa i gardła
מיט שטענדיגע בעטען
עס ארדינירען די דאקטוירים:
Dr. IMICH, Dr. WOŁYNSKI
PIOTRKOWSKA 55
fr. I p., tel. 174-74.

אפיעקונסטוועס
(יאהרגאנג 1913)
פאדאניעס וועגען אדרעסטעניעס פון מיליטער-דינסט פאר איינציגע שפייזערס, ווי אויך אין אלע אדמיניסטראטיווע און געריכטליכע ענינים, שרייבט:
דאס קאנצעסיאנירטע ביורא
פאר אדמיניסטראטיווע און געריכטליכע ענינים פון
י. ח. בוזין,
לאדז, אגראדאווא 3

Poradnia
WENEROLOGICZNA
הויט און וועגערישע קראנקהייטען
איז געווארען איבערטראגען
אויף 2 זשעלאזנא 2
(פיעטריקאווער 47)
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד,
זונטאג און הגאות פון 9-2 מיטאג.
א וויזיט 3 זל.
פון 11–1 מיטאג און פון 3–4 נאכמ.
נעמט אן א פרוי-דאקטאר.

ראהמאשינען
קראץ-מאשינען
צו ביליגע פרייזען פערשידענע מאסען בעקומט מען אין דער מעכאנישער שלאסעריי ביי שאפירא קילינסקי 33, רוג קאמיעננא.

לעטשניצע „OMEGA“
פון דאקט, ירים-ספעציאליסטען
גדובנא 9, טעל. 142-42
ס'ווערט אנגענומען אויפ'ן ארט, וויזיטען אין דער שטאדט. געבורטס-הילף, ערצטליכע אנאליזען, קווארץ-לאמפע, רענטגען, דיאטערמיע. אפעראציעס און זאשטשיקעס.
בעראטונג 3 זל.

Dr. med. J. PIK
Al. Kościuszka 27 tel. 175-50
נערוועז-קראנקהייטען.
ספעציאליסט פון נערווען-קראנקהייטען און סעקסועל-נערווען-ליידען.
עמפפאנגס-שעה'ן פון 5–7 נאכמ.

Nowo-otwarta LECZNICA
Lekarzy specjalistów
Gdańska 20 telefon 116-44
czynne od 9 rano do 8-ej wiecz.
przymuje we wszystkich specjalnościach, wszelkie zabiegi.
Analizyj lekarskie i wizyty do domu.

Dr. med.
Ł. ZADZIEWICZ
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז, אויערען און קעהל-קאפף-קראנקה.
Piotrkowska 164
tel. 125-26.
נעהמט אן פון 4 ביז 8 אוונד.

Mentopinol-Glob
א מיטעל געגען סוכאטעס, אסטמע און ליידען פון אטעם-וועגען
„Uniwersal“
היילט רעומאטיזם און אלערליי נערווען-וועהטאגען.
„Hebrolin“
א מיטעל געגען לישאיעס, עגזעמע און הויט-שמערצן.
Bobo - Glob
פודער פאר קינדער.
Proszek „Glob“
בעזייטיגט קאפ-וועהטאג.
עמפפעהלט
Laboratorjum przy Aptece
Dr. Far. ST. TRAWKOWSKIEJ
w ŁODZI.

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta № 12
tel. 175-10.
נעמט אן פון 11–1 און פון 7–8 אוונט.

Dr. J. NEUMAN
כירורג און גינעקאלאג
(פרויען-ארצט)
נעמט נישט מעהר אן אין דער לעטשניצע „Vita“, נור אינדערהיים
פון 11.30 ביז 1 בייטאג און 7 ביז 8.30
זאבאדניא 57, טעל. 128-95

Lekarz-dentysta
G. SZYMAŃSKA
האט זיך איבערגעצויגען
אויף בארטאשעוויטשא 3
נעהמט אן פון 11½ ביז 1 בייטאג
און פון 3–8 אוונט.

מיט רעכט פון רעגירונגס-גימנאזיעס
Gimnazjum Żeńskie i Szkoła powszechna
Eug. Jaszuńskiej - Zeligmanowej
ul. Południowa Nr. 18, tel. 168-32.
איינשרייבונגען פון נייע שילער נעהמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך אין די שעה'ן פון 10 — 14 און פון 17 — 19.
דער שכר לימוד אין דער פאלקס-שולע איז פערקלענערט.

Z prawami gimnazjów państwowych
Prywatne Gimnazjum Męskie
oraz SZKOŁA POWSZECHNA
I. KACENELSONA
ul. Zawadzka 43, tel. 151-79
איינשרייב, פון נייע שילער נעמט אן די קאנצעל. טעגליך פון 9–2 און 5–7 נמ.
אין 1-טן אדזיאל ווערן אנגענומען קינדער אין עלטער פון 6 יאר און אין דער מיטעלעראבטייל פרעבעל-שול (בן-ילדים) ווערן אנגענומען קינדער פון 3½ יאר אן

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקה.
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער-שוועכע וואלינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא, 5 טעל. 159-40
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9 - 1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

DR. MED.
M. RUNDSZTAJN
ספעציאל-ארצט פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
POMORSKA 7, tel. 127-84
נעמט אן פון 4 ביז אוונד.

ברוך-קראנקע!!!
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם איז גאנץ פוילען בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

Rapoport

אין דער ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ספעציעל פאר אלערלייע ברוך-קראנקע (רופטורען) ביי מענער, פרויען און קינדער, ווי אויך פאר אלערליי קאליקעס און פעהלערן פון גוף. אלע ליידענדע אויף די שווערסטע, פעראלטערטסטע און געפעהרליכסטע ברוכען ווערען מיט דעם גרעסטען ערפאלג, אהן שום אפעראציע, ראדיקאל שנעל און זיכער געהיילט.

ברוך-ליידענדע!

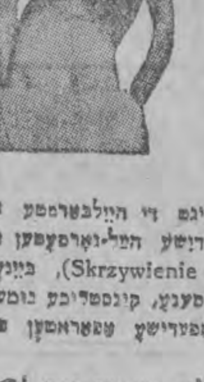

פערלאזט ביי די קראנקהייט, — ווייל דער ווינקעל-ברוך איז מען פערנאכלעסיגט ווערט ער גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט ארויס אין דעם פאל איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה. פון פערדרייען זיך די קישקעס קען מען ווערען בראנדיג און שטארבליך. — ספעציעלע ארטאפעדישע גומי הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט באזייטיגען שנעל און זיכער די שווערסטע און געפעהרליכסטע ברוכען פאסט. ארטאפ. הייל-באנדאזשען פאר צוריקגעקומענע ברוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע אינדיווידועלע צוגעפאסטע ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערליי פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די היילבארסטע און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע מאדערנע ספעציעלע ארטאפעדישע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרימונגען פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביינער-שווינדזוכט, לאמונגען, פערקרימטע פיס ביי קינדער און דערוואקסענע, קינסטליכע גומענע הענט (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאטפוס לויט גיפס-מאדעל.

אכטונג!
אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיק. פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגס טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-באריך).

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז
Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

דאנקזאגונג.
דעם ה' ספעציאליסט י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער) דריק איך אויס מיין הייסע דאנקבארקייט פאר איינהאלטן מיר די זעהר שווערע ברוך-רופטור. אכ'ערך 25 יאהר האב איך געליטען פון שטענדיגע וועהטאג אמעקען און היינט, א דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט בין איך פריי פון ליידען און בין פעהיג צו דער ארבייט.
איך בלייב איהם אויף אייביג הערצליך דאנקבאר.
(—) Tema Rozenblum, Brzeziny. (3)

7 קל. לעהר=אנשטאלט (פון הכבסטען טיפ) „תחכמוני" א. נ. לאדז, שענקעוויטשא 3
און אווענד=גימנאזיום
טעלעפאן 143-78
נעהמט אן איינשרייבונגען פון נייע שילער צו אלע קלאסען פון דער פאלקס - שולע און צו דער I קל. גימנאזיום טעגליך פון 9–2 און פון 4.30–7.30. דירעקטאר: ב. מארעק

קלאנג=קינא=טעאטער „CORSO" זשעלאנא 2-4
אונזער גרויסער רעוואלאציאנס=פראגראם!
די זינגר (1
אין די הויפטראלען: JEAN CRAWFORD i WALTER HUSTON
גרויסער דאפעלטער פראגראם!
צום ערשטען מאל אין לאדז
— II —
פרוי טארזשאן
אנהויב פון די סעאנסען אין גוואו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום-טוב 12 בייטאג. דער זאל איז גוט ווענטילירט. פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער: 1 סעאנס 50 און 54 גר. נעכסטע 54, 85, 1,09

קלאנג=קינא „RAKIETA" SIENKIEWICZA 40 tel. 141-22.
איינציג זומער קינא טעאטער
היינט און פאלג. טעג!
אימפאנירענדער פילם פון דער ווינער פראדוקציע א. נ.
די וועלט געהער צו דיר
אין די הויפטראלען: דער וועלט-בעריהמטער טענאר SZÖKE SZAKALL, JóZEF SCHMIDT
דער פילם ווערט אינגאנצען — גערעדט אויף דייטש. —
דער גארטען זאל איז בעזיכערט בעגען אומגינסטיגען וועטער און קעלט.
הנחה-בילעטען און פרייקארטען אונגילטיג.

קלאנג-קינא-טעאטער PRZEDWIOŚNIE זשעראמסקיעגא 74/76 (רוג קאפערניקא)

היינט און פאלגענדע טעג
די פרעהליכסטע פוילישע מיליטערישע קאמעדיע א. נ.
„רעזערוויסטען=פאראדע"
אין די הויפטראלען: Tola Mańkiewiczówna, Adolf Dymsza, Władysław Walter i St. Sielański
נעכסטער פראגר. „די וועלט איז שיין" מיט M. Chevalier אנה. זונטאג, יום-טוב 12 בייט. פאספארטוס און הנחה-בילעטן אונגילטיג

קלאנג=קינא=טעאטער „SZTUKA" קאפערניקא 16
היינט און פאלגענדע טעג! דער רייץ פון אינדיען איז וואונדערליכען ליבעס-פאעמע! עקזאציאנירענד נעיעס אויף טיגערס
Ramon Novarro
אין ווונדערבארע לידער און געמאטען עקזאטישען ליבעס-פילם א. נ.
דער זוהן פון אינדיען
אין די איבריגע ראלען: MAGDE EVANS i CONRAD NAGEL
דער זאל איז גוט ווענטילירט. אנהויב פון די סעאנסע 4 נאכמיטאג, שבת און זונטאג 12 בייטאג. דער זאל איז גוט ווענטילירט

קליינע אנאנסען
פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייז פון אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער נור 1 זלאטי

פרייע פאסטענס

עס ווערט געברויכט קוואליפיצירטע פרשטקלאסיגע פאנג הענדשקע-ארבייטער מיט און אהן מאשינען „Elita".
2147 Piotrkowska 44.

Pierwszorzędna krawczyni sukien balowych, znająca dobrze krój, może się zgłosić u Niedźwieckiego, Zgierska 12 w sklepie

ס'ווערט געזוכט א קריטע-נייהערין סטעציעל צו גארדינען, אפערטען אונטער „קריטע נייהערין" אין אדמ. 2190

ס'ווערט געזוכט א נייהערין פון אויבערוועש פון זאפארט ביי ראזענבערג זגערזשער 15. אפיצינע 2-טע שטאק.

אנ'אבערלאק נייהער(רין) צו טריקא קען זיך מעלדען קילינסקיעגא 44 צווייטער טויער, 4-טער שטאק וו. 48. 2196

קריטע-נייהטארינס און שטיקערינס ווערען פון זאפארט געזוכט ציגעל-גאס 20 קליגער 2204

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע פערקויפערין פון דער שיך-בראנזשע. צו מעלדען זיך פיעטרקאווער 161 ביי זאנדבערג פון 8 ביז 9 אווענד.

פערשידענעס

א מאכמאן פון לאנגע מלבושים קען זיך מעלדען פון זאפארט, אפערטען אונטער „שותף" און אדמ. 2158

קיין פאלעסטינע! קאן איך מיטנעמען איינעם פאר טויזענד זל. יאקובאוויטש פיעטריקאווער 60 פארטער רעכטע אפיצינע פון 10 ביז 4 נ. מ. 2162

אכטונג היטעלמאכערס געלעגענהייטליך ביליג צו פערקויפען א נייע לעצטער מאדעל טשאפניצא=מאשין „זינגערישע" פאלודניאווא 86 וו. 20. 2159

20 רונד-שטיהל פיין, ביליג צו פערקויפען, די אדרעס צו ערפאהרען אין אדמינ.

א זיכער געשעפט צו פערמיטען א בעסיין אויף איינצולעגען אייער זעהר ביליג. צו פרעגען פילסודסקיעגא 68 ביי זביאנק אין געוועלב. 2161

כ'נעם אן צו שטולען ביינוואל, זייד מיט אלע רעיעלע בעהאנדלונג. גדאנסקא 17 הויף פארטער לינקס. 2166

עס ווערט געברויכט א 7-ער אדער 8-טער שטריק-מאשין 80 צענטימעטער בריים, אפערטען אונטער מאשינען. 2171

75.000 cegieł sprzedam tanio dostawa natychmiastowa wiadomość tel. 175-66, 240-53. 2164

לעכער און געוואלדריסען אין דאמען און אין הערן-גארדעראבען ווערען קינסטליך פערשטאפט, ביסט צו דערקענען, צו זעהר ביליגע פרייזען נאד לודקא 12 אין נייעם הויז אין דער קונסט-שטאפעריי. 2154

צו בעקומען שייטלען מיט פארי-זער שריגדען ביי פרוי ראזענבערג קאמיענגא 5 2-טער הויף 2 שטאק. 1074

איך נעהם אן אויף לוין ארבייט אויף אנ' 8-טער, 9-ער טוויטער מאשין. צו ערפאהרען ציגעל-גאס 6 וו. 19 רעכטס

צו פערקויפען א נייע טרייב-מאשין אויף זייד אדער אויסצוטוישען אויף א שפול-מאשין. צו ערפאהרען ביי גאטליב, 6 שערפיען 25. 2188

אכטונג! אינהאבער פון פאבריקען אוןווארשטאטען!! פערשריפטליכע פייער=לעש אפאראטען נייע און גענוצטע, ווי אויך פילונגע צו אלע טיפען אפאראטען צו מעסיגע פרייזען. באטשאן, פאמארסקא 25 רעכטע אפיצינע 1 איינגאנג 1 שטאק וו. 28. 2182

איבערצוגעבען א שניידער - ווערקשטעל מיט אלע איינריכטונגען אלטשטאט 10 ביי סענדער. 2149

איך מאך בעקאנט די לאדזער זאקען-מאכער, אז איך נעהם אן צו מאכען רעפעראטורען פון זאקען-מאשינען ווי אויך רענדער=קעפ. מיט אכטונג ווייגאלד פייפער-גאס 2/4 אין הויף רעכטס וו. 9.

בריליאנטען! גאלד, זילבער, לאמבארד-קוויטעס קויפט און צאהלט די העכסטע פרייזן יובילער מ. מיזעס, פיעטריקאווער 30.

Zaginiony został czek na zł. 30 na P. K. O. ż wystaw. I. Fajndolda. czek został unieważniony. zwrócić do adn. Najer Folksblat.

א קוואליפיצירטער שטריקער נעמט אן אויף לוין פערשידענע סוויטער ארבייטען אויף 8=ער 10-ער און 12-ער מאשינען, איך בעזיץ אויך א 10-ער האנד-זשאקארט מאשין אויף וועלכע איך ארבייט פערשידענע צודאטען צו סוויטערס, העגטשקעס און ווינטער טענים. א. קאפעלבאהם מלינארסקא 2. 2187

דערמיט האב איך דעם כבוד מיטצוטיילען דעם ג' פובליקום דאס דער בעוואוסטער
„ALA FOURCHETTE" באר
Piotrk. 62 telef. 183-64
איז גרינטליך רעמאנטירט געווארן און אויפ'ן פערלאנג פון מיינע געעהרטע געסט גיב איך ווי-טער ארויס
מיטאגען
אויך ווי
אוונדברויטען
ערמעסיגטע פרייזען. —
מיט אכטונג
הערמאן בערנהיים
בעמערקונג: שבת און יום-טוב געשלאסען.

ראקאלען

עטליכע יונגעלייט קענען בעקומען צו שלאפען פאמארסקא 4 וו. 44 ערשטער שטאק. 2154

אנ'ארט צו שלאפען אויך צו ארבייטען וואס פאר ארבייט ס'איז, נאווא-מיעסקא 30 וו. 31 פארטער. 2165

א צימער און קיך מיט אלע בעקוועמליכקייטען זאפארט צו פערדינגען לימאנאווסקיעגא 14 ביים ווירט. 2170

א געוועלב צו פערמיטען אויף דער אלטשטאט. צו ערפאהרען אלטשטאט 14, ביי ניטענבערג, איך פראנטאווע לעדער-געוועלב.

עס ווערט געזוכט א וואוינונג 2 צימער און קיך מיט בעקוועמליכקייט מעקלערס בעוויינשען. פאלודניאווא 23 וו. 36 2177

א מעבלירט צימער צו שלאפען פאר אנ'אינטעליגענטען יונגענמאן מיט א בעזונדערן איינגאנג מאנאטליך, צו ערפאהרען פאלודניאווא 12. וו. 18. 2200

עס איז אבצוגעבען א שטוב צו ארבייטען ווי אויך צו שלאפען, צו ערפאהרען פולנאצנא 9 ביי זילבערשטיין. 2160

איבערצוגעבען אנ'איינגעפיהרט געשעפט מיט א וואוינונג צוזאמען אין בעסטען צענטרום ביליג דירה-געלד אפערטען אין אדמ. אונטער „ביליג". 2141

עס ווערט געזוכט איין אנשטענדיגער יונגערמאן צו וואוינען ביי איין איינזאמען הער אל. קאשטשושקי 27 פראנט פארטער וו. 3. 2167

א יונגען מאן וועל איך אננעמען צום שלאפען פון זאפארט מיט אלע בעקוועמליכקייטען צו ערפאהרען 6-go שערפניא 14 וואוינונג 32. 2168

צוויי אנשטענדיגע יונגעלייט קענען בעקומען אנ'ארט צו שלאפען אין א בעזונדער צימער 11 ליסטאפאד 24 וו. 3. 2173

עס ווערט געזוכט צוויי פרייליכע צום שלאפען מיט בעקוועמליכקייטען פילסודסקיעגא 25 וו. 24.

Letnisko w Sokolnikach w lesie sosnowym, powietrze barzo zdrowe, piękne położone pokoje do wynajęcia w Willi Ulrycha 3 parcela przy Leśniczówce, dojazd tramwajem Ozorków do przystanku Emilja. Wiadomość codziennie w Willi lub Łodzi ul. Kijowska 1 róg Rokicinskiej, Ulbrych, dojazd z 6 10. 2144

איבערצוגעבען א צימער מיט פענסטער מיט א בעזונדערען איינגאנג אויף פיעטרקאווער 20 וו. 28.

אפצוגעבען אנ'ארט צו שלאפען ביי אנ'אנשטענדיגע פאמיליע ס'קען אויך זיין מיט עסען. פאלודניאווא 11 וו. ...

צוליב אפרייזע איבערצוגעבען גאלאנטעריע-געוועלב מיט אלע נייעסטע איינריכטונגען צוזאמען מיט א שטוב אפערטען אונטער „געלעגנהייט". ...180

זאפארט צו פערדינגען אנ'עלעגאנט טרוקען צימער מיט בענוצונג פון דער קיך און אלע בעקוועמליכקייטען. ... פארטער וואולטשאנסקא 37 וו. 10 6-... שערפיען גאס. ...191

2 פאבריקס לאקאלען גלייך איבערצוגעבען פארטער ביליג דירה-געלד צו ערפאהרען נארוטאוויטשא 84, ... פאלודניאווא 20 אין שאכטעל-פאבריק.

אנ'ארט צו שלאפען פאר א יונגען מאן איז אפצוגעבען ביליג דירה=געלד פיעטריקאווער 36 וו. 21. ...203

אוועקצוגעבען א האלב געוועלב מיט א גרויס שויפענסטער געאייגנט אויף יעדען געשעפט, צו ערפאהרען זשעלאנא 15 אין גאלאנטעריע=געוועלב

צו פערדינגען אנ'ארט פאר א מאכמאן אדער צו שלאפען פיעטרקאווער 25 וו. 10. ...7

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 • • • • • 60— • • • • • 4
הינטער'ן טעקסט—12 • • • • • 18— • • • •
אויפער דער שטאדט 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט' שפאלטען) קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס המשפט'ריגע ווארט — 10 גר.

אבאנאמענטס-פרייז:
אין לאדז — א זלאטע א חודש מיט אפטראגען א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

מעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקען די אנאנס אדער צוריקצואצאהלען פאר דעם אנאנס

הפר'ן אינהאלט און פאר מיין פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.

די בלוטיגע געשעהענישען אין תל-אביב

תל-אביב, 24 (יט"א טעלעגראפיש) ס'קומען אן פרטים וועגן די מיטוואך'דיגע בלוטיגע געשעהענישען אין תל-אביב. פארנאכט נאך א פראטעסט-מיטינג איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליציי, 45 פערזאן זענען פערוואונדעט געוואָרן, צווישען זיי 3 שווער.

אין איינעם פון די קינאס איז פארגעקומען בעת'ן שטרייק א גרויסע פראטעסט-פערזאמלונג. נאכ'ן מיטינג האט דער רידיגער עולם פארמירט א צוג, וועלכער האט זיך געלאזען איבער די גאסען, אויף רחוב ביאליק האט דער צוג אנגעטראפען אויף א פאליציי-קאדאן, וועלכער האט אנגעהויבען מיט קאלבעס פונאנדערצוטרייבען דעם עולם. דער עולם איז געוואָרן שטארק אויפגערעגט און באווארפען די פאליציי מיט שטיינער, ס'האט זיך אנטוויקעלט א פארמעלע שלאכט, וועלכע האט געדויערט 2 שעה. אין איינעגע ערטער האט מען געשטעלט בארריקאדען. פון יפו איז אנגעקומען א פאליציי-אפטיילונג מיט הידראנטען. איינע פיהרענדע יודישע פערזענליכקייטען, וועלכע זענען אנגעקומען אויפ'ן ארט פון די געשעהענישען האט זיך איינגעגעבען צו בערוהיגען דעם עולם.

7 א זייגער איז אין שטאט שוין געווען רוהיג, צווישען די פערוואונדעטע געפינען זיך 6 פאליציאנטען און דער פאליציי-אינספעקטאר גאפע. פון די פערוואונדעטע יודען זענען 25 הסתדרות'ניקעס, 6 רעוויזיאניסטען און די איבעריגע זענען צושויער.

סאציאלע שוץ פאר די יודישע מאסען

וועט אין שטאט-ראט פאדערן דער אונערמידליכער

אברהם שטיינשניידער

שטימט אלע אין 9-טען וואהל-קרייז ווי איין מאן פאר שטיינשניידערס קאנדידאטור!

די זייף Palmolive ענטהאלט נישט קיין פעטס פון חיות

בענוצענדיג צום גזיכט די זייף Palmolive, ווייסט איר, מאדאם, מיט דער פולער זיכערקייט, אז איר גזיכט דראפ נישט קיין שום געפאהר, ווייל די זייף Palmolive איז אויסגעארבייט אויסשליסליך פון ריינע פלאנצען-איילען און עס ענטהאלט נישט קיין שום קינסטליכע פארבשטאפען.

20,000 מבינים זאגט די שיינקייט: כדי צודערהאלטן דאס גלאטע און יונגע גזיכט, בענוצט די זייף Palmolive. דאס איז די זייף, וואס ענטהאלט אליוואקאווע אייל! טוט נאך דעם ביישפיל פון די מענשן, וועלכע ווייסן וואס גוט איז. צוויי מאל טעגליך דארף מען איינרייבן אין די פארעס פון גזיכט און האלז מיט א געדיכטער פיאנע פון דער זייף Palmolive. דערנאך גוט אויסשווענקען און מילד אויסטרוקענען. אייער גזיכט וועט ווערן ווייך ווי סאמעט און פול מיט רייץ – און טאקע אזוי דארף זיין א פרויס גזיכט.

Colgate-Palmolive Sp. z o. o.

PALMOLIVE-SHAMPOO PIELĘGNUJE WŁOSY, JAK MYDŁO PALMOLIVE CERĘ

פערמשפט 4 יודישע ארבייטער

ירושלים, 24 (יט"א טעלעגראפיש) 4 יודישע ארבייטער זענען ווידער פערמשפט געוואָרן אויף 2 חדשים תפיסה, פאר פיקעטירען אונטערנעהמונגען אין כפר סבא. ביז איצט זיצען שוין 11 יודישע ארבייטער.

נייער אנפיהרער פון אימיגראציע-דעפארטאמענט אין א"י

ירושלים, 24 (יט"א טעלעגראפיש) סיר עריק מילס דער געוועזענער סעקרעטאר פון דער ארץ-ישראל-רעגירונג האט איבערגענומען דיין ביידעם אמט אלס אנפיהרער פון עמיגראציע-דעפארטאמענט. דער געוועזענער ליטער פון דעם דאזיגען דעפארטאמענט חיימזאן איז איבערגעגאנגען אויף עמעריטור.

געזוכט די יודישע רעכט אין בולגאריען

סאפיא, 24 (יט"א טעלעגראפיש) די יודישע רעפרעזענטאנץ אין בולגאריען האט בעקומען א מיטטיילונג פון דער נייער בולגארישער רעגירונג, אז די יודען וועט געזיכערט דאס פולשטענדיגע בירגערליכע און פאליטישע רעכט אין בולגאריען.

פראצעס פאר בעליידיגען די יודישע רעליגיע

קאטאוויץ, 24 (יט"א טעלעגראפיש) היינט איז פארגעקומען דער פראצעס פון דער יודישער קהלה געגען דער פויליש-היטלעריסטישע צייטונג „בליסקאוויצא“ פאר בעליידיגען די יודישע רעליגיע. אלס עקספערטען זענען אויסגעפען געוואָרן דער קאטאוויצער רב, פראפ. שאר און דער קראקאווער גלח ארכוטאווסקי. די עקספערטען האבען זיך אויסגעזאגט וועגען די שטעלען פון תלמוד וועלכע זענען בעריהרט געוואָרן אין דער „בליסקאוויצא“, און אלגעמיין איז די עקספערטיזע פון גלח ארכוטאווסקי געווען א גינסטיגע, ער האט באַזונדערס געזאגט, אז אין די ערשטע יאהרהונדערטער האבען יודען געפיהלט א שנאה צו נישט-יודען. וואס שייך עליליות-דם, האט דער גלח געזאגט קען דאס איינטייליגע יהדותום נישט אזעלכע זאכען. ס'איז אבער פערהאן א השערה, אז ס'האט עקזיסטירט א סעקטע וועלכע האט בענוצט בלוט צו מאגישע (?) צוועקען.

אין לעצטען ווארט האט דער בעשולדיגטער ערקלערט, אז צום אנטיסעמיטיזם האבען איהם געבראכט זיינע פערזענליכע איבערלעבונגען. דער אורטייל וועט היינט ארויסגעגעבען ווערען.

אויסגעהערט 7 אליבי-עדות פון סטאווסקין

ירושלים, 24 (יט"א טעלעגראפיש) אויף דער לעצטער געריכטס-זיצונג זענען אויסגעהערט געוואָרן 7 אליבי-עדות פון סטאווסקין. איין עדות האט ערקלערט, אז ער דערקענט אין סטאווסקין דעם, וועלכער איז געשלאפען מיט איהם אין דער קריטישער נאכט אין איין צימער פון ירושלים'ער האטעל

ארזו. סעמיועל האט דאן געהאלטען א גרויסע פערטיידיגונגס-רעדע, וועלכע האט צוגעלאזט זשיד, אז ער האט ערמאָרדעט ארלאזאראוו'ן. די בעשולדיגונג געגען סטאווסקי און ראזענבלאטן, דער אדוואקאט האט אויפמערקזאם געמאכט, אז נאך 2 שעה נאכ'ן מארד האט די פרוי ארלאזאראוו געערעדט וועגען דעם, אז אראבער האבען דערהרג'עט איהר מאן. ווייטער ווייזט דער אדוואקאט אן, אז דער מארד האט נישט געקענט טראגען קיין פאליטישען כאראקטער, ווייטער האלט ער פאר ווזשנטליך דעם ערשטען ווידוי פון אבדול מעדזשיד, אז ער האט ערמארדעט ארלאזאראוו'ן.

ענדעקישע וואנטורעס געגען יודען אין שטעטין

פאליציי פערטריבען די כוליגאנעס

שטעטין, 24 (יט"א טעלעגראפיש) דינסטאג און מיטוואך זענען דא פארגעקומען אנטי-יודישע אונרוהען. יודען זענען באפאלען געוואָרן פון ענדעקעס אין די גאסען, שויבען אין יודישע געשעפטען זענען אויסגעהאקט געוואָרן. 2 חלוצים זענען שווער פערוואונדעט געוואָרן.

אויפ'ן ארט איז אנגעקומען דער סטאראסטא און פראקוראר, וועלכע פיהרען א שטרענגע אויספארשונג. 16 ענדעקעס און איין בית"ראוויץ זענען ארעסטירט געוואָרן.

ציעכאצינעק

זדראיאווא-גאס
ווילא „טענטאנא“ (צוקיצר)
דר. מעד.

וו. ראסקי

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען.
נעמט אן פון 1-טען יוני 1934.

כשר | היגיעניש

!איבערראשענדע נייעס!

דער גוט-בעקאנטער

„RAJ“ פענסיאנאט

פון הולאנקי (איזה. יורקעוויטש) איז שוין טעטיג און געפינט זיך איצט אין שענסטען פונקט

אין ווישניאווא גורא

אין זייפערט'ס שענסטען פאלאץ נעבען וואלד.

מיר עמפפעהלען די ג. געסט טרוקענע, זוניגע, גרויסע צימערן מיט זעטטליכע בעקוועמליכקייטען. היי טעראס-פראמענאדע, בארע צימערן, רעקרעא, טעלעפאן און אנדערע טערשיידענע ספארט- און געזעלשאפט-שפילען. די קוך געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון רוטינירטע סקוכמענכבר.

מאכערייזניג-פרייזען! —::— סאלידע בעדינונג!

אינפארמאציעס ווערען ערטיילט אויפ'ן ארט אדער טעלעפאניש

Wiśniowa Góra Pensjonat „RAJ“
Jurkiewicza, telefon № 5.

כשר | היגיעניש

דאס הערן-שניידער-אטעליר פון

א. ח. קוטשינסקי

געפינט זיך איצט אויף

13 נארוטאווישא 13

אין הויף, קאנטראפיצינע, 1 שטאק
טעל. 247-90

פיהרט אויס בעשטעלונגען אויפ'ן זומער-סעזאן, לויט די לעצטע נייעסטע מאדע-זשורנאלען צו מעסיגע פרייזען פינקטליכע אויספיהרונג.

Dr. W. ŁAGUNOWSKI

Piotrkowska 70
Telefon 181-83.
Spec. choroby skórne, weneryczne i moczopłciowe.
Gabinet Roentgeno-leczniczy.
Przyjmuje od 8[30] do 10[30] 1—2[30], od 6. do 8[30] w. w niedziele i święta od 10—1.
Oddzielna poczekalnia dla pań.
Dla niezamożnych CENY LECZNICE

Falaleum

אירצעלע כאדניקעס אין וואוינונגען און אויף זומער-וואוינונגען
צום פרייז 50 גראשען א מעטער
ברייט 100 cm.
צו בעקומען אומעטום.

יודען לאזט אייך נישט נארען!

אזוי ווי איינעגע יונגלעך פון געשעפטען רעקלאמירען זיך אין דער צייטונג, אז זיי זענען געווען די ווערק-פיהרער. געשעפטס-פיהרער פון דער פירמע חיים מענדראווסקי אגראדאווא 8 און דאס געשעפט איז געוואָרען ליקווידירט, ערקלער איך, אז עס איז א ליגען, עס איז זאגאר געווארען פערבעסערט און פערגרעסערט.

איך בעזיץ א ריזען-לאגער פון

יודישע לאנגע מלבושים

ווי אויך קורצע אנציגער פון די בעסטע שטאפען זיידענע יוביצעס, אלפאגענע רסק ווי אויך מארינארקעס, זומער- און ווינטער-פאלטענס, געהאקטע אנציגער, שלאפראק, פיזשאמעס-זומער און ווינטער ווי אויך בעזיץ איך א גרויסען אויסוואהל פון קינדער-זאכען ווי אויך א גאנצען אויסשטייער פאר 100 זל.

בעמערקונג 1) א ספעציעלער ראבאט פאר רביים, רבנים, הורט-כוחרים און שטיבעל-בחורים. 2) פאר קונדען פון יראוויינץ ווערט ארפאנגערעכנט פאר א האלבע הוצאה. 3) אמענגע ווערקשטעל אויפ'ן ארט און אויפ'ן פערלאנג ווערט אויסגעפערטיגט אין פערלויף פון 24 שעה.

מיכל שאלדאיעווסקי

8 אגראדאווא 8.

8 אגראדאווא 8 | 8 אגראדאווא 8

כשר גוט און ביליג!!! | כשר גוט און ביליג!!!

אויף יעדער שמחה, חתונה

און ביי יעדער געלעגענהייט טרינקט מען די גוטע

ביליגע וויינען

פון דער בעקאנטער פירמע

ע. שיקיער

אינהאבער: ישראל שיקיער

לאדז, פולנאצנא 1, טעל. 107-84

ספעציעלע גוטע רויטוויינען פאר מאגען און צוקער-ליידענדע.

כשר גוט און ביליג!!! | כשר גוט און ביליג!!!

ס'איז נויטיג א צענטראלער ארגאן

וויאזוי זאל מען אויפלעבן דעם נאציאנאל־ראט

ס'איז שוין אַ סך טײַט פּראָגאַסן געוואָרן אין אַ סך פּענעס צוטראַכטן געוואָרן איבער דער טרויעריגער פּראַגע פון א יודישער רעפּרעזענטאַנץ אין פּוילען. ס'וואָלט דאָך קיינער נישט געגלויבט, אָבער אַ פאַקט איז עס, אַז אין דער איצטיגער צייט ווען ס'שיטען זיך אויף אונזער קאָפּ האָגלען פון צרות, ווען אונזער פּערטיידיגונג פאָדערט די גרעס־טע אָנשטרענגונג פון אונזערע קאָנצענטרירטע כוחות איז פּשוט נישטאָ אין פּוילען קיין צענטראַלע אינ־סטאַנץ צו וועלכער מ'זאָלען זיך קענען ווענדען נאָך הילף און עצות.

טאָמער וואָלט עס געווען די יודישע סיים־פראַקציע, ווי דער שכל הישר איז מחייב, האָבן מיר גראָד עטליכע סיים־פראַקציעס, און טאָמער וואָל־טען מיר געמיינט אַז אונזער רעפּרעזענטאַנץ איז די, וועלכע איז געגאַנגען צו די וואַהלען אין נאָמען פון דער אַלגעמיינער יודישער זאַך און האָט בעקומען די מעהרהייט שטימען, דאָס איז די אַז. גער. קאָלאָ, איז אָבער אין דער קאָלאָ גופא נישטאָ קיין צענ־טראַלע מאַכט, ווייל די שטאַרקסטע פיגור, גרינבוים האָט נישט אָנערקענט דעם פּרעזידיום און האָט לסוף איבגעזצען פערלאָזען דאָס לאַנד, מיטנעהמענדיג מיט זיך דעם מאַנדאַט, און דער לעגיטימער פּרעזידיום איז צוליב גרינבוימס צושמעטערנדיגער נעגאַציע, אָדער אפשר צוליב זייער אייגענער נעגאַציע פון'ם גלות, צוקראָכען און צושוואומען געוואָרן, ביז ס'איז פון איהם אין וואַרשאָ כמעט קיין שריד ופליט נישט געוואָרן.

אַלעמפאַלס זענען מיר אַלע געווען עדות, אַז אין דער איצטיגער כוואַליע פון עקסצעסן, ווען א מליץ יושר איז אונז געווען אַזוי נויטיג, איז די קאָלאָ נישט געווען „אין דער הײם“ און קיינער פון איהר האָט נישט איבטערוועניר̈ט וואו נויטיג.

איז, מילא, די פּאַרלאַמענטאַרישע רעפּרעזענ־טאַנץ שוין אַן אָפּגעפרעגטער ענין, מחמת דער פּאַר־לאַמענט אַליין וועגעטירט און ליגט אין הינהעד־פּלעט, דאַרף דאָך זיין עפּעס אַן אַנדערע רעפּרעזענטא־טיווע אינסטיטוציע, דער דריי מיליאַניגער יודישער קיבוץ אין פּוילען קען דאָך נישט בלייבען ווי שאָף אָהן אַ פּאַסטוך!

האָט מען אַ געוויסע צייט געשמועסט מכוח אַן אומפּאַרטייאישען ווירטשאַפטס־ראַט, אין וועל־כען ס'זאָלען זיך געהאַט אָנגעשלאָסן די עיקר די פּרעסע־לייט, און מ'האָט געמיינט אַז אַזאַ מין אינסטיטוציע וועט האָבען א דאָפּלטע מעלה, ראשית וועט זי זאָרגען פאַר דער ווירטשאַפט, היילען אונ־זער שוואַכסטען אָרט, און שנית וועט זי זיין אומ־פּאַרטייאיש, פריי פון די עגאָאיסטישע פּאַרטיי־אַמביציעס און קליינלעכע־מחלוקת.

האָט מען זיך געטומעלט אַ לאַנגע צייט, אָנגע־שריבען עטליכע שאָק אַרטיקלען, ביז די איניציאַ־טיוו איז אַוועק אין אַרכיוו, ווייל, האָט מען גע־טייטשט, די בײַדע מעלות זענען גאָר חסרונות, ווירטשאַפט אָהן פּאָליטיק טויג אויף כפּרות, און אומ־פּאַרטייאישקייט הייסט דאָך די העגעמאָניע פון די חישליצקים און די ראַסנערס, — אויב אַזוי, איז שוין גלייכער אַז דער יודישער קיבוץ זאָל אונטערגיין.

אנב, א יודישער פּאָליטיקער, וועלכער טראָגט גראָד נישט די אחריות פאַר די איצטיגע אומשטאַנ־דען, איז אָבער איינער פון די וויכטיגסטע טע־אָרעטיקער, האָט ערשט די טעג זיך אַזוי אויסגע־דריקט: די יודישע פּאָליטיק אין פּוילען, זאָגט ער, ווערט אַלין מעהר דעגראַדירט און איז שוין כמעט איבגעגאַנגען אַן'ענין פון די ווישליצקיס — טאָ זאָל עס בעסער איבגאַנצען אונטערגיין.

ווייטער האָט מען שטאַרק גערעדט וועגען אַ יודישען צוזאַמענפאָהר אין פּוילען מכוח א יודישען וועלט־קאָנגרעס. דער דאָזיגער צוזאַמענפאָהר וואָלט געקאָנט זיין די טריבונע פאַר אַלע אונזערע ענינים און שאַפען דעם יודישען צענטראַלען אָרגאַן אויף אויף ווייטער, איז אָבער די צרה מיט דער פּער־שאַלטענער אומפּאַרטייאישקייט, וואָרום אויב דער צוזאַמענפאָהר זאָל זיין ציוניסטיש, איז ער דאָך איבעריג, ווייל ציוניסטישע צוזאַמענפאָהרען פעהלען דאָך בײַ אונז נישט, און אויב ער זאָל זיין אומ־פּאַרטייאיש, איבערפּאַרטייאיש, מוזען דאָך שוין ווילענדיג־נישט־ווילענדיג קומען אין בעטראַכט די ווישליצקיס מיט די ראַסנערס, און דאָס איז דאָך „אומדערלאָזבאַר“.

און איב'ם אַלגעמיינעם טומעל האָבען מיר נאָך פערגעסן אַז איגענטליך וואַלגערט זיך ערגעץ בײַ אונז אַ צענטראַלע אינסטיטוציע וועלכע טראָגט דעם נאָמען „נאַציאָנאַל־ראַט“, וואָס וואָלט געדאַרפט זיין, לויט זיין מהות, דער בעל־בית פון אונזערע טרעהרען. דעם מיק־אָפּאָן פון אונזערע לײַצען און פראָטעסטען, ער וואַלגערט זיך ערגעץ אָבער קיי־נער ווייסט נישט זיין אַדרעס, פאַרוואָס? צוליב דער־זעלבער פּאַרטיי־דייסטעניש, וועלכע האָט אויסגעצויגען דייו גאַנצע ביסעל לעבענסקראַפט, ביז ער איז איב־געגאַנגען פערגעסען געוואָרען.

כדי אויפצולעבען דעם נאַציאָנאַל־ראַט זענען נויטיג צוויי אָנשטרענגונגען: שאַפען פאַר דער אינ־סטיטוציע די געהעריגע פינאַנציעלע מיטלען און אַדורכזעצען די מעגליכקייט פון קאָנסאָלידאַציע צווי־שען די פּאַרטייען און גרופּירונגען. און דעם אמת מוזען מיר מודה זיין, אַז אויב ס'לאָזט זיך נאָך גלוי־בען איב'ם ממשות'דיגען און מאַטעריעלען סימפּאַ־טיע־אויסדרוק פון די מאַסען, לייגט זיך אָבער שווער אויפ'ן שכל, אַז די שפּיצען, די פיהרערס פון די פּאַרטייען און אָרגאַניזאַציעס זאָלען שוין סוף כל סוף אונטערן דרוק פון די יודישע שרעקליכע צרות קאַפּיטולירען פון זייער ווילדער עקשנות און דער לאַנגען איינער דעם אַנדער'ן די האַנט, דווקא זיך אַז אַט דער פּאַרטייאישער שאָוויניזם איז שוין בײַ אונז אַן'אייגהײלבאַרע קרענק.

הלוואי זאָל עס ליגען זיין און דער נאַציאָנאַל־ראַט זאָל אויפגעלעבט ווערען.

פ. ס.

אין ענגלאנד ווערט אלץ שטארקער

דער מאראלישער עקעל צום דריטען רייך

שוין לאַנג האָבען די ענגלישע בלעטער נישט געשריבען אַזוי פיל וועגען דייטשלאַנד ווי אין דער פּערגאַנגענער וואָך. אפילו די „טיימס“, וועלכע איז בטבע זעהר אײַנגעהאַלטען, האָט לגבי דעם דריטען רייך געברויכט ווערטער וואָס וועלען קלינגען אין די אויערען בײַ די מושלים אין בערלין. דער ערצ־בישאָף פון קענטערבערי האָט אין אַ לאַנגען אָפּענעם בריף זיך געווענדעט געגען דער בייער עפענטליכער און אָפיציעלער גרויל־העצע, וואָס האָט זיך אָנגעהויבען אין דייטשלאַנד.

דעם אויסערליכען גרונד פאַרן דאָזיגען בענייטען אויסברוך פון ענגלישער פּעראַכטונג צום איצ־טיגען דייטשלאַנד האָט געגעבען דער ריטואַל־מאָרד נומער פון „שטירמער“, די רעדע פון געבעלס און אַ רײ שריט וועלכע האָבען בעוויזען דער גאַנצער וועלט, אַז נישט קוקענדיג אויף אַלע הכחשות, קו־מען ווייטער פאָר אין דייטשלאַנד די פריהערדיגע אַכזריות. די עפענטליכע מיינונג אין ענגלאַנד ווערט אויפגעבראַכט נישט בלויז אַ דאַנק דער בעזונדער'ער ברוטאַלקייט פון דער היטלעריסטישער האַנדלונג אין דער יודען־פראַגע. די אײַנפיהרונג פון ספּעציעלע געריכטען, וועלכע שאַפען אַב אין פּראָצעסען געגען פּאָליטישע בעשולדיגטע יעטוועדע גאַראַנטיעס פון גערעכטיגקייט. די הכנות, וואָס ווערען געמאַכט, כדי דעם געוו. קאַנדידאַט אויף פּרעזידענט, דעם קאָמו־ניסט טעלמאַן, מיט דער הילף פון אַזאַ געריכט פעי־אורטיילען צום טויט. די רדיפות געגען דער קאַ־טאָלישער קירך, וועלכע פיהרען יעדעס מאָל אַלץ מעהר איז מאָס, די ריקזיכטסלאָזע פעפאָלגונג פון וואַנגעלישע פּאַסטאָרען, וועלכע שטעלען זיך אַנ־קעגען דער געבענדיגער פון די דייטשע קריסטען דאָס אַלעס דערוועקט אין ענגלאַנד אַן'אַלין וואַק־סענדיגע עמפּערונג און אונוויללען.

דער אויסדרוק וועלכען די דאָזיגע עמפּערונג געפינט, בעווייזט אַז ענגלאַנד איז נאָך פונקט אַזוי ווי פריהער דאָס לאַנד, וואו די בריטסטע מאַסען רעאַגירען צום שנעלסטען און צום שאַרפסטען גע־געגן אַלץ, וואָס איז אומענשליך און וואָס איז געגען די גרונד־געזעצען פון דער ציוויליזאַציע. אין אַ מערקווירדיגען געגענזאַץ שטעהט דער אופן אויף וועלכען די ענגלישע אָפיציעלע קרייזען וואַרפען אָפּ אַ זייט אַזעלכע מאָראַלישע מאָטיווע אין דער פּראַקטישער פּאָליטיק. אויך מיט היטלער־דייטש־לאַנד אונטערהאַנדעלט ענגלאַנד אין דער פראַגע וועגען ענטוואַפענונג, וועגען סאַאר־געביט, וועגען צאָהלען די חובות פונקט אַזוי ווי די איצטיגע דייטשע ערקלערונגען וואָלטען פערדינט אַזאַ צוטרוי ווי אַמאָל.

אַט דער ווידערשפּרוך איז פונקט אַזוי אַלט, ווי אַלט עס איז די ענגלישע פּאָליטיק. אין דייטש־לאַנד נוצט מען אויס דעם דאָזיגען ווידערשפּרוך פאַר דער היטלעריסטישער פּאָליטיק. אַ רעגירונג, וועלכע פייפט אויף דער עפענטליכער מיינונג פון אייגענעם לאַנד, אָדער שאַפט זיך אַזאַ עפענטליכע מיינונג ווי איהר פּאַסט זיך צו, האַלט זעלבסטפערשטענדליך די האַנדלונגען פון די אָפיציעלע קרייזען פאַר פיל וויכ־טיגער, איידער דעם לעבהאַפטיג אויסגעדריקטען ווילען פון דער עפענטליכער מיינונג. בײַ אַזאַ זעלבסטאָפּנאַרערײַ, בעמערקט מען נישט, פערשטייט זיך, אין דייטשלאַנד, ווי טיף עס איז די מאָראַלישע פעראַכטונג, וועלכע מען פיהלט אין ענגלאַנד (מיט אויסנאַהם פון אונבעדײַטענדיגע קרייזען) געגען די מעטאָדען פון היטלעריסטישען סיסטעם.

די דאָזיגע מאָראַלישע בעציהונג נעהמט אויך אויף דער ענגלענדער, וועלכער מוז אָפיציעל אויך וויפיל דאָס פאָדערען די אינטערעסען פון זיין לאַנד אונטערהאַנדלען מיט די פערטרעטער פון דייטשלאַנד אויב די אונטערהאַנדלונגען פיהרען צו א גוטען רעזולטאַט, דאַן וועלען די פּראַגען פון מאָראַל און די אָפיציעלע דאָקומענטען נישט גענומען אין אַכט ווי איז אָבער, ווען אין אַ שײנעם טאָג זאָל זיך אַרויסווייזען אַז עס איז אונמעגליך צו קומען צו אַ הסכם אין די בוטיגע פּאָליטישע פּראַגען? ווי איז אויך, ווען עס זאָל אַמאָל קומען צו אַ קאָנפליקט דאַן וועט אין ענגלאַנד שנעל און העפטיג די מאָראַל דורכברעכען די מויער פון דיפּלאָמאַטיע. וועגען דער דאָזיגער געפאַהר וועלכע דראָהט שטענדיג דייטשלאַנד, מאַכט זיך, ווייזט אויס, די היטלער־רע־גירונג פערבלענדענדיגע אילוזיעס.

ליבי אַ צווייטען לאַנד באַטקליף (דער בערימ־טער ענגלישער פּרעסע־קעניג, דער גענעראַלער מיי־סטער פון פּראָפּאַגאַנדע) וועט אויך ד"ר געבעלס אויסקומען פאַר דער וועלט קליין און העזליך.

געארג בערנהארד.

טרעביטש-לינקאלן ווידער אין איראפא

די געשטאלט פון מערקווירדיגען אוואנטוריסט

מיט עטליכע טעג צוריק איז קיין ליווערפּול אין ענגלאַנד אָנגעקומען אַ גרופּע בודיסטישע מאָנ־כען און מאַנאַשקעס. זיי האָבען זיך אָפּגעשטעלט אין ליווערפּול אויפן וועג קיין בעלגיען, וואוהין זיי פאָהרען עפענען צוויי גרויסע בודיסטישע קלויס־טערס. אַן דער שפּיץ פון דער גרופּע איז געשטאַ־נען דער עלטסטער פון די מאָנאַכען, דער קינפטיגער ראש פון די קלויסטער'ס, בעת אַלע מאָנאַ־כען און מאַנאַשקעס האָבען זיך אָפּגעשטעלט אין אַ האָטעל, ערוואַרטענדיג די שיף, וואָס וועט זיי פיה־רען קיין בעלגיען איז ער דער ערשטער אַרעסטירט געוואָרען און האָט געמוזט ערוואַרטן די שיף נישט אין אַ האָטעל נאָר אין אַ טורמע: ס'האָט זיך אַרויס־געשטעלט, אַז דער פיהרער פון דער בודיסטישער גרופּע, איז דער בעריהמטער טרעביטש לינקאָלן, וועגען וועלכען עס שווימען פון צייט צו צייט אַרויס די סאַמע אויסטערלישע מעשיות, וואָס די מענשליכע פאַנטאַזיע קאָן זיך נאָר פאָרשטעלען.

די פערזאָן פון טרעביטש־לינקאָלן איז ווירק־ליך אַן'אויסערגעוועהנליכע, אין יאָהר 1906 האָט די ליבעראַלע פּאַרטיי אין ענגלאַנד געהאַט אַ גרויסען זיג. די קאָנסערוואַטיווע פּאַרטיי האָט געליטען אַ מוראַדיגע מפּלה. אַזוי אַז איינער פון די אָנגעזעהענ־סטע פיהרער פון די קאָנסערוואַטאָרען, דער בע־ריהמטער מלוכה־מאַן באַלפור איז דורכגעפאַלען און האָט נישט בעקומען קיין מאַנדאַט אין פּאַרלאַמענט. צווישען די זיגער האָט זיך געפינען אַ יונגער פּאַס־טאָר, אַ געשמדטער יוד, וועלכער האָט געשטאַמט פון אונגאַרן און האָט זיך אין ענגלאַנד באַטראַכט ליווירט, דער דאָזיגער גלח איז שטאַרק געפעלען געוואָרען דעם רייכען שריפטשטעלער ראַונטרי מיט זיין געשליפענער צונג, מיט זיין ראַדיקאַליזם, און בע־זונדערס מיט זיין קענטניש אין שפּראַכען.

אין פּאַרלאַמענט האָט זיך לינקאָלן בעזונדער'ס נישט אויסגעצייכענט, אָבער ווענען איהם האָט מען אָנגעהויבען צו דערצעהלען זאַכען, וואָס האָבען נישט געהאַט קיין שום געמיינזאַמעס נישט מיט דער קירכע, נישט מיטן פּאַרלאַמענט, נישט בכלל מיט יעדען בעגריף פון אָנשטענדיגקייט, אין דריי יאָהר אַרום איז לינקאָלן אַליין פערשוואונדען געוואָרען פון פּאַרלאַמענט.

פון וואָס ער האָט דאַן געלעבט אין משך פון עטליכע יאָהר ווייס מען, נישט, ווייל פון דער קירכע איז ער אַרויסגעטראָטען.

אַרויסגעשוואומען איז לינקאָלן ווידער אין יאָהר 1914, ווען עס האָט זיך אָנגעהויבען דער וועלט־קריג. אַלס פּערלוסט־אַטאָר פון בריף (דורכ־זעהער), ער האָט פּערלוסטרירט בריף אין דער אונגאַרישער שפּראַך. אָבער אינגיכען האָט מיט איהם פּאַסירט אַ געשיכטע צוליב וועלכען ער האָט געמוזט פערלאָזען זיין פּאָסטען. די געשיכטע איז בעשטאַנען אַט אין וואָס: עפּנענדיג איינמאָל אַן'אונגאַרישען בריף אין וועלכען עס איז געווען אַ בע־שרייבונג פון אַ פערוויילונג אויסער דער שטאָט, איז ער אַרײַנגעפאַלען אין אַזאַ התפּעלות אַז ער האָט אויפ'ן בריף צוגעשריבען עטליכע ווערטער אויף אונ־גאַריש, אָבער פון גאָר נישט צענזוראַלען אינהאַלט. דער אַדרעסאַט האָט זיך בעקלאָגט פאַר דער מאַכט און לינקאָלן איז פון זיין פּאָסטען געפלויגען.

אין צוויי יאָהר אַרום האָט זיך אַרויסגעשטעלט אַז דער געוועזענער גלח. דער גענו. דעפּוטאַט און גענו. פּערלוסטראַטאָר איז אויך געווען אַ דייטשער שפּיאָן. עס איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס, בעת וועל־כען עס האָט זיך אויך אַרויסגעשטעלט אַז זיין ריכטיגער נאָמען איז נישט לינקאָלן נאָר טרעביטש טרעביטש־לינקאָלן איז פּעראורטיילט געוואָרען אויף דריי יאָהר טורמע, (זיין גליק איז געווען וואָס דער קריג האָט זיך דעמאָלט געענדיגט, אַנדערש וואָלט ער געקריגען טויט־שטראָף.), ווען ער איז אַפּגעזעסען זיין צייט, איז ער אַרויסגעשיקט געוואָרן פון ענגלאַנד, דערבײַ האָט ער פּערלוירען זיין בריטישער נאַטוראַליזאַציע־רעכט.

קיין ענגלאַנד האָט מען איהם נישט ערלויבט צו קומען אַפילו, ווען זיין זוהן, אַ זעלנער, איז פערמשפּט געוואָרען צום טויט פאַר אַ מאָרד. דעם יונגען טרעביטש האָט מען אויפגעהאַנגען, נישט געבענדיג איהם די מעגליכקייט זיך צו געזעגענען מיט'ן פאָטער. עס איז אַ בעזונדערע קאַפּיטעל די גע־שיכטע ווי אַזוי דער אַלטער איז געפלויגען פּייל פון בויגען ערגעץ פון עק וועלט קיין ענגלאַנד, כדי צו קומען נאָך, ווען דער זוהן לעבט, אָבער מען האָט איהם, ווי געזאָגט, קיין ענגלאַנד נישט אַרײַנ־געלאָזט. טרעביטש־לינקאָלן איז דעמאָלט אויף לאַנג פערשוואונדען געוואָרען פון האָריזאָנט. עס ווייזט זיך אַרויס, אַז ער האָט געוואוינט אין דייטשלאַנד, דאַן אין טיבעט (מיטעל־אַזיען) וואו ער האָט צום צווייטען מאָל געביטען דעם גלויבען; איצט איז ער נישט קיין יוד און נישט קיין קריסט, נאָר אַ בודיסט, און בראש פון אַ גרופּע מאָנאַכען און מאָנאַש־קעס פון בודיסטישען גלויבען איז ער געקומען קיין איראָפּע פּרעדיגען און פערשפּרייטען זיין נייעם גלויבען. אין ענגלאַנד איז ער ווידער אַרײַנגעפאַלען אין טורמע, אָבער נישט אויף לאַנג, נאָר אויף עטליכע טעג.

אַט דאָס איז בקיצור די געשיכטע פון אַ מענש וועלכער געהערט צו די גרעסטע אוואַנטוריסטען אין דער וועלט.

דר. י. ל. מאגנעס וועגן די יודיש־אראבישע בעציהונגען

נ י ו = י א ר ק (י. ט. א.) דער קאַנצלער פון דער העברעאישער אוניווערסיטעט אין ירושלים, ד"ר י. ל. מאַגנעס, וועלכער ווײלט איצט אין די אינטערעסען פון דעם אוניווערזיטעט אין אמעריקע, האָט אויף אַ פּרעסע־קאָנפערענץ אויספיהרליך גע־שילדערט די ענטוויקלונג פון דער יודישער הויכ־שול אויפ'ן הר־הצופים.

ד"ר מאַגנעס האָט בעטאָנט, אַז אין דער ירושלים'ער אוניווערזיטעט זענען שוין טעטיג אַ רײה דייטש־יודישע געלעהרטע, וועלכע זענען ענ־טלאָפען פון דייטשלאַנד. עס קומען אָן ווייטערע ווענדונגען פון בעדייטענדע פּליטים = געלעהרטע, וועלכע האָבען זיך ענטזאָגט פון בעסער־בעצאָלטע פּאָסטענס און זענען גרייט צו אַרבייטען אין דער העברעאישער אוניווערזיטעט, זיי בעציהען זיך מיט ליבע צו ארץ־ישראל און צום דאָרטיגען גייס־טיגען צענטער.

ענטפערענדיג אויף אַ פראַגע פון אַ פּרעסע־פאַרשטעהער, האָט ד"ר י. ל. מאַגנעס אויך אַרויס־געזאָגט זיין מיינונג וועגען די יודיש=אַראַבישע בעציהונגען אין א"י.

דער איינציגער וועג צו שאַפען שלום צווי־שען די יודען און אַראַבער אין ארץ־ישראל — האָט ערקלערט ד"ר מאַגנעס — איז איינציגעהן אויף דעם געדאַנק פון אַ יודיש־אַראַבישער מלוכה.

ד"ר מאַגנעס, וועלכער געהערט, ווי בעקאַנט, צו די גרינדער פון „ברית שלום“ האָט גלייכצײ־טיג צוגעגעבען, אַז דערווייל טיילען זעהר ווינציג מענשען אין ארץ־ישראל זיין מיינונג. ער האָט אָבער, אַז מיט דער צייט וועט די צאָהל אָנהענגער פון זיין שטאַנדפּונקט אַלץ מעהר שטייגען.

דעם 26־טען מאי פאָהרט אָפּ ד"ר מאַגנעס צוריק קיין ארץ־ישראל.

Dr.
Wołkowyski
4 ציגעל־גאַס 4, טעל. 216=90
נעהמט אָן אין הויט־ און ווענערישע
קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע
אויפנאַהם־שעה'ן פון 8–1 מיטאָג און 5–9 אָוונט.

PROSZKI
«KOWALSKINA»
STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BÓLACH GŁOWY
KONIECZNIE ZE ZNAKIEM „SERCE W PIERŚCIENIU"
FABRYKA CHEM.-FARMAC. A. KOWALSKI, WARSZAWA

ווער איז אברהם שטיינשניידער?

זיין געזעלשאפטליכע קאריערע אין לאדז

איז 9־טען וואהל־קרייז קאנדידירט צום שטאט ראט דער באקאנטער עסקן און פילאנטראפ אברהם שטיינשניידער. ס'איז דערום כדאי זיך צו באקענען מיט אברהם שטיינשניידער'ס געזעלשאפטליכע טעטיגקייט.

מיר אונטערשריבענע חברים, שטעהען שוין מיט אברהם שטיינשניידער אנ'ערך 20 יאהר ביי דער געזעלשאפטליכער ארבייט.

בעת'ן אויסברוך פון דער וועלט־מלחמה שטעלט זיך דער ערשטער אלס פרייוויליגער פון דער טעלעפאן־מיליץ. זיין ביישפיל טוען נאך הונדערטער אנדערע יונגעלייט. אברהם שטיינשניידער איז איינער פון די ארגאניזאטאר'ען פון דעם קאלישער הילפס־קאמיטעט, וואו ער ווארפט זיך מיט'ן גאנצען ברען אריין אין דער ארבייט לטובה די אומגליקליכע פליטים פון קאליש.

מיר שטעהען שפעטער מיט איהם צוזאמען ביי דער ארבייט אין דער "טער ביליגער פסח־קוך, וואו ער ווייזט ארויס אויסערגעוועהנליכער ענערגיע און ארגאניזאציאנעלע פעהיגקייטען, שוין דעמאלט, אלס יונגער בחור ווערט ער בעוואונדערט פון אלע וואס זענען מיט איהם געשטאנען נעהנטער ביי דער ארבייט.

אברהם שטיינשניידער געהער צו דעם טיפ עסקנים, וואס שטעלען זיך נישט אפ אין מיטען וועג, ער געהט אלץ ווייטער און ווערט אלץ מעהר פאפולערער און באליבטער ביי די ברייטסטע שיכטען און קלאסען פון דער יודישער באפעלקערונג. ער ווערט א טעטיגער מיטגליד אין דער פירמע „העלענובעק", וואו ער דינט מיט ראט און טאט לטובת די יתומים. גרינדעט אין זיין הויז (פאמארסקא 41א) א בורסע פאר יונגלעך, וועלכע ווערט זעהר וואַרעם אויפגענומען פון דער גאנצער לאדזער פרעסע.

שטיינשניידער גיט זיך אויך אפ מיט יודישען ספארט, פערנעהמט 2 יאהר דעם אמט פון פרעזעס אין ספארט־פעראיין „בר־כוכבא".

מיט עטליכע יאהר צוריק, ווען די באליבטע אינסטיטוציע „לינת הצדק" געפינט זיך אין מאטעריעלע שוועריגקייטען, ווערט דער ענערגישער שטיינשניידער געוועהלט אלס וויצע־פרעזעס, און א דאנק זיין ענערגיע און אפפערוויליגקייט געלונגט איהם צוריקצושטעלען די נאכט־פאכאטאוויע און צו זיכערן איהר עקזיסטענץ. דא איז ער טעטיג ביזן היינטיגען טאג...

אבער נישט בלויז אויפ'ן פילאנטראפישען געביט, נאר אויך אויפ'ן ווירטשאפטליכען געביט ענטוויקעלט ה' שטיינשניידער א ברייט־פע־צווייגטע געזעלשאפטליכע טעטיגקייט. 12 יאהר איז ער טעטיג אין די שאצונגס־קאמיסיעס, וואו ער גיט אפ פיל צייט און ענערגיע לטובה דעם געדריקטען און בע'עוולה'טען סוחרטום. פיל יודישע סוחרים ווייסען צו דערצעהלען, וואס שטיינשניידער האט פאר זיי געטון, וואו א צרה, וואו אנ'עוולה, צי ס'איז א ליציטאציע, צי א נישט־גערעכטע שטייער־אויסמעסטונג, איז אייביג שטיינשניידער אויפ'ן ארט, אינטערוועגירט, שטרענגט אן זיין גאנצען איינפלוס, ער ט'עט נישט אפ, ביז ער דערגרייכט נישט דעם געווינשענעם רעזולטאט.

דארף מען אנ'אריימען יודישען בעקומען אין שפיטאל, אינטערווענירט דער וואויל — שטיינשניידער. א טובה אין דער אפטיק ספאלעטשנע, קומט מען צו שטיינשניידערן, פאר יעדען האט ער אן עצה, פאר יעדען אינטערווענירט ער און אפטמאל מיט ערפאלג, און דאס איז דערפאר, ווייל ער פיהרט אויס זיינע שליחות'ן בשלימות.

ס'איז וועניג ארט און איצט נישט די צייט אויסצורעכענען שטיינשניידער'ס מעלות אויף אלע געביטען.

איצט, אז ער קאנדידירט צום שטאט־ראט, מוזען מיר זאגען:

יודען, וועהלער פון 9־טען וואהל־דעזיר! אברהם שטיינשניידער איז דער איינציגער קאנדידאט, וואס פערדינט געוועהלט צו ווערען, וואו'זום ער וועט זיכער זיין דער בעסטער און ערפאלגרייכסטער פערטיידיגער פון די יודישע אינטערעסען.

שטימט אלע אין 9־טען אקרענג פאר אברהם שטיינשניידער!

(*)

א גרופע פריינד און סימפאטיקער

2 תלמוד־תורה־„אינקאסענטען"

האבען בעגנפעט דעם געהעריגען פסח

(2) בעכטען איז אין קריידגערייכט פאַגעקומען דער פראצעס געגען 38־יעהריגען לייב גאלדשטיין און דעם 34־יעהריגען חיים וויינבערג, וועלכע זענען בעשולדיגט געווארען, אז זיי האבען אויסגענארט ביי פערשידענע פירמעס גרעסערע סומען כלומרשט פאר דער תלמוד־תורה „תורת חסד", די בעשולדיגטע האבען ז"יער „פאך" געפיהרט א לאנגע צייט.

גאלדשטיין איז פערמשפט געווא'ען אויף 2 יאהר טורמע און וויינבערג אויף א יאהר מיט 3 חדשים טורמע.

קרייז X

אלע דעטאליסטען שטימען פאר'ן אמת'ן עסקן

ראטמ. און פרנס פ. כארי

פון דעם לאפפ־קרייז

ביים יודישען פערבאנד פון בע טייליגטע אין קאמף פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט

ביי דעם פערבאנד פון די יודישע קעמפער פאר פוילענס אונאפהענגיגקייט איז געשאפען געווארען א ל.א.פ.פ.־קרייז, וועלכער געפינט זיך אויף פאמארסקא 46.

אין פערוואלטונג פון קרייז געהען אריין: ק. רייבהארץ—פרעזעס, אד. שיקער—סעקרעטאר, הערמאן—קאסיר. רעוו.־קאמ.: בלאט, קאצענגאלד.

RATUJCIE WŁOSY! —

używajcie znany balzam Mag. Paździerskiego. „MAG Nr. 1" usuwa radykalnie łupież, zapobiega wypadaniu włosów.

Cena zł. 3.—

„MAG Nr. 2" (nie farba) stopniowo przywraca siwym włosom pierwotny kolor.

Cena zł. 3.—

Sprzedaż w aptekach, drogerjach i perfumerjach.

W razie braku zwrócić się do hurtowni perfumeryjnej „Kosmos", Łódź, Piotrkowska 60.

Fabryka kosmetyczna „Pharmachemia" Bydgoszcz.

גרעסערע גנבות

אין רחל גאלאמב'ס וואוינונג נאוואמיציסקא 25, האבען זיך נעכטען אריינבעקומען גנבים און געמאכט „א גראטש" אויף 4 טויזענד זל. דערפון צוויי טויזענד זל. אין מזומן, מלבושים און וועש אויך אויף 2000 זל.

ביז יעצט האט מען די גנבים נישט געכאפט, די פאליציי פיהרט די ווייטערדיגע אויספארשונג.

* * *

פון דער וואוינונג פון ברכה גאלדבערג, לאגעווניקער 10, האט מען אפגעגנבעט א פוטער, א גאלדענעם זייגער, מלבושים און וועש אויף א סומע פון 1800 זל.

די פאליציי זוכט די גנבים.

ראטעוועט אייער געזונט!

קראנקע אויף רופטורען (ברוך־קראנקהייטען)

ספעציעלע ארטאפעדישע הייל־גומי־באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפעראציעס פון אלע מינים ברוך־קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספעציעלע אינדיווידועל צוגעפאסטע בויך־באנדאזשען. אויף אויסגעקרימטע רוקען־ביין (הויקער) ארטאפעדישע הייל־גארטען אויף ביינער־שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטאפעדישע הייל־אפאראטען אויף פלאטפוס.

ספעציעלע איינלאגען לויט גיפס־מאדעלען, אויף זשילאסעס. — גומי־זאקען לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספעציעלער אנשטאלט פאר הייל־ארטאפעדיע

Spec. Ortop. **O. PETRYKIEWICZ** אויס לעמבערג

לאדז, פיראמאוויטשא 9 (אלגינסקא)

(פראנט פארטער), טעל. 177-09 נאהנט פון לאדזער פאבריקס־באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק־בריף.

(אין זגערזש אויף סלאמעצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

יודען וועהלער!

זונטאג, דעם 27-טען מאי דעצידירט איהר מיט אייער שטים אייער גורל אין נייעם שטאט־ראט. ווענען זאלט איהר אנפערטרויען אייערע רעליגיעזע, נאציאנאלע, קולטורעלע און ווירטשאפטליכע אינטערעסען, צו וועמען זאלט איהר זיך ווענדען אין אייערע אנגעווייטאגטע פראגען. אויסגעפרובטע מוטיגע קעמפער, וועלכע שטעהען אויף דער וואך, זייער טיר איז פאר אייך קיינמאל נישט פערשלאסען — קאנדידאטירען אויף דער ליסטע פון אלגעמיינעם יודישען וואהל־בלאק.

אין 10. וואהל־קרייז **ראטמאן בנימין רוסס,**

ג. פרעזעס פון דער קהלה־פערוואלטונג, דעזאר פון דער קהלה־פערוואלטונג.

אין 9. וואהל־קרייז **מענדעל קראסוצקי,** ג. ראטמאן

אין 7. וואהל־קרייז **לייביש ראזענבערג** פרנס, פרעזעס פון קליינהענדלער־פעראיין

וואהל־קאמיטעט

פון די אונפארטייאישע רעליגיעזע יודען

אלע שטימען אין 10. וואהל־קרייז 12 מאל רוסס

" " 9. " " 10 " קראסוצקי

" " 7. " " 8 " ראזענבערג

פון פעראייניגטען ציוניסטישען בלאק

דער וואהל־קאמיטעט פון פעראייניגטען ציוניסטישען בלאק פיהרט אנ'אינטענסיווע פראפאגאנדע און אויפקלערונגס־טעטיגקייט דורך אויפרופען, פלאקאטען, פלוג־בלעטלעך א.א.וו.

מארגען שבת, קומען פאר די לעצטע וואהל־מיטינגען פון פעראייניגטען ציוניסטישען בלאק. די פערזאמלונגען קומען פאר אין פערשידענע לאקאלען אין אלע טיילען פון דער שטאט:

מיט רעדעס וועלען ארויסטרעטען: דעפ. ד"ר ראזענבלאט, ג. לאוויגיק א. יאעל, ג. ראטמאן י. מ. ביאלער, רעד. י. אוגער, אינזש. ג. פראשקער, משה לימאן, ד"ר ז. עלענבערג, מארעק פיין, ד"ר ג. קרויש, פרוי מ. רעזניק, יוסף זאנדער, משה קארא, אינזש. לינדער א. א.

בריף אין רעדאקציע

חשוב'ע רעדאקציע!

מיר בעטען אפצודרוקען אין אייער ח' צייטונג פאלגענדע בעריכטיגונג, פאר וועלכע מיר דאנקען אייך פאראויס:

אין „נייעם פאלקסבלאט" פון 22. מאי איז אפגעדרוקט א ידיעה, אז „פועלי אגודת ישראל" זאל האבען אריינגעטראגען א פיקטיווע ליסטע צו די שטאט־ראט־וואהלען.

אין שייכות דערמיט געפינען מיר פאר נויטיג פעסטצושטעלען, אז די דאזיגע ידיעה שטימט לגמרי נישט מיט'ן אמת. מיר זענען געווען גרייט צו פיהרען א שטארקע וואהל־אקציע נאר צוליב אונפערשטענדליכע פאר אונז סיבות, איז די ליסטע געפסל'ט געווארען

מיט דרך־ארץ

די פערוואלטונג פון „פועלי אגודת ישראל" אין לאדז.

גרויסער ערפאלג פון יאנאס טורקאוו און דיאנא בלומענפעלד

אין קאמעראל־טעאטער

אין יודישען קאמעראל־טעאטער שפילען איצט מיט גרויס ערפאלג די באליבטע קינסטלער יאנאס טורקאוו און דיאנא בלומענפעלד אין באריס לאוורענייעוו'ס בעריהמט שטיק „דער 41־טער".

די דאזיגע פיעסע איז אריגינעל הן אין איגהאלט און הן אין דער אויפפיהרונג. דער סיפור־המעשה איז שפאנענד און די האנדלונג פערכאפט דעם אינטערעס פון צושויער אין אלע 3 אקטען.

די דאזיגע פיעסע ווערט געשפילט היינט,

די רעזשי איז אויך אויסגעצייכענט און דאס שפילען פון די אקטיארען אין די הויפט־ראלען שטעהט אויף א הויכען קינסטלערישען ניוואָ.

פרייטאג אווענד.

מארגען שבת שפילט די טרופע אין זגערזש.

CASINO

היינט ● היינט

„די פערזענליכע סעקרעטארקע האט חתונה"

פרעכטיגע מוזיקאלישע קאמעדיע

אין די הויפט - ראלען:

Mary GLORY, Jean MURAT

רעזשי Joe May מוזיק Paweł Abraham

די פרייזען פון די פלעצער זענען פערקלענערט פון 1.09

אויסערן־פראגראם:

פאראמאונט'ס אקטואליטעטען

אנהייב 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב 12 א זייגער ביי טאג

קלאנג־קינא־טעאטער

„MUZA"

(dawn. „Luna")

היינט גרויסע פרעמיערע!

דאס שענסטע פילם־מייסטערווערק, וועלכעס ריהרט אלע!

דער מענש, וועלכער האט גע'גנב'עט א הארץ

ריהרענד ליד פון 2 גרויסע הערצער.

קאפיטאלע קרעאציע פון הויפט־העלדען

JAMES DUNNA, BOOTS MALLORY

ווי אויך צוויי יונגסטע שטערנס.

אויסער'ן פראגראם!

פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער

אנהויב פון די סעאנסען 12 ביי טאג.

אונגעהויערער ערפאלג פון טאן־פילם „די וועלט געהערט צו דיר"

מיטן בעריהמטען יודישען זינגער יוזעף שמידט

דער דאזיגער טאן־פילם, וואס ווערט איצט דעמאנסטרירט אין קינא „ראקעטא" שענקעוויטשא 40, האט אנ'אונגעהויערען ערפאלג ביי אלע קרייזען פון דער געזעלשאפט.

דער בעריהמטער יוד. זינגער יאזעף שמידט איז די אטראקציע פון דעם בילד. דאס בילד שטעלט טאקי פאר א שטיק פון זיין אייגענער קאריערע, ווי אזוי פון א יונגעל א גערטנער ווערט א גרויסער וועלט־זינגער און דער גרויסער וועלט־זינגער האט ליב א מיידעל, צוליב וועלכער ער האט זיין קאריערע געמאכט, כדי זי זאל מיט איהם חתונה האבען. דאס מיידעל האט אבער ליב זיין אקאמפאניאטאר... ער בעשליסט אוועקצולאזען זיך אין דער גרויסער וועלט צו געפונען א טרייסט אין דער קונסט, וואס ער לייסטעט.

— פאהר געזונד, קושט איהם די מוטער — „די וועלט געהער צו דיר".

און ווירקליך געהער די וועלט צו אזעלכע זינגער ווי יאזעף שמידט, וואס קאן אזוי כשופ'דיג אפזינגען די קאנצאנעטע אין בילד. בעת ער קומט אלס יונגער גערטנער מיט'ן קוישעל אויפ'ן מארק און קאן אזוי ריהרענד אויסטייטשען א ראמאנס (אין בילד) ביים טיש, ווען ער איבערצייגט זיך, אז זיין מיידעל געהט חתונה האבען מיט זיין פיאנא־בעגלייטער, אז ביים צוהערער זאלען זיך שטעלען טרעהרען אין די אויגען.

איז 10־טען וואהל־קרייז

קאנדידירט צום שטאט־ראט

געוו. ראטמ.

אינזש.

גרשון פראשקער

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי — — — —	86.50
3 פראצענטיגע בודאוולאנע —	44.75
4 " דאלארובקא —	53.00
7 " סטאביליזאציע (אמ.)	66.50
8 " ווארשאווער פאנד־בריף	56.00
8 " לאדזער " "	49.00
ענגלישער פונט — — —	26.91
דאלאר — אפיצ. 5.29 — נישט אפיצ. —	5.24
גאלד־דאלאר — — — —	8.92
גאלד־רובל — — — —	4.62
דייטשער מארק — — —	2.06

מיטינג פון פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאק

דער פעראייניגטער יודישער וואהל-בלאָק האָט נעכטען איינגעאָרדענט א וואהל-מיטינג אין קינאָ „מאמוס", זגערזשער 17.

צום מיטינג איז געקומען א גרויסער עולם, מיט רעדעס זענען ארויסגעטרעטען אדוו. ווייצמאַן, דער רעוויזיאניסטישער פיהרער מ. זיידע, שאליט, מאַג. באלבערישסקי, אדוו. רייכמאַן א. אנד.

ס'איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע צו שטימען פאר די קאנדידאַטען פון פעראייניגטען יודישען וואהל=בלאָק.

* * *

אויפ'ן עהרענעכטיגען מיטינג פון פאר=אייניגטען יודישען וואהל בלאָק איז אויך ארויס=געטרעטען ה' ב. רוס.

***

אדוו. מאיר שמעון רייכמאן

קאנדידאַט פון די „צעירי אגודת ישראל"

אין זיבענטען קרייז קאנדידירט דער אדוו. רייכמאַן, איינער פון די אָנגעזעהענסטע עסקנים ביי די „צעירי אגודת ישראל", אדוו. רייכמאַן איז א געבילדעטער מאַן, אַ'אויסגעצייכענטער קענער פון דער קאָמונאלער ווירטשאפט, אנ'ערליכער און איבערגעגעבענער כלל-טוער און בכלל א מענש מיט אלע מעלות.

***

אין גייערס ראיאן קאנדידירט

אין 5-טען וואהל-קרייז

ה' מ. עפשטיין אויף דער ליסטע פון פעראייניגטען יודישען וואהל=בלאָק

אויף דער ליסטע פון פעראייניגטען יודישען וואהל=בלאָק אין גייערס ראיאָן (5-טער וואהל-קרייז) קאנדידירט דער פרעזעס פון דאָרטיגען סוחרים-פעראיין ה' מ. עפשטיין, וועלכער איז בעקאַנט אין דאָרטיגען ראיאָן מיט זיין גרויסער ארבייט לטובת דער דאָרטיגער בעפעלקערונג.

* * *

די רעוויזיאניסטען שטיצען אין 9-טען וואהל=קרייז דעם קאנדידאַט פון פעראייניגטען יודישען וואהל בלאָק

מאיר זיידע

ווי מיר דערוויסען זיך האָט די לאָדזשער רעוויזיאָניסטישע אָרגאַניזאַציע בעשלאָסען צו געבען איהרע מיטגלידער פרייע הענד ביי די שטאָט-ראַט וואַהלען אין אלע קרייזען, א חוץ דעם 9-טען וואהל-קרייז, וואו אלע רעוויזיאָניסטען און סימפאַטיקער ווערען אויפגעפאָדערט צו שטימען פאַרן קאנדידאַט פון פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאָק, בעקאַנטען רעוויזיאָניסטישען עסקן ה' מאיר זיידע.

* * *

ציוניסטען פון ניינטען וואהל=קרייז

האָבען די מעגליכקייט צו שטימען פאר א הערצליאַנער ציוניסט

דער רעוויזיאָניסט מאיר זיידע אויף דער ליסטע פון פעראייניגטען יודישען וואהל-בלאָק

די ידיעה וועגען דעם, אז אין ניינטען וואהל-קרייז קאנדידירט דער בעקאַנטער רעוויזיאָ=ניסטישער עסקן מאיר זיידע, האָט ארויסגערופען די גרעסטע צופרידענהייט אין די ציוניסטישע רייהען פון יענעם קרייז.

די הערצליאַנער ציוניסטען וועלען אַזוי=אַרום האָבען די מעגליכקייט צו שטימען פאַר א הונדערט=פראָצענטיגען ציוניסטישען טוער און ערפילען זייער נאַציאָנאַלען חוב אין הסכם מיט זייער געוויסען.

מאיר זיידע איז דער גרינדער פון תוצרת הארץ און א רייהע אַנדערע ציוניסטישע אינסטי=טוציעס אין לאָדז.

* * *

2 גרויסע וואהל=מיטינגען

פאַר די וועהלער פון 9-טען וואהל-קרייז

די רעוויזיאָניסטען אָרדנען איין 2 גרויסע אינפאָרמאַציע - מיטינגען וועגען די וואהלען צום שטאָדט - ראַט פאַר די וועהלער פון 9-טען וואהל-קרייז.

אין מיטינג נעהמען אַנטייל דער קאנדידאַט מאיר זיידע און אַנדערע רעוויזיאָניסטישע פיהרער.

דער ערשטער מיטינג קומט פאַר שבת 6 א זייגער נאָכמיטאָג אין לאָקאַל פון „ברית החייל", ציגעל-גאַס 21 און דער צווייטער 8 אין אָוונד אין לאָקאַל פון „קדימה", בזשעזשינער 23.

.

7=קלאַסיגע שולע און פראָבעלשולע קאַצענעלזאָן-נאַחומאָוו

איז די איינציגע, שולע וועלכע פעראייניגט צוויי וועלטען — די מאָדערנע שול פון היינטיגען טאָג מיט דער רעליגיעזער אמאָליגער שולע.

די למודי=קודש אין דער העברע=אישער שפּראַך שטעהען אין דער שו=לע אויף דער העכסטער מדרגה. די אונטער=ריכטס-שפּראַך אין שולע איז פּויליש. לויט'ן פּראָגראַם פון די רעגירונגס-שולען.

ס'ווערען אָנגענומען שילער אין אלע 7 קלאַסען. קינדער ביז 7 יאָהר ווערען אָנגענומען אין פאָר-שול און אין דער טעמפּעראַסטער פּראַבעלשולע

א שרפה

נעכטען אין דער פריה איז אויסגעבראָכען שרפה אין טיצאַנ'ס פאַבריק אַנדזשעיאַ 78.

די שרפה איז ענטשטאַנען צוליב דער אָ... ציגדונג פון דעם ביינוועלנעם שטויב אין א רייסע...

די גרויסע פייערוועהר פייערלעשער האָבען אי... געלאָשען די שרפה אין פערלויף פון איינינע מינו...

די שאָדענס זענען נישט קיין גרויסע און א... קרבנות.

א קרייז

אלע יודען שטימען פאר'ן מוטיגען קעמפ...

פרנס און ראַטמ. פ. כּארי...

№ 138346 אויף 20.000 זל.

53688 „ „	10.000	
65713 „ „	10.000	
97302 „ „	10.000	

ווי אויך א גאַנצע רייהע צו 5.000 זל. 2.000 זל. 1.000 זל. א. א. וו. זענען געפאַלען ביי אונז ביי די ציהונגען פון דער איצטיגער לאָטעריע.

נעכטען זענען געפאַלען ביי אונז פאָלגענדע צוגאַב-געווינסטען:

2.500 זל. אויף נומער 32683	2.500 זל. אויף נומער 84052	2.500 זל. אויף נומער 98511
2.500 זל. „ „ 83179	2.500 זל. „ „ 84358	2.500 זל. „ „ 110613
2.500 זל. „ „ 83709	2.500 זל. „ „ 97018	2.500 זל. „ „ 143601
2.500 זל. „ „ 83710	2.500 זל. „ „ 97174	2.500 זל. „ „ 146459
2.500 זל. „ „ 83723	2.500 זל. „ „ 97318	2.500 זל. „ „ 157938

ס. יאַטקאָ.

פּיעטריקאָווער 22
פּיעטריקאָווער 66

מיר רופען אלע צו קויפען אונזערע גליקליכע לאָסען צו דער I-טער קלאַס

ציהונג פון דער מלוכה-לאָטעריע

4-טע קלאַס — 14-טער טאָג

Miljon złotych — 30290.
[1]0.000 zł. — 2103 161754
[2].000 zł. — 897 22403 32472 32822
36715 44581 95315 97927 130878 140135
143786 147118 150980 152268 163318.
1.000 zł. 2979 8035 17612 20476 26457
26857 29040 29892 43930 54059 56323
58554 60265 60994 61124 69144 70768
71691 74233 72680 91622 94073 93422
96682 100877 110843 114867 123391
125653 126578 129713 135077 139092
138169 141864 163144 163008.

Po 200 zł. padło na N-ry:
63 68 145 66 217 67 397 600 65 749 943 55 1010
46 53 142 95 509 68 713 970 99 2077 124 64 352
552 747 3015 69 415 619 46 874 97 955 77 4009
295 391 621 24 43 701 47 88 99 933 71 5171 208
319 46 45 85 704 842 6217 21 25 99 551 918 7089
253 366 464 79787 804 12 8005 211 37 377 78 543
52 639 845 84 929 9101 30 54 210 74 418 19 501
32 71 80 86 683 709 66 894 903 10077 372 777 827
38 81 90 953 11052 79 147 836 68 987 12053 85
238 303 432 926 13074 83 139 240 390 409 10 562
95 652 728 97 856 918 19 32 14390 475 572 740
909 69 15079 258 353 415 554 606 97 99 783 812
16004 9 144 86 274 502 925 82 17001 21 295 370
427 03 548 53 715 64 824 33 981 18119 225 308
566 749 899 932 19014 28 140 98 363 74 446 84
572 68 632 84 814 922 46 20132 33 412 538 745
73 826 979 21066 230 58 60 329 71 564 679 706
838 905 22025 43 47 176 98 238 76 448 61 96 859
948 79 99 23057 228 302 71 614 26 41 46 69 778
822 46 68 930 24002 34 36 153 304 489 552 607
46 61 25055 270 316 752 58 86 930 26039 131 250
351 98 592 781 981 27078 85 155 216 83 338 434
476 629 717 36 883 927 28058 158 561 611 12 37
84 736 61 844 913 35 29360 440 97 570 755 30153
209 353 696 825 85 936 75 31415 34 757 74 875
77 32189 80 204 92 95 360 579 633 741 864 33015
23 77 273 466 558 677 34026 57 68 81 313 27 66
467 87 634 77 49 859 988 35139 77 271 333 486
500 62 681 03 903 74 36025 102 26 206 23 312
672 767 75 97 837 37021 34 269 324 558 98 815
948 67.
38023 46 115 24 340 44 479 591 625 98 741
864 910 83 39059 82 192 703 91 869 93 962 40377
496 98 637 40 841 52 41040 49 57 140 442 548
615 75 791 868 83 944 42017 30 250 382 545 649
769 97 43077 200 6 17 51 313 63 643 716 90 44079
90 138 315 452 570 763 71 45077 201 18 791
46018 64 176 93 213 33 61 324 467 92 557 667
799 955 47071 185 561 79 746 911 48027 28 66
67 213 57 448 508 699 718 856 49028 62 68 120
78 86 363 66 711 24 908 94 50124 86 92 228 86
380 90 431 46 58 516 693 874 90 940 97 51070
98 152 79 338 433 644 62 787 52397 500 45 652
719 853 95 944 67 53045 58 237 438 668 806 957
54019 111 15 46 264 85 738 51 73 876 92 96 931
55192 259 338 596 600 53 786 56030 61 216 384
531 632 720 69 98 985 57166 401 81 529 89 653
742 67 812 62 70 980 58020 106 99 510 37 44 66
757 79 892 900 14 59004 83 255 309 496 514 50
609 88 796 831 852 60048 175 228 310 407 501
11 96 656 714 24 64 871 92 61038 147 59 282 93
391 443 71 572 690 710 63 988 62168 205 31 384
502 4 706 830 62 63042 147 217 63 386 95 407
517 615 57 63 70 89 781 819 933 82 64008 43 112
303 486 664 854 917 65014 130 69 240 365 80 429
87 558 744 854 69 88 925 59 66332 408 58 618 93
826 30 79 932 38 67065 173 239 344 591 927
68018 457 677 84 711 980 69028 169 369 712 877
70249 98 348 52 469 625 770 863 65 977 71177
233 315 458 504 62 81 88 773 849 981 95 72036
439 531 720 43 ... 73091 111 201 86 336 51 424
73 87 566 603 766 950 61 74135 282 88 349 52 91
483 93 535 632 700 48 53 824 52 75078 89 217
398 449 56 642 59 700 16 49 67.
76141 61 330 420 87 612 819 77128 378 543 47
881 79 98 905 78031 98 215 22 342 412 14 528
642 745 809 15 27 944 80 79098 133 76 265 80
315 65 735 76 870 908 80010 17 61 190 213 24 77
306 18 403 15 82 95 566 613 793 804 81007 11
85 135 65 69 281 518 85 738 807 980 82035 216
339 423 83 576 838 71 80 906 18 83002 15 21 38
82 223 352 448 539 685 822 902 84034 128 228
41 614 753 919 85000 130 284 87 355 510 37 85
697 863 943 86123 44 310 470 93 97 579 607 86
90 834 73 99 957 90 87041 103 75 413 549 73 669
819 30 938 88058 149 245 81 482 635 725 835
904 12 52 89158 578 614 885 98 911 90253 80 91
379 462 606 722 95 971 97 91007 258 434 35 744
836 61 66 75 914 88 92074 209 48 99 413 53 513
19 727 802 93017 352 71 422 69 84 99 518 59 62
615 38 746 81 881 915 94105 85 559 664 98 978
95016 201 46 95 412 91 96 805 910 29 36 96028
80 277 82 302 70 418 78 536 633 782 838 992 99
97043 109 90 236 368 448 541 725 842 98040 45
56 87 219 308 79 493 99 797 948 99093 104 228
428 502 67 689 703 13 853 75 944 100315 63 532
77 93 728 875 101100 36 91 99 320 31 435 73 77
516 666 90 733 73 993 102028 83 169 259 83 85
324 438 53 90 681 91 725 810 76 900 36 103172
210 55 318 58 589 629 719 37 77 99 957 71 104166
228 333 643 709 987 105131 60 288 358 424 783
815 36 60 940 82 106037 95 96 147 67 200 453
553 75 702 874 911 56 74 107203 60 372 431 666
770 833 90 108024 91 78 216 393 588 752 98352
98 920 86 96 109412 45 58 81 960 73 74 110040
101 48 330 56 573 668 813 987 111150 241 352
486 570 83 931 68 95 112053 418 55 67 574 708
987 113138 210 314 43 405 586 712 58 851 63.
114503 12 706 26 825 33 942 51 115102 50 67
84 307 37 410 92 523 652 831 116191 206 514 612
40 44 75 754 980 117007 19 285 319 536 650 823
53 919 76 118055 121 312 22 410 59 534 40 54
658 94 744 55 58 98 805 990 119018 300 27 456
789 120207 21 344 51 408 34 510 784 121041 457
81 508 89 815 64 122192 259 300 433 543 52 80
81 710 38 86 805 74 946 123060 133 36 59 352
80 96 435 63 502 684 794 811 980 124298 409 14
18 506 630 712 51 807 17 960 62 125091 20 67
179 216 359 528 822 904 29 73 126093 117 97 311
512 625 71 750 856 8 958 127109 44 261 355 407
527 92 870 901 128060 142 70 319 88 415 730 851
936 90 97 129011 34 118 297 325 83 538 610 48
60 725 81 930 99 130095 309 528 80 933 51
131072 112 362 84 423 515 44 74 718 837 972
132038 80 122 99 391 445 587 638 91 911 133347
405 92 582 789 868 82 968 134108 230 360 481
545 52 81 683 725 31 135030 43 123 462 619 40
89 705 827 30 54 937 136109 89 265 389 561 98
598 826 72 951 84 137132 429 39 582 98 548
138035 53 75 112 23 401 540 627 434 139080 178
90 366 69 84 412 48 73 605 51 88 757 805 65 930
140050 60 103 62 291 341 49 665 758 815 27 986
141140 378 521 29 98 646 89 759 836 910 22 52
142336 495 619 815 940 143248 61 536 605 775
817 59 69 953 144299 388 485 639 52 96 742 947
145072 130 61 353 65 586 630 901 146187 256 350
52 75 98 404 9 539 68602 37 91 147115 36 307
75 98 476 528 689 736 810 86 96 148147 204 337
635 754 815 49 96 935 149114 93 289 323 543 614
96 851 949 150187 319 87 515 653 765 873 914
151025 170 234 64 452 68 542 697.
152228 54 460 634 153023 87 149 203 472 588
829 33 979 154237 58 509 867 155108 24 392 95
503 85 639 721 90 863 156029 33 64 87 276 349
467 95 543 78 724 905 21 85 157008 32 48 82 106
206 18 39 62 422 546 690 917 53 158008 40 58 76
119 300 71 72 90 428 36 56 500 616 24 59 98 726
39 869 978 159065 80 124 40 279 318 55 56 96
441 619 33 706 36 37 71 952 92 160027 231 341
90 93 550 87 624 955 65 161170 256 70 83 93 629
78 718 847 162043 55 340 44 74 432 726 47 818
163061 182 83 428 49 548 57 624 52 717 927 35
164114 73 352 77 500 694 991 165035 84 282 304
97 421 60 646 762 876 931 34 166096 101 4 276
309 460 63 65 514 640 828 167109 262 353 549
69 680 901 168296 335 543 74 705 27 959 169014
193 94 286 451 516 602 770 808.

CIAGNIENIE DRUGIE.

Po 200 zł. padło na N-ry:
243 501 1205 25 31 425 516 2084 196 498 3217
569 4492 5038 160 279 354 483 565 665 754 6241
394 426 537 84 954 7094 206 8297 98 425 846
9261 421 840 966 10149 212 543 907 11089 143 72
699 801 12476 526 74 842 66 13111 92 464 569
701 890 14119 20 15064 481 559 70 759 930 16043
332 417 50 619 855 17332 616 83 18276 697 751
816 921 9398 408 500 629 20348 407 646 952 2460
648 22355 494 23494 747 24013 73 166 99 381 425
560 88 636 49 830 25070 284 300 30 62 414 99
729 829 26532 38 27096 104 253 971 28236 368
86 568 900 29144 491 717 30010 419 587 823
31075 876 967 32195 572 630 780 898 953 33025
178 20 34404 587 812 35150 389 747 36174 37791
38053 236 347 436 509 948 39111 691 40357
471 651 41044 575 [illegible] 769 820 42281 370 625
78 44010 59 45531 46010 20 126 265 566 798 887
940 47106 272 794 48741 57 94 823 49187 98 702
884 963 50171 751 58 927 51146 64 280 340 62
615 52016 192 316 50 784 827 53024 42 635 86
940 89 54619 26 995 55092 31 63 69 531 642 857
955 56067 75 180 206 44 656 57050 54 394 725
58115 59094 122 898 60587 61048 344 667 755 919
62116 70 278 577 63078 329 77 479 87 508 48 58
634 706 851 6419 269 380 705 47 835 65000 568
705 43 66061 191 418 782 67034 418 83 515 41
68028 229 398 993 69032 143 297 446 549 714 82
95 70309 922 66 71110 67 259 379 425 72035 574
703 930 73024 175 236 80 594 702 74148 316 606
872.
76189 334 867 926 77011 100 86 245 349 520
78387 423 924 79498 933 80342 51 747 81248 397
568 983 93 82425 628 791 894 83029 219 551 718
40 84198 297 546 742 893 95952 86845 76 87060
133 236 599 623 48 963 88603 89016 97 171 392
949 90633 91060 74 234 313 89 409 821 81 92010
212 94 331 576 624 94044, 369 417 50 659 69 862
77 94371 709 61 850 95458 656 96014 264 555 767
81098093 280 390 520 99060 712 71 100004 48
927 11353 458 532 636 102166 420 643 99 480
103024 138 525 846 104217 365 534 105000 162
294 716 61 917 106128 248 436 71 534 818 107079
87 100 44 433 826 84 08121 82 476 109137 91 357
447 532 935 110350 462 630 56 817 111216 691
112140 662 113520 743 77 840 56 60.
114181 973 91 115436 699 704 116250 437 57
505 45 117048 233 578 117063 381 655 716 904
119609 120006 512 987 121061 62 455 122217 35
72 84 91 470 611 904 123417 539 715 842 52 910
124997 125128 47 96 332 80 752 126742 127099
146 52 250 309 412 600 888 128107 232 996
129190 98 320 601 130459 652 835 58 989 131001
318 505 132117 31 133947 134006 10 12 301 644
137202 85 596 687 760 138534 44 869 139220 36
928 135587 94 771 136116 553 602 35 90 86
77 570 742 90 140136 90 646 74 742 141161 259
142459 502 143015 452 604 18 65 719 144443 529
58 902 145457 850 87 146049 94 992 147802 82
148039 92 451 501 613 817 999 149204 55 458
923 150057 464 531 151131 537 690 767 904.
152272 880 153368 981 154636 163 924 56
155095 318 451 525 156297 516 796 157410 36
874 158827 54 159171 652 807 160454 51 643 954
77 161100 22 28 946 74 162008 58 63 127 556 923
48 55 56 93 163071 82 164137 84 556 633 165057
283 519 706 14 23 166233 318 629 54 66 702
167101 389 608 739 168421 517 627 952 169239
310 407 509 717 917 33 58.

CIAGNIENE TRZECIE.

Wygrane pocieszenia po 2.500 zł.:
174 970 1088 140 960 2614 3680 764 4426 5326
6505 812 7515 630 8415 386 9621 95 10119 636
12143 13709 8343 835 19455 852 20853 21455
534 22003 374 24049 154 296 25382 26019 296
453 763 27374 823 76 28261 29392 701 30695
32139 296 452 602 33974 34438 35315 30350 37029
38456 947 39207 40121 41145 922 66 42031
128 38 238 433 636 762 43532 44384 622 733 853
45059 153 439 888 4601 431 47117 768 848 48156
411 23 49940 51290 52052 274 928 53359 55444
56428 507 686 57405 58245 524 59299 555 60182
325 584 744 61218 62185 63379 64095 26 630
69101 92 70016 427 754 890 95 71269 309 563
73590 74387 468 75275.
77112 518 65 997 79007 33 232 355 474 652
80328 81238 82842 935 83217 716 85803 87270
654 88517 89275 932 90196 549 91149 225 976
92775 897 93049 153 95387 460 583 84 611 96913
7308 417 513 886 98318 436 100074 779 102015
52 400 45 872 103314 464 985 104572 105161
106872 107817 77 956 108353 842 109897 95
110019 184 805 111191 719 112070 722 924 113266
671 862 72.
114538 60 978 116046 208 370 426 86 117027
176 118266 422 546 119163 321 923 120725 822
46 121569 663 122349 93 779 956 123894 124605
126555 127238 128417 572 784 129199 486 752
130396 568 86 131676 133544 702 135995 136210
62 137417 585 968 138228 408 996 139824 140644
819 35 141609 75 705 142092 144898 146289
147064 503 50 148344 49 149364 889.
153050 898 154327 455 880 902 155861 156047
522 602 157777 90 158832 159070 160011 664 719
161244 825 162439 902 21 163255 164191 205 80
165252 324 496 166445 167968 168495 732.

Wygrane pocieszenia po 500 zł.
32 500 60 944 1278 590 815 2428 721 86 941
75 3298 4078 5962 6180 205 7692 94 8145 568
817 96 9028 473 936 10010 11508 692 810 13110
19 78 894 15143 62 1675, 434 17185 303 500 60
753 18049 917 19688 808 20095 142 272 311 700
21296 361 915 22295 449 23033 424 723 865 24567
958 26150 653 716 27005 20 372 522 28357 597
29973 30134 684 31321 32166 578 683 743 33212
326 610 39 786 873 34472 642 35419 817 57 36063
456 37617.
38464 39057 40773 908 41061 712 42230 43221
821 44371 995 45401 46446 55 737 47011 159 491
48056 252 745 936 49514 744 881 50012 518 75
51227 312 609 56 52234 53075 210 546 734 38
54776 871 55114 247 771 937 56608 57867 58165
61521 742 896 62300 63000 338 64236 399 507 969
65128 322 833 68553 666 907 69365 593 98 70080
356 522 792890 95 71282 314 72099 108 74219
75223 807 928.
76228 588 77009 299 680 78226 79550 701 45
903 80023 121 336 812 918 81038 825 36 82394
632 83179 710 23 985 84052 158 495 652 709
85706 86009 87152 438 587 656 813 88164 402 65
604 84 739 801 89347 892 90370 873 91213 731
92486 93167 485 728 831 94233 478 718 95049 605
801 940 96288 812 91 925 97018 174 803 917 98511
945 99395 100668 101337 448 832 102286 554 636
103534 756 69 105134 844 106683 107397 108131
850 997 109050 373 440 538 614 800 110172 251
613 61187 112445 113550.
114008 313 642 115439 116192 117238 118420
508 119205 120550 122811 123771 915 124317
125411 13 126265 330 432 90195 128214 749 999
129518 98 131059 183 132293 622 758 133049
134407 926 136374 597 137115 792 138516 139070
810 140119 88 141098 115 309 142293 490 879 81
143095 98 601 144126 921 145434 99 676 704 9
146459 147269 441 148234 52 433 149146 79 391
78 446 719 918 151067.
152012 871 153082 154071 128 270 155684
156178 651 786 952 157768 938 158035 837 159063
160111 224 559 73 636 750 161125 162057 312 865
163104 443 597 678 164378 514 783 165677 166515
606 167390 896 168011 61 122 77 745 71 969
169224 357 621 895.

לאָדז 25 מאַי 1934 **נייער פאָלקסבלאַט** לאָדז 25 מאַי 1934

אַסימילאַציע און נאַציאָנאַליזם

שטודיעס אין יודישער פּסיכאָלאָגיע

פון לעאָ קעניג

אַסימילאַציע איז אָפט ביי אונז געווען (און איז נאָך עד היום) נאָר אַ אַנדער נאָמען פאַר רעוואָלוציע.

יעדע נייע רעפאָרם — און נישט דווקא רעוואָלוציאָנערע — וואָס דאָס פּשוטע לעבן דיקטירט אונז, ווערט ביי אונז בעגעגענט מיטן געשריי — אַסימילאַציע!

די קאָנסערוואַטיווע שיכטען ביי אַלע פעלקער הויבן אויף דעם געשריי „ס'איז נישט אין אונזער טראַדיציע, ס'איז נישט אין אונזער נאַציאָנאַלען כאַראַקטער" (פון פּראָבלעם אַסימילאַציע ווייסען בכלל נישט נאָרמאַלע פעלקער), ווען עס קומט צו אַ רעפאָרם, וועלכע איז געגען דיי'ע איבטע'עסע; ביי אונז איז אָבער דער געשריי פיל שטאַרקער, כראָנישער און קרענקליכער; ביי אונז זאָגט מען נישט „ס'איז געגען אונזער נאַציאָנאַלען כאַראַקטער", נאָר מען שרייט גלייך וועגען נאַציאָנאַלען אונטערגאַנג — אַסימילאַציע.

און דעם געשריי „אַסימילאַציע" הויבען ביי אונז אויף נישט דווקא די קאָנסערוואַטיווע און קלעריקאַלע שיכטען נאָר אויך די אַזוי גערופענע ראַדיקאַלע און פּראָגרעסיווע שיכטען.

אַפילו אונזערע אַסימילאַטאָרען שרייען אָפט „אַסימילאַציע עליך ישראל", טייטענדיג ס'רוב אויף אונזערע נאַציאָנאַלע פּאַרטייען: „זעהט זיי ווילען גאָר האָבען אַ לאַנד, אַזוי ווי אַלע פעלקער". די ציוניסטען ווילען דאָס יודישע פאָלק אומברענגען, מאַכען עס גלייך צו אַלע אַנדערע פעלקער. אונזער טראַדיציע איז אַסימילאַציע, נישט קיין אייגען לאַנד, מיט אַן אייגענעם פּאָרטרעט, אַרבייטער־קלאַס, שפּראַך ליטעראַטור אַדער עכטע און איבעריגער יודישער גייסט שוועבט נאָר אויף די אַסימילאַציאָנס־וואַסערען אין גלות"... נישט נאָר קאָנסערוואַטיווע יודען, אַלע שרייען ביי אונז אַסימילאַציע: רבנים און דיינים, ראַדיקאַלען און אַפּיקורסים, ציוניסטען און בונדיסטען, אונזערע אַסימילאַטאָרען וואָס זייער גאַנצער „יודישקייט" איז אַסימילאַציע, שרייען אויך אַסימילאַציע.

מען קען חושד זיין אַז אין דעם קאַמף פאַר דער ריינקייט פון דער יודישער שפּראַך וואָס קומט איצט פאָר אין סאָוועטען־פערבאַנד שפּילט נישט קיין קליינע ראָל הגם בעהאַלטענע'הייט, די מורא פאַר אַסימילאַציע.

אַסימילאַציע פון איין זייט, און די מורא פאַר אַסימילאַציע פון דער אַנדערע'ר — און אָפט זענען די אינצייטיג ביים יודישען יחיד און כלל — פערגיפטען אונזערע מוחות אונזער לייב און לעבען.

די הויפּט־כאַראַקטעריסטיק פון דעם מאָדערנעם יודען און זיין גאַנצע חכמת ישראל בעשטעהט, ווייזט אויס אין דער פּלפּולדיגער חכמה „ווי אַזוי צו בלייבען יודען, אויפהערענדיג צו זיין יודען", אָדער ווי אַזוי אויפצוהערען צו זיין יודען, בעהאַלטענדיג דאָך עפּעס אַ מעטאַפיזישע מיסטישען יודישען סימבאָל.

קוקט זיך אַרום אויף אייערע יודישע פריינד און בעקאַנטע — קוקט זיך אַליין אָן! — וועט איהר זעהען ווי יע'ע בעזונדער בעמיהט זיך אויס צושעהען און אויפצוברענגען זיינע קינדער „נישט יודיש" (טויזענדער „יודישע טעמים" האָט אַז דער „נישט יודיש"), און ווי יעדער פון אונז בעהאַלט דערשרעקט זיך פונדעסטוועגען און הויבט אָן צו שרייען „אַסימילאַציע" ווען עס קומט צו די מינדסטער רעפאָרם, וועלכע ווערט דיקטירט פון אַלגעמיינער מענשליכער עוואָלוציע.

מיטן סך הכל אַז מיר געהען אַרום איביג אויף אונזערע „אַסימילאַציאָנס" און „יודישקייט" פּראָבלעמען ווי אויף אַ געפעהרליכען גליטש, וואָס אַט אַט קען מען זיך אויסגליטשען און האַלז און נאַקען ברעכען.

און וואָס ס'איז נאָך פיל ערגער: מיר מוזען שוין האָבען אַז דעם געפעהרליכען גליטשיגען וועג מיר קענען שוין אָהן איהם נישט לעבען. מיר קענען שוין, דאַכט זיך, אויף אַ גלייכען געזונטליכען וועג נישט געהן. ווען מיר וועלען האָבען געזונטע נאַציאָנאַלע פאָרמען אַ געזונטע עקאָנאָמיק, וועלען מיר חלילה אונטערגעהן...

יעדער יוד איז ווי אַ געבוירענער אַקראָבאַט, וואָס זיין לעבען איז צו געהן אויף אַ שטריק — אָדער די שטריק פון אַסימילאַציע אָדער פון נאַציאָנאַליזם: און אָט ווייסען מיר שוין אַליין נישט אויף וועלכע מיר געהען.

דער דורכשניטליכער יוד, יעדער יוד, אָדער רופט איהם דעם גלות־יוד, איז אַזוי שוין געוואוינט צו זשאָנגלירען אויף אָט די שטריק, אַז דאָס זשאָנגלירען איז שוין באַלד געוואָרען די הויפּט יודישע כאַראַקטעריסטיק און אפשר טאַקע דער גאַנצער מהות היהדות.

אַזוי, אַז אָפט אין די נישט זעלטענע מינוטען פון יאוש, דאַכט זיך, דאָס ווען נישט די פּראָבלעמען פון אַסימילאַציע און ווען נישט די מורא פאַר אַסימילאַציע וואָלטען מיר שוין לאַנג אַלס אַ פאָלק אונטערגעגאַנגען. די זיסע לאָקענדע מורא פאַר אַסימילאַציע איז ביי אַ גרויסען טייל פון אונז געוואָרען זייער יודישקייט.

מיר בויען און האַלטען, בויען און צוּ־שטערען, גדרים און סיגים, און שפּרינגענדיג פון איין גדר צום צווייטען, זעבען מיר שוין לאַנג אַוועק פונ'ם „אינהאַלט" וואָס מיר האָבען אַזוי געצוימט און געהיט, צי אפשר איז דער „אינהאַלט" שוין לאַנג אַוועק פון אונז און געוואָרען דאָס אייגענטום פון דער גאַנצער מענשהייט?

און מיר היטען שוין נישט דעם אינהאַלט, נאָר די הונדערטער אין טויזענדע' גדרים וואָס מיר האָבען איבער'ן לויף פון אונזער לאַנגער געשיכטע אַ זוים געשטעלט אַרום דעם פּערבאָרגענעם צי פערשוואונדענעם אינהאַלט.

און דאָך איז גענוג, אַז מיצער זאָל איינעם פון די גדרים ווילען צונעהמען, עס זאָל ווער'ן אַ געשריי: אַסימילאַציע, מיר וועלען אונטער'געהן....

נישט קיין עוואָלוציאָניסטישער שעפערישער המשך פערבינדט אונז מיט אונזער פאָלקס פערגאַנגענהייט, נאָר אַן אומענדליכער שטח פון צוימען און גדרים. צובראָכענע, צעוואָרפענע אָפּער אַלץ גדרים, בעוואַקסענע פון הייליגען מאָך פון עלטער און טראַדיציע.

אַרום אַנשטאָט לעגענדאַרען היכל האָבען מיר געהאַלטען (אין איין בויען טויערען און טירען, אין פערשידענע סטילען, אונטער פערשידענע קולטורעלע און קלימאַטישע איינפלוסען.

און מיר בלאָנדזשען פון טיר צו טויער, פון גדר צו סיג און פון סיג צו גדר. גלייך ווי אין דעם בלאָנדזשען וואָלט געווען דער גרויסער זין פון אונזער געשיכטע!

גלייך ווי שכר הליכה וואָלט געווען אונזער גרעסטער נאַציאָנאַלער שכר, דער שכר פונ'ם אייביגען וואַנדערען און בלאָנדזשען.

ר' שמואל הנגיד

היסטאָרישע ערצעהלונג

פון א. מאַנספעלד

קאַפּיטעל 2

פאָטער און טאָכטער

תמר האָט זיך כמעט נישט דערשראָקען פון דעם וואָס איהר פאָטער האָט נישט געקענט וואַרטען ביי מיט איהר צו רעדען ביז צום מיטאָג — מאָלצייט ווען אַלע מיטגלידער פון דער פאַמיליע קומען זיך צונויף, נאָר אַריינגעבעטען זי צו זיך אין קאַבינעט אין די בעסטע שעה'ן פון טאָג. ווען ער פלעגט זיין שטענדיג פעראַרבייט, פערטאָן אין געשעפטען. נאָך מעהר האָט זי זיך געוואונדערט וואָס דער דינער האָט אונטערגעשטראָכען, אַז זי זאָל נישט קיין לאַנגע צייט פערזוימען, נאָר תיכף וואָס שנעלער אַריינגעהן. ס'איז איהר אַדורך אַ געדאַנק טאָמער האָט דער פאָטער אַראָפּגעלייענט פון איהר געזיכט, דאָס וואָס קומט פאָר ביי איהר אין מוח. זי האָט זיך פאַר דעם געשראָקען, אַז ס'איז איהר אַ'ש אַ קאַלטער שוידער אַדורך די ביינער, אפשר, ווער ווייסט, האָט זי מיט איהר אויפפיהרונג אין די לעצטע דריי טעג, מיט איהר פערטראַכטקייט, פערקלערטקייט אין וועלכער זי איז געווען פערזונקען, אַרויסגערופען אַ חשד ביי איהר פאָטער, וועלכער וויל יעצט דערוויסען די סיבה פון דעם.

דאָס פּנים ביי איהר איז אָנגעצויגען, אָנגעשטרענגט, בלייך. זי בעמיהט זיך אַביסעל צו בערוהיגען, וואָס געלונגט איהר אויך איז אַ געוויסער מאָס. שטעלט זיך אויף, ברענגט אין אָרדנונג איהר פריזור, וועלכע איז געהאַט אַביסעל קאַליע געוואָרען, און פאַמעליך, מיט געמאָסטענע טריט האָט זי זיך געלאָזט געהן דורך די געשלענגעלטע און געדרעהטע קאָרידאָרען, וואָס האָבען געפיהרט צו זיין צימער.

זי איז געגאַנגען מעכאַניש, דער דאָזיגער וועג איז איהר גאַנץ גוט בעקאַנט, אַזוי אַז זי ברויך נישט אַכטונג צו געבען וואו זי שטעלט איהרע טריט. אָבער דערפאַר האָט אינטענסיוו געאַרבייט איהר דענקונגס־אַפּאַראַט: צי ברויך זי ענטפלעקען דעם פאָטער די געפיהלען וואָס האָבען זי בעהערשט, אָדער דאַרף זי פון זיי אַ סוד מאַכען? צי איז זי מחויב דערצעהלען דעם פאָטער אַלעס, וואָס זי טראַכט און פיהלט צו יענעם בחור, וואָס זי האָט געזעהען ביי ר' שמואלן אין הויז? און וואָס זאָל זי ענטפערען דעם פאָטער, אויב ער וועט פרעגען די אורזאַך פונ'ם איבערקעהרעניש, פון איהר פערטראַכטקייט, אין וועלכען זי איז איינגעפאַלען.

און מיט די מחשבות האָט זי זיך דערנעהנטערט צו דער טיר פון איהר פאָטערס צימער. זי האָט נישט־דערייסט אָנקלאַפּען, כאָטש זי איז צו איהם אַריין אויף זיין בקשה.

דוד דאָן מיגאַל האָט געוואוסט ווער עס קלאַפּט. ער האָט זיך דעריבער געאיילט צו ענטפערן: „אַריין".

פאַר איהם איז געלעגען פערשידענע דאָקומענטען, אין וועלכע ער האָט זיך געריבעלט, אָבער אויף איהר אַריינקום האָט ער זיך אויפגעהויבען, אַ סימפּאַטישער, ליכטער שמייכעל האָט זיך צוגעפאַסט אויף דיינע ליפּען, אויפ'ן אָנבליק פון זיין אייגענער טאָכטער.

דער פאָטער מיט דער טאָכטער האָבען זיך האַרציג בעגריסט, זי איז איהם אַרומגעפאַלען אויפ'ן האַלז און געקושט זיין פּנים.

— זאָל שוין זיין גענוג! — האָט דער פאָטער געלאַכט — הער מיך אויף צו קושען, איך וויל מיט דיר עפּעס וויכטיגעס רעדען.

אַ רגע איז זי שטיל געבליבען, נישט געוואוסט וואָס זי זאָל טון, אָבער באַלד האָט זי זיך געשטאַרקט, צוגעגעבען מוט.

—ניין, איך וועל דיך היינט אַזוי שנעל נישט אָפּלאָזען —- האָט זי שטיפעריש ווי שטענדיג, (יעצט איז דאָס שטיפערישקייט געווען אַ געמאַכטע, כדי צו פערדעקען, וואָס עס טוט זיך אין דער בשמה), געזאָגט — איך וועל דיך היינט פערמאַטערן מיט מיינע קושען...

דער דאָזיגער טאָן איז איהם בעקאַנט געווען, שטענדיג פלעגט זי אַזוי רעדען, אַביסעל צעפּיעשטשעט, קאַפּריזנע ווי אַן איינציג קינד, אָבער ס'איז איהם אַפילו אויפ'ן רעיון נישט געקומען, אַז איצט איז דער טאָן טיילווייז אַ געמאַכטער, אַ פאַלשער. כדי צו פערדעקען איהרע מחשבות, האָט ער דאָך געקענט דיין טאָכטער, געוואוסט וועגען אַלעם, וואָס געשעהט מיט איהר, וואָס פערלויפט זיך מיט איהר און דעריבער נישט געהאַט דעם מינדסטען גרונד זי איז אַזעלכעס חושד צו זיין. ביז היינט איז נאָך נישט געווען אַ זאַך, אַ פּאַסירונג, וואָס זאָל האָבען מיט איהר געטראָפען און וועגען וועלכער ער, איהר פאָטער, אַזוי גוט ווי איהר מוטער, זאָל נישט זיין געוואויר איבערמירט וועגען דעם.

—אָבער איך מיין עס איצט ערנסט, מיין אייבציגע! — האָט ער מילד גערעדט — איך האָב ווירק ליך מיט דיר וועגען זעהר אַ וויכטיגען ענין צו רעדען.

— אפשר ווילסטו, פאָטער, מיט מיר איבעררעדען וועגען איינעם פון דיינע געשעפטען — האָט זי ווייטער איהר וויציגען טאָן נישט אָפּגעלאָזען.

— נון! דו האָסט נישט מיין טייערע געטראָפען! היינט וויל איך רעדען נאָר וועגען דיר!

— וועגען מיר?! — האָט זי דעם פאָטער פערוואונדערט אָנגעקוקט.

— שרעק דיך נישט אַזוי. זעץ זיך נאָר אַוועק אָט דאָ, נעבען מיר, — האָט ער איהר אָנגעוויזען אָנ'אָרט — און הער דיך אויפמערקזאַם צו צו דעם, וואָס איך רעד צו דיר.

— גוט! איך טו שוין דיין פערלאַנג — און זי איז אַראָפּגעשפּרונגען געשיקט פון זיין שויס, זעצענדיג זיך אויף דעם, פון איהם אָנגעוויזענעם שטוהל, וואָס איז געשטאַנען האַרט נעבען זייבעם.

און כאָטש ער האָט זיך געהאַט שוין פאָרגעברייט, וואָס צו רעדען מיט איהר, האָט איהם אין דער רגע אָבער אויסגעפעהלט ווערטער, נישט געוואוסט וואָס אָנצוהויבען, זי האָט איהם מיט איהרע צערטליכקייטען אַרויסגעפיהרט פון זיין צוגעגרייטען געשפּרעך. לסוף איז איהם געלונגען צוריק אַרויס אויף דעם וואָס ער האָט געוואָלט רעדען.

— דו ווייסט, אַז די באַהעכסטע טעג האָבען מיר אַ שמחה?

— דו מיינסט אַוודאי מיין געבורטסטאָג — האָט זי רוהיג אונטערגעכאַפּט.

— זיכער! דו ווערסט דאָך אַכצעהן יאָהר אַלט און מען דאַרף שוין פאַר דיר עפּעס טראַכטען... — האָט ער אָפּגעהאַקט איינדערמיט.

תמר האָט אָבער געוואָלט וויסען, וואָס איהר פאָטער צילט מיט די דאָזיגע ווערטער, וועלכע זענען עפּעס ווי איז אַ שלייער איינגעהילט.

— וואָס הייסט טראַכטען? און ביז היינט האָסטו דען נישט געטראַכט און געזאָרגט פאַר מיר? צי דער פאַר וואָס איך ווער אַכצעהן יאָהר בעדאַרפסטו, דען פאָטער, אַרויף אויף דיר בעזונדערע פליכטען, אַזעלכע, וועלכע האָבען ביז צום היינטיגען טאָג נישט עקזיסטירט?

דוד דאָן מיגאַל האָט זיך אויף אַ סעקונדע פערטראַכט.

— איך זעה, מיין טאָכטער, אַז דו פערשטעהסט מיך נישט. רעד איך דען אַזוי געהיימניספול אַז דו, וואָס ביזט שטענדיג אַזוי פערשטענדליך, זאָל נישט וויסען זייער מיין?

— ניין! איך ווייס נישט צו וואָס דו צילסט, דו רעדסט היינט אַזוי אַנדערש, ווי איינמאָל.

— אויב אַזוי, וועל איך דיר זאָגען דייטליך: דו ביזט שוין געקומען אין אַזאַ עלטער, וואָס מען מוז שוין פאַר דיר טראַכטען אויסצוזוכען אַ בעשערטען, וואָס זאָל זיך פּאַסען צו דיין נאַטור און כאַראַקטער....

תמר האָט געשוויגען, ווען דער פאָטער וואָלט זי געווען גוט בעטראַכט, וואָלט ער בעמערקט ווי עס ביטען זיך ביי איהר די קאָלירען אויפ'ן פּנים. זי האָט זיך איצט נאָך מיט מעהר בולטקייט דערמאָהנט אין יענעם בחור וואָס זי האָט געזעהען ביי איהר פריינדין. זיין בילד שוועבט פאַר איהרע אויגען. זי זעהט זיין אַריסטאָקראַטיש געזיכט וואָס האָט עדות געזאָגט וועגען זיין יחוסדיגען שטאַם. זיין אינטעליגענט אויסזעהן, וואָס האָט געזאָגט וועגען זיין חכמה, און זיין אידעלע געזיכטס־ציגען — האָבען זיין חן און לויטער האַרץ.

ווען דער פאָטער איהרער זאָל קענען אַריינקוקען אין איהר נשמה, וואָלט ער פון דעם גאָר וואוסט, אָבער אַזוי האָט ער ווייטער געצויגען:

— ווי איז דיין מיינונג וועגען דעם?

ס'האָט זיך נישט געהערט קיין תשובה. אַ שטילקייט האָט געהערשט אַרום.

—פאַרוואָס ענטפערסטו נישט? צי זענען היינט געדאַנקען מיט עפּעס אַנדערש פערנומען?

אַ מינוט איז איהר אַדורכגעלאָפען אַ געדאַנק, צו דערצעהלען דעם פאָטער אַלעס, אָבער נישט האָבענדיג דערצו קיין דרייסטקייט, האָט זי שטיל געשעפּטשעט:

— טו, וואָס ווי דו פערשטעהסט.

ער האָט טיפער אָפּגעאָטעמט און געזאָגט:

— דו ווייסט, מיין קינד, איך קלער צו בעטען מיין פריינד, ר' שמואל הנגיד, אַז ער זאָל מיר אויסקלויבען איינעם פון די יונגעלייט, וואָס האַלטען זיך ביי איהם אויף, פאַר דיר אַ בעשערטען, צי ביסטו דערצו מסכים?

ס'האָט איהר אַ בליץ געטון אַ האָפנונג, טאָמער וועט אויך ר' שמואל אויסקלויבען דעמזעלבען וועלכען זי האָט געזעהען, און זי האָט דעריבער שוין מיט אַ העכערער שטים אַ זאָג געטון:

— יאָ, איך בין דערצו מסכים!...

(פאָרטזעצונג — פרייטאָג).

די טראגעדיע פון די דייטשע יודען

פון יעקב לעשצינסקי

דער קאמיטעט פון די יודישע דעלעגאציעס אין פאריז האט איצט ארויסגעגעבן צוויי ביכער, פאר וועלכע נישט איין דור יודען וועט איהם זיין דאנקבאר. און מען קען זיך פארשטעלען ווי די קומענדיגע דורות וועלען די דאזיגע ביכער לייענען.

אפילו איך, וואס איך האב אזוי טיף איבערגעלעבט אלע געשעהענישען פון לעצטען יאהר און אזוי געשלונגען יעדע ידיעה פון אלע פראנטען, וועלכע האבען נאר געהאט א שייכות צו היטלער־דייטשלאנד, אפילו איך האב די ביכער נישט נאר מיט אינטערעס געבלעטערט און טאקע געלייענט, נאר איך האב געפונען אין זיי א סך נייעס, א סך וויכטיגעס, וואס איז שוין אפגעווישט געווארען פון זכרון.

איין ביכעל פון 120 זייטען איז אויף יודיש און הייסט: „די יודען אין דייטשלאנד און די פעלקער־ליגע". דאס צווייטע בוך האט גאנצע 530 זייטען, איז אין דייטש און הייסט: „דאס שווארץ־בוך" — די לאגע פון די יודען אין דייטשלאנד".

ביידע ביכער זענען נאך בעשטעלט און צונויפגעשטעלט געווארען ביים לעבען פון דעם לאנגיאהריגען פארזיצענדער פון די יודישע דעלעגאציעס דר. לעא מאצקין, וועלכער איז געשטארבען אנהויב פערגאנגענעם ווינטער פון א הארץ־שלאג. דאס איז געווען א מענש נישט נאר מיט א ברייטער הארץ, נאר אויך מיט א טיפען מוח, און א וויטען קוק, און כאטש ער האט זיין גאנצען לעבען אפגעגעבען דעם פראקטישען קאמף פאר אידישע רעכט און פאר א יודישער אויפלעבונג אין דרייסטעסטען זין פון ווארט האט ער קיינמאל נישט פערגעסען אז די וואכעדיגע טאג־טעגליכע ארבייט דארף איינגעפלאכטען ווערען אין דער גאלדענער קייט פון יודישען גייסט, אז זי דארף ווערען א שטאפעל אין א דורות־לאנגען קאמף פון יודישען פאלק פאר זיין מענשליכער און נאציאנאלער עקזיסטענץ.

דער דאזיגער, דוכט זיך, צווייסענער, שוואכער מענש איז דער הארמאנישסטער יוד. פאלעסטינע און גלות, העברעאיש און יודיש, דא, דארט, געוועזענע און צוקונפט — אלץ איז ביי איהם געווען הארמאניש צוזאמענגעוואקסען און איז געווען פערבונדען מיט די לעבענס־קוואלען, וואס שלאגען אין אונזער יודישען לעבען.

מיט די ארויסגעגעבענע צוויי ביכער, וועלכע בעווייזען ווי נויטיג און וויכטיג עס איז געווען דער קאמף, וואס מאצקין האט געפיהרט פאר יודישע רעכט אין גלות, האט דער קאמיטעט פון די דעלעגאציעס געשטעלט א שעהנע מצבה דעם דאזיגען וואונדערשעהנעם מענשען און וואונדערליכען יודען.

אין די דערמאנטע צוויי ביכער דארף דער לעזער נישט זוכען קיין נייעס, זייער ווערט בעשטעהט גאר אין עפעס אנדערש: שאפען א גאנצען בילד פון אננעהמען פאר יודען, בפרט נאך אז די מעהרהייט דעלעגאטען האט א גרונט מורא צו האבען, אז מען וועט זיי דערמאהנען די לאגע פון יודען אין זייערע אייגענע לענדער; און ענגלאנד האט שוין דעמאלט צוליב א סך פאליטישע אורזאכען, געביטען איהר בעציהונג צו דער היטלער־רעגירונג. ערשט, אז מען בעהמט אין אכט דאס אלץ, פערשטעהט מען וואס פאר א שווערע, רויגע ארבייט מען האט געמוזט דורכפיהרען, אום אוועקצושטעלען די יודישע פראגע אין דער פעלקער־ליגע.

אויף ביין צעהנטעל איז דאס געווען די ארבייט פון איין מענשען, פון דעם מענשען מיטן הארץ פעהלער, וואס האט געהייסען מאצקין, וואס האט געאטעמט און געלעבט מיטן קאמף פאר יודישע רעכט.

עס איז כדאי איצט דורכצולייענען די דעבאטע פון דער פעלקערליגע אין סעפטעמבער און אקטאבער. עס איז כדאי איבערצולייענען נאך אמאל די היסטארישע רעדע פון דעם פראנצויזישען סענאטאר בעראנזשע, וועלכער האט אזוי פיין אויסגעלאכט די ראסען־טעאריע פון די היטלער־חכמים, און האט אזוי געשיקט אויסגענוצט אויסצוגען פון די שריפטען פון דעם יודען דיזראעלי, וועלכער איז געווען מעהר ענגלישער שטאטסמאן, ווי יוד, אום צו ווייזען דעם דייטשען דעלעגאט די גאנצע געפאלענקייט פון זיין לאנד און די גאנצע נידערטרעכטיגקייט פון איהרע פיהרער. ווען מען לייענט דאס אלץ נאך אמאל און נאך אמאל, מוז מען פיהלען אז דאס זענען געווען היסטארישע טעג אין דעם לעבען פון אונזער פאלק, היסטארישע טעג, וואס זייער גלייכען איז נישט צו געפינען אין דער יודישער געשיכטע.

אזוי נישט ווענינער אינטערעסאנט איז דער בעריכט פון קאנגרעס פון די פערבאנדען פון פעלקער־ליגע אין מאנטרע, וואו די יודישע פערטרעטער האבען שוין געהאט די מעגליכקייט אליין ארויסצוטרעטען, אליין ארויסצוזאגען וואס יודען פיהלען און לעבען איבער, אליין אויסגיסען דעם צער און צארן פון דעם גאנצען יודישען פאלק. די רעדעס פון מאצקינען זענען פול מיט ווירדע און שטאלץ, פול מיט פעראכטונג און עקעל צו די קליינינקע מענשלעך, די ליליפוטען פון היטלערס און געבעלסעס שבט, וועלכע האבען זיך פערמאסטען געגען דעם אלטען יודישען פאלק, געגען א פאלק, וואס האט איבערגעלעבט גרעסערע המנ'ס און גרעסערע טארקוועמאדאס.

דאס ביכעל איז געשריבען אין א לייכטען, לעבעדיגען יודיש, עס איז געשריבען איינגעהאלטען, אהן געשריי, אהן געהויבענעם טאן, דאקומענטען און רעדעס פון פרעמדע פערנעהמען מעהר פון דריי פערטעל פונ'ם ביכעל, און עס לייענט זיך ווי אויסגעגאסען פון איין שטיק, פערכאפענד, פאקענד.

אויב דאס ערשטע בוך איז מעהר פאר יודען, איז דאס צווייטע געוויס מעהר נוצליך פאר נישט־יודען. די נידערטרעכטיגקייטען פון די נאציס, זייערע געזעצען געגען יודען, זייערע ראסען־טעאריעס, זייער שאצען פון יודען און פון יודישע גייסטיגע ווערטער זעהען פון אזא סארט, אז דער אינטעליגענטער מענש קען עס פשוט נישט גלויבען. (אמת, אין די צייטונגען איז אין פערלויף פון יאהר א סך וועגען דעם אלעס געשריבען געווארען, אבער דער אינטעליגענטער לעזער איז בענויגט 90 פראצענט פון דעם דאזיגען צייטונגס־מאטעריאל צו בעטראכטען ווי איינפאכע באבע־מעשיות.

דא אין דעם דאזיגען בוך, איז דער דאזיגער גאנצער בארג פון ווילדע מעשים פון היטלע״ס באנדע בעוויזען מיט דאקומענטען, מיט אויסצוגען פון זייערע ביכער, פון זייערע צייטונגען, און דער לעזער דארף זיך נישט זעצען לייענען כסדר דעם בוך, וועלכע זייט ער וועט נישט עפענען, וועלכע שורה ער וועט נישט איבערלייענען, וועט ער מוזען אויפשפרינגען און שרייען געוואלד: ווי איז דאס מעגליך אזא בארבאריזם אין מיטען אייראפע? ווי דערלאזט מען אז אזעלכע ראפינירטע בארבארען זאלען הערשען איבער א פאלק פון 65 מיליאן מענשען? ווי קען א פאלק אזוי נידעריג פאלען, אז עס זאל זיך איבערגעבען אין די הענט פון אזעלכע קליינע מענשלעך און גרויסע מערדער?

און דער ציל פון דעם בוך איז דערגרייכט. וואלט דאס בוך זיך דערמיט אליין בעגרעניצט וואלט מען געקענט בלייבען צופרידען. לײדער, האט מען געוואלט דערגרייכען מעהר: מען האט געוואלט געבען אן איינפיהר, וואס האט געדארפט געבען א פארשטעלונג וועגען די דייטשע יודען, וועגען זייער עקאנאמישער ראלע, וועגען זייער אנטייל אין גייסטיגען לעבען פון דייטשלאנד, וועגען זייער טייל אין דייטשלאנדס אויפשטייג און ווי זיי האבען געהאלפען מאכען דייטשלאנד א נאמען פון א צענטער פון וויסענשאפט און גייסט. און דאס איז ארויסגעקומען שוואך, בלאס און ארעם. געוויס איז גוט רייכע זאכליכקייט. אבער נישט קיין קאלטע ווי אייז. געוויס איז גוט איינגעהאלטענקייט, אבער מ'מוז פיהלען היינטער איהר ווייטאג און צארן. אבער ערגער פון אלץ איז דאס, וואס דאס גאנצע קאפיטעל טראגט א כאראקטער פון א צונויפגעטראגענעם מאטעריאל אהן דער קונסט אויפצושטעלען פון דעם א גאנצע געביידע.

און גאר שוואך, און דערביי אבסאלוט איבעריג, איז דאס לעצטע קאפיטעל מיטן נאמען „די ווירקונג פון די פערפאלגונגען". דא איז געגעבען א רעדע פון ד״ר רופין, וואס ער האט געהאלטען אויפ'ן ציוניסטישען קאנגרעס אין פראג און איבריגע ידיעות וועגען די היימלאזע אין פערשידענע לענדער, און דער לעזער ווערט זיך טראכטען: אויב דאס איז דער איינציגער רעזולטאט פון די אלע בארבארישע געזעצען און ווילדע פערפאלגונגען, וועלכע זענען אויסגעלייגט אויף גאנצע 500 זייטען, און וואס די האר שטעלען זיך ביים לייענען עס, איז די זאך גארנישט אזוי שרעקליך.

הכלל, דאס בוך וואלט א סך, א סך געוואונען אהן די דאזיגע צוויי קאפיטלען.

די פאנע סטעפע האט זיך פערראטען!...

כמעט אנ'אמת'ע וואהל־מעשה

פון י. אבערזשאנעק

די פאנע סטעפע איז נישט קיין היינטיגע און נישט קיין נעכטיגע. זי איז נישט פון די היינטיגע מאנדליין־פאניענקעס — זי איז „פארקריגס־וואר״ע״ און דערביי האט זי א רייכע פערגאנגענהייט. נאך אין יאהר 1905 האט זי שוין געוואלטשעט מיט ניקאלאיען. דאמאלט, אין די שטורם־יאהרען האט זי דעם טאטען געשטעלט אן'אולטימאטום: „אדער איך, אדער ניקאלאי!" און אויסגעפיהרט האט זי, די פאנע סטעפע: זי האט ניקאלאיען אוועקגעלעגט אויף די לאפאטקעס און די פאנע סטעפע האט זיך געזעלטערט אין פרייהען און אין געבליבען — פאנע סטעפע.....

און מזל האט די פאנע סטעפע, זאל קיין אריין אין די ווייטע וועלדער, יעדער בחור וואס זעהט זי, פערקאכט זיך אין איהר איבער די אויערען, און ווי נאר זי בעהמט מיט דעם בחור רעדען מכוח אכצעהן און דרייצעהן, איזי בעקומט ער ס'לויפעניש, ער לויפט ווי שדים וואלטען איהם געיאגט.

מיינט איהר דאך אוודאי, אז אונזער פאנע סטעפע איז א קאליקע? א פערזעהעניש? א שווארץ יאהר? נאָ‌הב איהר מיינט אזוי, האט איהר במחילה א גרויסען טעות. זי איז דווקא א שעהנע, ד.ה. נישט אזוי שעהן ווי בע'חנט, א סימפאטישנע, א „זגראבנע", בעמיהט זיך צו דערהאלטען די ליניע, און דאס קומט נישט אזוי לייכט אן ווי איהר מיינט. זי האלט איין איין פאסטען תעניתים. דאס איינציגע מאכל איז — ציטרין, און די איינציגע משקה איז — עסיג. האלט אין איין געהן און שלאפט אין אנגעטוענץ — דאס „מאָשעט" זי זיך אזוי, נאר צו דערהאלטען דעם „פאסאן"!...

און דאס פנים? וואס די פאנע סטעפע טוט אלץ נישט כדי צו בלייבען ביי איהר „באשטשע־פנימ'על" שמירט מיט זאלבען און מיט קרעם. מאכט מאסאזשען און לאזט נישט קיין קנייטש אויפן פנים. שמירט די ברעמען אויף קויל־שווארץ און פארבט די ליפען מיט א „יעגזיטשעק", דערזעהט זי א גרויע האר, גיט עס איהר א שטאך אין הארצען — אט אזוי ארבייט אונזער פאנע סטעפע צו דערהאלטען די „באשטשע־פיגור" און איך פערזיכער אייך, אז איהר וועט זי אנקוקען (באב'ן „רעמאנט" פערשטעהט זיך!) וועט איהר שווערען ביי באר'ד און מאות, אז זי איז טאקע אין די „באשטשע־יאהרען"...

נאר וואס קומט ארויס, אז זי האט נעבעך קיין מזל נישט. ד.ה. מזל האט זי יא, נאר צו קיין שידוכים האט זי קיין מזל נישט.

וואס אונזער סטעפע האט שוין אלץ נישט געטון, צו קומען צו אן'אייגענע פאר הויזען... ד.ה. צו אנ'אייגענעם וואלאסגארענטשנעם מאן!

אין די לעצטע יאהרען איז זי געווען א „דושאלאטשקע", האט זיך געדרעהט אין די פארטיי־קרייזען, זיך בעקענט מיט „חברים". געדעדט וועגען „הויכע ענינים", געגאנגען אויף מיטינגען, געפירט דיסקוסיעס אויף פאליטישע טעמעס, איז אפט געווען אויף „ענגע" פארטיי בעראטונגען, חברים האבען געווארפען „אייגלעך", און ווי זי האט מיט א חבר געקומען רעדען וועגען א „תכלית" איז יענער געווארען א טוחר און געגאנגען פליטה...

האט די פאנע סטעפע יעוואנדערט פון פארטיי צו פארטיי, אומעטום געזוכט... א „תכלית". „אין א בעכטיגער יום!"

האט די פאנע סטעפע געזעהען אז פון לינקס וועט איהר משיח נישט קומען, האט זי זיך איבערגעווארפען אויף אן'אנדער געביט — אויף פילאנטראפיע! זי האט געארבייט אין פערשידענע „יוגענד־קאמיטעטען", זי האט געארבייט אויף פערשידענע „דאבראטשינע צעלען", זי האט געטאנצט לטובת קראנקע, האט זיך „פערמאסקירט" לטובת קימפערטארינס. האט „געזארגט" פאר יתומים, האט „ארזשאנדושעט זאבאוועס" פאר כלות. יעדען מאנטאג און דאנערשטאג זעהט איהר די פאנע סטעפע שטעהן אויף אן'אנדערען רוג מיט „זנאטשקעס" שטעהט אויסגעפוצט אין עסיג און אין האניג און רייסט יונגעלייט פאר די פאלעס: קוקט, ווער דא שטעהט ביים טישעל — די פאנע סטעפע, וואס הלשט צו כאפען א יאלד!...

און די בחורים? קאלטע גולגים, גראבע נפשות, אומדערצויגענע בעשעפענישען קוקען, גלאצען מיט די אויגען, און גארנישט!...

מיינט איהר דאך, אז די פאנע סטעפע איז זיך שטארק מצער דערפון? אך, ווי פאלט איהר דאס אויס! זי טוט זיך דאס איהריגע: זארגט פאר דער מאליע. עסט כסדר ציטרין, טרינקט עסיג, שלאפט אין אנגעטועכץ, שווארצט זיך די ברעמען, פארבט זיך די ליפען מיטן „יעגזיטשעק", האלט זיך ביי איהר „באשטשע־פנימעל, און זוכט „נא געוואלד" א חתן...

איצט האט זיך אונזער פאנע סטעפע ארייבגעבומען אין קאפ א ביים געדאנק: זי מוז ווערען א ראטמאן אין שטאט־ראט. וואס איז? ס'שטעהט איהר נישט אן צו זיין א ראטמאן? אז יארען האט זי, א רייכע פערגאנגענהייט האט זי, א געשליפען פיסקעל האט זי אויך. וואס צו טון האט זי נישט. טא פאר וואס זאלען אנדערע מענערישע שלימזלען טוי־ע־בישטען, די אלע טשאקערס און סטאדעק־הדעהע״ס מכל המינים יא מעגען שטעהן אויף די וואהל־ליסטעס און זי, די פאנע סטעפע נישט?

האט זיך די פאנע סטעפע אריינגעדרעהט אין א בלאק, וואו ס'האט געפעהלט א יודענע צום מנין און די פאנע סטעפע פיגורירט שוין מיט מזל אויף א וואהל־ליסטע אין איינעם פון די וואהל־„אקרענגען".

איצט האט זיך פאר איהר געעפענט א לעבען, זי טרעט אויף אויף מיטינגען, האלט רעדעס, די טעג האט זי אויף א פרויען־מיטינג געהאלטען אזא רעדע:

„חברטעס פרויען און פאניענקעס פון ביידע געשלעכטען!

ענדליך איז געקומען די צייט, אז מיר די אונטערדריקטע פון די אונטערדריקטע די בע'עוולהטע פון די בע'עוולהסטע, די וואס „טראגען" אמעהרעסטען דעם עול אויף די פלייצעס, די איבריגע „קריי־סעריבס" וואס „זוגען" אין זיך אין דעם גאנצען יאך פון פאמעליען־לעבען. זאלען איינמאל פאר אלע מאל ווערען גלייכבערעכטיגטע בירגערינס מיט אלע צו גלייך!

מיר ווילען מעהר נישט זיין קיין זאבאווקע אין די הענט פון די רוצחישע מענער! מיר ווילען נישט גאנצע זומער־חדשים „פערשווארצט" ווערען אויף די פלאושעס. מיר ווילען, נישט מעהר זיך בעהאלטען אין די וועלדער און זיך פאשען מיט די בהמות — אויף די לאנקעס. זאלען זיי, די מענער, „פערשווארצט" ווערען אויף די פליאזשעס. זאלען זיי קריכען אין די וועלדער, זאלען זיי זיך פאשען אויף די לאנקעס, און מיר וועלען קומען צו זיי אייב מאל אויף שבת. מיר וועלען זיי ברענגען געלד, מיר וועלען פאר זיי ברענגען אויף די דאטשעס טשעמאדאנעס מיט געפילטע פיש, מיט געבראטענע אדעיקעס, טעפלעך יויך און ווין אויף קידוש, זאלען זיי זיין אין די דערפער, און מיר וועלען זיין „סלאמיאנע וודובקעס".

חברטעס, מענזשאטקעס און פאניענקעס פון ביידע געשלעכטען! וועהלט מיך אין שטאט־ראט, און איך וועל אלץ פערדרעהען מיטן קאפ אראפ און מיט די פיס ארויף! קיין איין פרויען־שטימע זאל נישט געהן פאר די מענערישע קאנדידאטען! אלע וויבער און פאניענקעס שטימען דעם 27־טען מאי פאר דער איינציגער פרויען־קאנדידאטקע — פאר דער פאנע סטעפע!"

אט אזא לעבען האט די וואך געהאט אונזער פאנע סטעפע, זי געהט פון הויז צו הויז, פון שטוב צו שטוב, פון בעקאנטע צו בעקאנטע, לעגט איין אוועק איהר ספיטש און געהט ווייטער.

וואלט טאקע אונזער פאנע סטעפע זיכער געוועהלט געווארען, ווארום זי האט געהאט גרויסע שאנסען, און טאמער וואלט זי טאקע געוועהלט געווארען, וואלט זי זיכער געקומען צו א חתן, און וואס איז דער חידוש — א כלה, א ראטמאן!?...

איז דאך אבער אויסגעלייגט אנ'אומגליק, קומט עס אין דער שטוב אריין. האט זיך אונזער פאנע סטעפע ערשט די לעצטע טאג דערוואוסט אז א קאנדידאט געוועהלט צו ווערען מוז אלט זיין דרייסיג יאהר, און אויב זי קאנדידירט צום שטאט־ראט, הייסט עס דאך, אז אונזער פאנע סטעפע וואס „נאשטשעט" זיך איז שוין איבער די שלושים!... טא צו וואס האט איהר געטויגט דאס גאנצע ע״פ ציטרין, טרינקען עסיג און שלאפען אין אנגעטועכץ!! בעקאנטע וועלען דאך איהר נאכטייטלען מיט די פינגער.

אטא די „פאניענקע" האט שוין קאנדידירט צום שטאט־ראט...

די פאנע סטעפע דארף שוין זיין אין „מושב זקנים."...

ווי זי האט זיך דערוואוסט פון דעם אומגליק האט זי זיך צורעכט געמאכט דעם „יעגזיטשעק" אויף דער אויבערשטער ליפ און אוועק צום בלאק מיט א געוואלד:

— מ'מוז פסל'ן די ליסטע!

— ס'איז געשעהן א טעות!

— איך בין נאך נישט אלט קיין 30 יאהר!

האט מען גענומען קאנטראלירען, האט מען קאנטראלירט אהין און אהער און צום סוף האט מען זי בערוהיגט:

— אוספאקאיעט אייך, פאנע סטעפע, אייער אורדאזנא מעטריקע איז אין בעסטען א־דנונג. איהר האט שוין געקענט קאנדידירען מיט 10 יאהר צוריק...

איז זי נאך מעהר געווארען אין כעס, און געהאלטען איין איין שרייען:

— איך האב נאך נישט קיין וואהל־רעכט!

— מ'מוז פסל'ען די וואהל־ליסטע!

אזוי האט זיך נעבעך אונזער פאנע סטעפע אליין פערראטען, — אויפגעלעגט אנ'אומגליק נעבעך!...

שאול

ביבלישע דראמע
(פראגמענטן)

יודיש: פון פסח קאפלאן

* * *

י"ד.

און שאול האט געציילט דעם פאלק —
געווען ביי איהם זעקס הונדערט מאן.
און ס'האבען זיך ארויסגעלאזט
די שלאַכערס פון די מחנה פלשתים
און ס'איז אין גאנצען לאנד ישראל
אויף שאולן און טיילען דריי.
קיין שלאָסער־מייסטער נישט געווען,
ווייל פלשתים האבען זיך בעוואָרענט
די עברים זאָלען זיך אמאל
נישט מאכען שווערדען אדער שפיזען
און די ישראל פלוגען גיין
אין פלשתים־לאנד צו שלייפען זיין
א יעדערער זיין עקס־אייזען,
זיין שנייד־מעסער, זיין האק, זיין הובעל;
און בלויז א פייל געהאט צו שארפען
די הובלען, די שנייד־מעסערס,
די מיסט־גאפלען, די אקסען־שטאכלען,
און אט אין טאג פון דער מלחמה
איז נישט געווען קיין שווערד און שפיז
ביים גאנצען פאלק; געווען בלויז צוויי
— ביי שאולן און ביי יונתן.

ט"ו.

און יונתן האט געזאגט
צום יונג, וואס טראגט נאך איהם די וואפען:
קום, לאמיר שטיל אריבערגיין
אין יענער זייט, צום פלשתים־לאגער.
דעם פאטער האט ער'ס נישט דערציילט.
און אין דער מחנה איז געווען
אחיה, עליס אייניקל,
גאטס כהן, אפוד־טרעגער.
און ביים דורכגאנג, צווישען בריקען,
וואו יונתן האט געוואלט
איבערגיין צום פלשתים לאגער,
שטייען פעלזנס פון צוויי זייטען,
איינער בוצץ, איינער סנה.
זאגט יונתן צו זיין יונג:
לאמיר גיין אין פלשתים לאגער,
אפשר וועט אונז העלפען גאט
ווייל נישטא ביי איהם קיין אפהאלט,
העלפען אונז מיט פיל, צי ווייניג,

ענטפערט איהם דער וואפען־טרעגער:
טו אלץ, ווי דיין הארץ געלוסט;
גיי, און איך גיי אויך מיט דיר.
זאגט יונתן איהם, מיר גייען
און אנטפלעקען זיך פאר יענע;
אויב זיי זאגען אונז אזוי:
„וואַרט, מיר קומען באלד צו אייך"!
בלייבען מיר און גייען נישט.
אויב זיי זאגען: „קומט צו אונז!"
גייען מיר צו זיי ארויף.
דאס וועט זיין ביי אונז דער צייכען.
האבען ביידע זיך בעוויזען
פאר'ן לאגער פון די פלשתים
און די פלשתים זאגען: אט
ס'קריכען עברים פון די לעכער,
וואו זיי האבען זיך פערדוקט.
און די מענער פונ'ם פארפאסט
רופען זיך צו ביידען אן:
קומט באַר, קומט אהער צו אונז,
וועלען מיר אייך אנלערנען!
זאגט יונתן שטיל צום יונג:
קום נאך מיר! גאט ענטפערט איבער
די פלשתים אין ישראלס האנט!
און יונתן איז געקראכען
אויף די הענט און אויף די פיס.
און נאך איהם דער וואפען־טרעגער
און זיי שלאגען דארט די פלשתים
צוואנציג מאן אין ערשטען קלאפ,
אויף א האלבען אקער פעלד.
איז א שרעק ענטשטאנען דאמאלס
אינ'ם לאגער און אין פעלד
און אין גאנצען פלשתים־פאלק
און דער פארפאסט און די שלאַכערס
אלע האבען זיך דערשראקען
און געציטערט האט די ערד,
ס'איז געווען א שרעק פון גאט!

ט"ז.

און די אויסקוקערס פון שאול,
וואס אין גבעה פון בנימין
זעהען, אז די פלשתים־מאסען
לויפען דארט אהער־אהין,
און די גייען זיך פונאנדער,

רופט זיך שאול אן צום פאלק:
מושטירט און זעהט, ווער ס'פעלט ביי אונז!
האט מען מושטירט און באלד דערזעהען,
אז יונתן פעלט, זוהן שאולס,
און מיט איהם זיין וואפען טרעגער.
און ס'זאגט שאול צו אחיה:
„גיב אהער דער ארון גאטס!"
ווייל דער ארון איז געווען
ביי ישראל יענעם טאג.
און ווי שאול רעדט צום כוהן,
ווערט אלץ שטארקער דער געטומעל
אין דער מחנה פון די פלשתים,
רופט זיך שאול אן צום כוהן:
„ציה צוריק דיין האנט!" און שאול
רופט צונויף דעם גאנצען פאלק
און זיי קומען ביז'ן לאגער
און ס'איז איינעמ'ס שווערד אין צווייטען —
דער געטומעל זייער גרויס.
און אין מחנה פון די פלשתים
זענען עברים אויך געווען
נאך פון נעכטען, אייערנעכטען,
אין מלחמה מיטגעגאנגען;
זענען די אצינד געווען
מיט ישראל און מיט שאול.
אויך די מענער פון ישראל
וואס פערדוקט אין בארג אפרים,
האבען איצט דערהערט, אז פלשתים
זענען אלע זיך צולאפען,
זענען זיי ארויסגעקראכען,
און די נאכגעיאגט אין שלאכט.
און די מענער פון ישראל
האבען זיך דעם טאג פערמאטערט;
שאול האט דעם פאלק פערשוואוירען:
„זאל פערשאלטען זיין דער מאן,
וואס וועט עסען ברויט ביז אווענט!
ביז כ'וועל אפרעכענען זיך
מיט'ן שונא אונזערען!"
האט דאס פאלק קיין ברויט פערזוכט,
ס'איז די שלאכט אין וואלד אריין,
דארט האט האניג זיך געגאסען, —
קיינער גרייכט די האנט צום מויל,
מחמת מורא פאר דער שבועה,

בלויז יונתן, שאולס זוהן,
האט די שבועה נישט געהערט,
שטרעקט ער אויס דעם שפיץ פון שטעקען,
טונקט איהם איין אין פלוס פון האניג
און דערלאנגט זיין האנט צום מויל,
ווערט איהם ליכטיג אין די אויגען.
רופט זיך אן א מאן פון פאלק:
ס'האט דיין פאטער דאך בעשוואוירען:
„זאל פערשאלטען זיין דער מאן,
וואס וועט עסען ברויט דעם טאג"!
און דאס פאלק איז דאך פערחלשט
זאגט יונתן איהם: מיין פאטער
האט דעם גאנצען פאלק פערדארבען;
זעהט איהר דאך, ווי ס'איז מיר ליכטיג
אין די אויגען, ווייל פערזוכט
האב איך בלויז די ביסעל האניג!
און וואלט היינט דאס פאלק געגעסען
פונ'ם רויב פון זיינע פיינט,
וואלט דאך גרעסער נאך געווען
אונזער קלאפ איצט אין די פלשתים!

י"ח.

האט דאס פאלק געשלאגען פלשתים
און געוואָרען שטארק פערחלשט;
האבען אלע זיך געווארפען
אויפ'ן רויב, געכאפט שאף רינדער
און געקוילעט אויף דער ערד
און געגעסען מיט די בלוט.
האט מען שאולן דערציילט,
אז דאס פאלק עסט מיט די בלוט,
שרייט ער אויס: איהר האט געזינדיגט!
קייקעלט צו א גרויסען שטיין
און דערלאנגט אהער צו מיר
איטליכער זיין אקס זיין שעפס,
וועט איהר שעכטען דא און עסען
און נישט זינדיגען צו גאט,
עסענדיג די פלייש מיט בלוט!
האט דאס פאלק א גאנצע נאכט
שאף און רינדער איהם געבראכט
און געשאכטען אויפ'ן שטיין
אט אזוי האט שאול דאמאלס
א מזבח אויפגעבוים.

* * *

מיט די אויגען אין דער צוקונפט

א קאפיטעל פון ראמאן „אויף פעלדער" פון יודישער קאלאניזאציע אין ראטענפערבאנד

פון פרץ הירשביין

— אז מען שלאגט אנ'עלטער קינד, איז גלייך ווי מען שלאגט זיך אליין; און דאס איז ערגער ווי יענער שלאגט דיך. דאס האב איך געפיהלט סוף זומער, ווען איך בין אהיים פון געדולד און מיין עלטערער טאכטער געגעבען א פאטש, עד היום קום איך נישט צו זיך צוליב דעם; כאטש איך בין געווען גערעכט — פונדעסטוועגען קען איך מיר אליין נישט מוחל זיין.

אזוי האט וואווע ברעזער, מיט די אויגען צו דער ערד גערעדט, און מאיר שטיינבערג האט זיך גאט צוגעהערט.

דאס איז געווען באכדעם ווי מאיר שטיינבערג האט זיין יונגערען זוהן צאלקע'ן, זיין „באלשעוויק" אויסגעפאטשט. וואווע האט אריינגענומען מאיר'ן אין שטוב אריין און האט מיט איהם גערעדט אויף „פיר אויגען".

— איך האב דערצאהלט מיין טאכטער איבער'ע־בעטען, כאטש איך בין געווען גערעכט; זאג איך, איהר זאלט אייער זוהן... נאך היינט מיט איהם האבען א שמועס.

— איך ווייס נישט, פארוואס איהר האט אייער טאכטער אויסגעפאטשט, אפשר איז זי קען'ען אייך אליין געווען אומגערעכט. איך האב אויף מיינע'קינדער קיין האנט קיינמאל נישט אויפגעהויבען; כאטש פון זייער־ווייד און מעשים ווערט מיר דאס בלוט פער־קיהלט. נאר דאס איז געווען שוין איבער מיין טבע זיך איינצוהאלטען; אזוי זיך צו וואַרפען שלאג ען דעם־א זייטשיקען — עס איז נישט געהערט געוואָר־רען אין דער האלבער וועלט!

— איך מיין, ער וועט אין שטוב נישט אריינקומען. איהר זאלט זיך דורכשמועסען מיט מיין טאכ־טער, קענט מיט איהר רעדען ווי מיט א דערוואקסע נעם מענשען. זעהט, עס זאל קיין שנאה נישט זיין צווישען די עלטערען מיט די קינדער, בעסער נישט איבערצורייסען מיט זיי. אזוי בעפעלט מיר אייער זוהן דוקא גוט, וואס אונזער באלשעוויטישער פריסטאוו כ'מיין בערע קאוואלסקי, איז דערביי נישט געוועזן. שמועסט זיך דורך מיט לאבע'ן. זאל זי איהם אריינ־ברענגען אין שטוב.

לאבע האט אבער אויף איהר אייגענעם אופן איבערגעלעבט צאלקע'ס בעפאלען זייטשיק'ן און מאיר שטיינבערג'ס אויספאטשען צאלקע'ן.

ווען לאבע האט זיך נאכ'ן געשלעג געוואונדעט צו יוספ'ן, האט נישט צו בערע'ן, מען זאל זיך ערגעץ באהאלטען און אהמדערען דעם טרויעריגען ענין, איז דאס געווען דערפאר, וואס אין יוספ'ס גלייכען שכל האט זי געגלויבט. ווענען יוספ'ס באציאונגען צו בערע'ן האט זי קיין שום מיינונג נישט געהאט, און דערבער, און יעדען צוזאמענשטויס מיט בערע'ן, וואס יוסף האט געהאט, האט זי זיך שטענדיג גע־שטעלט אויף בערע'ס זייט.

ווען זי האט זיך ווידער געטראפען מיט יוספ'ן, געבעטען ארויסגעגאנגען, ערגעץ אין פעלד, בעטראכ־טען דעם בייזען מצב, וואס האט זיך ענטוויקעלט אויפ'ן ערד־חלק מיט'ן אנקומען פון די בייע איבער־וואנדערער, האט יוסף פארשלאגען, מען זאל נאך אימיצען איינלאדען.

— איך וואלט גערופען בירמאנ'ען, א פאר פון די פינטשוקס... און אפשר נאך דעם מיטעלסטען, בעניגע'ן, קענסט דארט שטיינבערג'ס מיידעל, רחל'ען און רוף טאקע אויך צאלקע'ן. מיר געפעלט ער דוקא דערפאר, וואס ער האט אויסגעפאטשט זייט־שיק'ען.

— און בערע'ן זאל מען נישט רופען? — האט לאבע, אביסעל אין פערלעגענהייט געפרעגט.

— בערע'ן?.. ווי זאל איך דיר זאגען, לאבע... טו ווי דו פערשטעהסט... אויב דו מיינסט, ער וועט האבען געדולד פאר אימיצען אנדערס א מיינונג — קענסטו איהם זאגען...

— אויב דו ווילסט איהם נישט רופען, בעדארף מען נישט; נאר איך ווייס דאך נישט, ווי ווייט מען קאן מיט דעם שמועס פערקריכען; אפשר וועט מען ארומרעדען פראקטישע ענינים — וואלט נישט שאדען ער זאל זיין.

— נו, גוט, לאבע; איך זאג דאנקדיר, — טו ווי דו פערשטעהסט.

יוסף האט געפאלגט לאבע'ן; ער אליין האט בערע'ן בעגעגענט און האט איהם געזאגט, אז מען ווערט זיך ביינאכט ערגיץ בעגעגענען און האבען א שמועס וועגען א פאר וויכטיגע ענינים.

בערע האט איהם בעגעגענט מיט א ברייטען שמייכעל:

— זייטשיק האט היינט געכאפט פעטש — גוט!

— און אז דער פאטשער האט אויך געקראצט א יס עפאטשט ווייסט אויך?

— דאס ארט מיך נישט! די זיהן וועלען די טאטעס איבערלעבען.

— וועלען מיר זיך טרעפען הינטער דעם ברונעם

הינטער דעם ברונעם האט מען זיך בעגעגענט. לאבע איז געקומען צוזאמען מיט רחל'ען; צאלקע שטיינבערג איז געקומען מיט בעניע פינטשוק'ען. יוסף איז געגאנגען מיט בערע'ן, שוין א האלב צע־קריגטער, צוליב לוי בירמאנ'ס ווייב, וואס האלט אין איין קלאגען. בערע האט געזאגט: „אז אויף אזעל־כע ווייבער בעדארף מען קיין רחמנות נישט האבען" יוסף האט געטענהט: „אז דארט וואו קיין רחמנות איז נישטא, איז נישטא — נישט קיין מענש און נישט קיין מענשעל כער קולטור.

לוי בירמאן האט די אנגעיאגט און אפגעוויינט דעם שמועס מיט דער שוינער נאכט:

— איך האב גארנישט געוואוסט פון איצטער, אז די ערד האט אזא געשמאקען ריח — האט לוי בירמאן גערעדט מיט התפעלות. בעת די לאבע'ס פאלעס פון זיין האלב־צעריסענעם סורדוט האבען געפאטשט פון ביידע זייטען.

— האסטו, חבר, דערשמעקט די ערד, איז דיר שוין גוט... — האט בערע איהם געקלאפט אין פלייצע.

לוי בירמאן האט פערבראקירט דעם פלאץ הינטער'ן ברונעם:

— האט איהר שוין קיין שענערען א־ט נישט אויסגעפונען, ווי דא אויפ'ן זאמד? קומט אהין, וואו עס שמעקט פון דער ערד אויס; קומט, איכ'ל אייך פיהרען!

מען האט געפאלגט און אביסעל איבערגעגאנגען טיפער אין פעלד אריין.

— וואס איז דער חילוק? אומעטום איז נאכט און אומעטום איז פעלד — האט יוסף אום עדולדיג זיך ארא־געלאזען אויף דער ערד ביים ראנד פון א ווייצענפעלד.

לאבע האט נישט געוואַרט, אימיצער זאל אנ־הויבען און פרעגען — צוליב וואס מען איז ארויסגע־קומען אין פעלד אריין.

— מיט וואס, חברים, הויבט זיך אן אונזער צוויייטער יאהר? — האט לאבע א פרעג געטון, — פאראיאהרען אין דער צייט בין איך געווען פערבונמען מיט'ן בויען א שטוב; געלערענט זיך אקער'ען; הייב־טיגען פריהליבג האב איך אנגעהויבען מיט דער האפענונג, אז נאך איבערוואנדערער וועלען קומען און מיר וועלען קענען אויסלייגען דעם וועג צו א בעסערער צוקונפט. דאס, וואס היינט האט געטראפען אויפ'ן ערד־חלק, פלאגט מיך שטארק; איך האב נישט געקענט אוועקגעהן שלאפען און אין דעם פארגעסען.

— חבר'טע ברעזער, איהר מיינט מיך ווודאי; דאס האב איך צעשטערט אייער האפענונגען, מיט דעם וואס איך האב דעם פערדהעלדער זייטשיק'ען פערפאהרען אין באק אריין? צי דאס, וואס מיין טאטע האט זיך איינגעשטעלט פאר'ן פע'ד־העגדלער און האט פערגעסען, אז איך בין שוין ארויס פון זיין רשות?

צאלקע שטיינבערג האט גערעדט מיט א געוויסער פערדריסענקייט; ווען מען האט איהם אזוי גיך נישט געענטפערט, האט ער ווידער געזאגט:

— מיך חידוש'ט גאר, ווי אזוי ער קומט גאר דא אויפ'ן ערד־חלק; ער געהער נישט אהער;; און סיביר האט ער בעדארפט האלטען האקען!

— איך האב געהערט, אז דיין טאטע האט דיך אויסגעפאטשט און דו האסט אפגעווישט די ליפען און...

בערע האט נישט פערטיידיגט די לעצטע ווער־טער. עס איז געווען אומגעריכטעט פאר לאבע'ן; זי האט מורא געהאט, אז בערע וועט בעמען און דער־מאנען איהר צוזאמענשטויס מיט וואווע ברעזער — און דאס האט זי נישט געוואלט.

אבער איידער־וואס, איידער־ווען, האט בערע ווידער אפגערופען אויף צאלקע'ס זייט:

— אט איז לאבע ברעזער; זשעוועצייט האט איהר טאטע געטאן דאס אייגענע מיט איהר האב איך פערשטאנען אז א רעוואלוציאנער וועט אזא טאטען איבערגעבען דער מאכט, מען זאל איהם פערשפאר'ען אין דאפער... איצט ווארט איך, אז דו זאלסט עס טון.

— ווארט, בערע, ווען דיין טאטע וועט עס טון מיט דיר — וועלען מיר זעהען, צי דו וועסט איהם ארעסטירען, כא־כא־כא — האט לאבע געפרובט איבערדרייסען די שלעכטע שטימונג.

— מיין טאטע איז נישט קיין וואווע ברעזער און אויך נישט קיין שטיינבערג; נאר ווען מיין טאטע לייזער דער שמיד, בעטמט און שטעלט זיך אוועק אן דער זייט פון די קאנטר־רעוואלוציאנער'ען, וואלט איך דערמאלט געוואוסט וואס איך האב צו טון.

— עך, קינדער, קינדער! איהר רעדט ווי קינדער. — האט יוסף זיך אפגערופען, — נאך דער וועלט־מלחמה, נאך די פאגראמען, בירגער־קריג, הונגער און אל־די־צרות, וואס מען איז אויסגעשטאנען — מאכט איהר א וועזען פון א פאטש... גענוג, חברים, האט אונז דאס לעבען געפאטשט... הלואי וואלט מיך מיין טאטע געפרובט אויספאטשען — וואלט איך ארויסגעלאפען אויפ'ן דאך און געלאכט פון פולער הארצען. נו, וואס מאכט איהר דערפון א וועזען? לאבע איז לעבען געבליבען און חבר שטיינבערג וועט אויך לעבען בלייבען, וואס מיר רופען — איז דאס עפעס אנדערש...

— וואס דא וועט נישט זיין קיין ארץ־ישראל,

— האט בערע איהם אונטער־עקאַט.

— פארוואס אזוי שטעכיג, בערע? פארוואס זאלסטו אזוי שלעכט פערשטעהן, בערע, ווען איך עפען נאר אויף דאס מויל צו רעדען? נישט אנ־דערש, האסט מורא, מיינע ווייד זאלען חלילה נישט פערסמ'ען די מוחות ביי די איבערוואנדערער.

(סוף פון קאפיטעל זונטאג)

געשיכטע און ירושה פון חסידות

פּראָפעסאָר ש. דובנאָוו: געשיכטע פון חסידיזם, צווייטער באַנד, ביבליאָטעק פון יוו"א, ווילנע

פון ש. ניגער

יעדע גרויסע היסטאָרישע בעוועגונג קאָן און דאַרף בעטראַכט ווערען פון דריי שטאַנדפּונקטען: ערשטענס, וואָס איז זי געווען, אין (און פאַר) איהר אייגענער צייט; צווייטענס, וואָס האָט זי באַ־דייטעט פאַר די שפּעטערדיגע צייטען; און דריטענס, וואָס פאַראַ ירושה האָט זי אונז איבערגעלאָזען.

די ערשטע צוויי פראַגען זענען די וויכטיגסטע פאַרן היסטאָריקער, אָבער אונז, געוועהנליכע לייע־נער, אינטערעסירט זעהר שטאַרק די לעצטע פראַגע.

מיר זענען אַוודאי בייגעריג צו וויסען וואָס די בעוועגונג — אין אונזער פאַל, די חסידישע בעוועגונג — האָט געגומען ביי אַנדערע; נאָך מעהר אָבער ווילען מיר וויסען, וואָס זי האָט אונז געגעבען, מיר האַלטען געוויס פאַר נויטיג אויסצופאָרשען די ראָלע וואָס זי האָט געשפּילט אינ'ם לע־בען פון איהר דור. נאָך נויטיגער איז אונז אָבער אויסצוגעפינען צי האָט זי נאָך עפּעס אַ ווערט פאַר'ן איצטיגען דור.

און איך מוז מודה זיין, אַז אין ש. דובנאָווס „געשיכטע פון חסידיזם" — אין דעם צווייטען באַנד וואָס איז דאָ נישט לאַנג אַרויס, אַזוי ווי אין דעם ערשטען, וואָס איז אָפּגעדרוקט געוואָר'ען מיט אַ פּאָר יאָהר צוריק (איבערגעזעצט פון דעם העבּרעאישען אָריגינאַל, אונטער דעם מחבר'ס רעדאַקציע, פון ז. קאַלמאַנאָוויטש) — האָב איך פיהער ווי אַלץ גע־זוכט אַן ענטפער אויף דער פראַגע, וואָס איז דער חסידיזם, נישט וואָס ער איז געווען.

כ'האָב געזוכט אַן ענטפער אויף דער דאָזיגער פראַגע, ווייל מיר דוכט זיך, אַז מיר, די איינקלעך פון השכלה, זענען אויך די איינקלעך פון חסידיזם, אַז אויב זי איז אונז אַ באָבע, איז ער אונז אַ זיידע, און עס מאַכט נישט אויס, וואָס זיי האָבען זיך צעקריגט צווישען זיך: נאָך טעויס אין אַנטי־מעזיס, איז, ווי עס פיהרט זיך (לויט העגעל'ן) אין דער וועלט, געקומען דער סינטעז, דער סינטעז וואָס פעראייניגט (אין דער געשטאַלט פון דער נייער יו־דישער ליטעראַטור און קונסט) די חסידישע פאַ־צויע מיטן משכילישען פערשטאַנד.

אָהן דעם משכילס קריטיק פון דער רבנישער טראַדיציע וואָלט נישט מעגליך געווען אונזער היי־טיגע יודישע קולטור — געוויס; זי וואָלט אָבער אויך נישט געקאָנט זיך ענטוויקלען אָהן דעם חסידי־שען אויפשטאַנד קעגען די רבנים.

דעם בעש"טס חסידים און די תלמידים פון משה מענדעלסאָן האָבען די מתנגדישע פעסטונג אַטאַקירט פון צוויי בעזונדערע זייטען, נישט וויסענ־דיג און נישט וועלענדיג וויסען איינע פון די אַנ־דערע — אָבער בידע האָבען זיי זי אַטאַקירט. בידע האָבען זיי געבראָכען און דורכגעבראָכען איהרע שטיינערנע ווענט, בידע האָבען זיי גע־עפענט טיר און טויער פאַרן בייזען גייסט, דעם גייסט פון דעם מאָדערנעם יודישען שאַפען...

איינער פון די ביטערסטע שונאים פון חסידות אין סוף אַכצעהנטען יאָהרהונדערט, ר' דוד מאַקאָ־וער, דער פערפאַסער פונ'ם בערימטען פאַמפלעט „זמיר עריצים" (1798), האָט אויף זיין שטייגער צוגעגעבען אַט די היסטאָרישע קרובהשאַפט צווי־שען השכלה און חסידות. „מיר זעהען דאָך" האָט ער געשריבען, אַז בעוונותינו הרבים האָבען זיך געמעהרט אַפּיקורסים אַזעלכע וואָס זענען פריהער נישט געווען (און דאָס מיינט ער די משכילים — ש. נ.) טאַ פון וואַנען קומט דאָס, עס זאָלען זיך פערמעהרען חסידים אין די טויזענטער, ווי דאָס איז אויך קיינמאָל פריהער נישט געווען? דאָס זענען דאָך צוויי היפוכים! אָבער מסתמא איז דאָס בידענס איין זאַך"... זאָגט וועגען דעם ש. דובנאָוו, אַז „דעיך האָט דער מחבר אַ טעות געהאַט: די צוויי היפוכים האָבען זיך איב־גיכען צונויפגעשטויסען. די השכלה וועט פיינט האָבען די חסידות נישט ווינציגער ווי די חסידות האָט פיינט געהאַט די רבנות". איז ש. דובנאָוו אַוודאי גערעכט: די חסידים און די משכילים האָבען געהאַסט איינע די אַנדערע. מעהר נאָך: יעדע פון די צוויי קעמפענדיגע צדדים האָט זיך נישט איין מאָל פעראייניגט מיט זייער בידענס שונא — דער רבנות — אָפּצושוואַכען דעם צד שכנגד, די חסידים האָבען איינאיינעם מיט די מתנגדים מלחמה געהאַל־טען קעגען השכלה; די משכילים זענען געגאַנגען האַנט אין האַנט מיט די עולביגע מתנגדים. ווען עס איז נויטיג געווען צו בעקעמפען די חסידים. און דאָך איז דאָ אַ שטיק אמת, אין דער פּאָלעמישער בעמערקונג פונ'ם „זמיר עריצים", אַז ס'איז נישט קיין צופאַל וואָס דער חסידישער אויסטריט קע־גען דער מתנה פון רבנות און די מרידה פון די משכילים האָבען זיך אָנגעהויבען שיער נישט אין איינ׳און־דערזעלבער צייט.

בידע, דער חסיד און דער משכיל זענען גע־שיקט געווען פון דעם שר פון אונזער געשיכטע מיט איין שליחות; נישט צו לאָזען דעם שולחן־ערוך און דעם תלמודישען פלפול צו זיין די איינ־ציגע הערשער איבער דער יודישער נשמה. אָבער נישט נאָר די נעגאַטיווע מיסיע האָבען זיי געהאַט בשותפות. זיי האָבען בידע — יעדערער אויף זיין שטייגער — געהאָלפען אַקטיוו'ען און זייהען דעם באָ־דען פון דער נייער יודישער קולטור, נישט נאָר האָבען זיי איהם אָפּגערייניגט, בידע האָבען זיי געעפענט פאַר אונז ביידע קוואַלען: קוואַלען פון שע־פערישער פאַנטאַזיע און קינסטלערישקייט (חסידות) קוואַלען פון קריטישען פערשטאַנד און וויסענ־שאַפטליכקייט (השכלה).

ערב דער יודישער רענעסאַנס־עפּאָכע איז אונ־זער גייסטיג לעבען פערגליווערט געווען: אַלע חושים זענען געווען געבונדען, געצוימט און אָפּגעשוואַכט; די קאָפּ־אַרבייט איז בעשטאַנען אין קאָפּ־שטיק: „גלויבען איז געוואָרען אַ רגילות... איז נויטיג גע־ווען אַן אויפטרייסלונג, אַ בעפרייאונג און אַ בער־פרוכפערונג פון אַלע גייסטיגע כוחות, די ראַציאָ־נאַלע און איר־ראַציאָנאַלע. עס איז נויטיג געווען די ענטפּלעקונג פון פערזענליכקייטען וועלכע זאָלען האָבען מוט צו געהן (אין צו פיהרען אַנדערע) אויף ביידע וועגען, און אין דעם זינען האָט דער בעש"ט מיט זיינע גרויסע תלמידים אויפגעטאָן נישט ווינ־ציגער, אויב נישט נאָך מעהר, ווי די פיהרערס פון דער השכלה.

סיי דער רעליגיעזער בעוואוסטזיין, סיי דאָס קונסט־געפיהל, דאָס געפיהל וואָס איז דורות־לאַנג געווען פערשטיקט און פערבאָטען, האָט אויפגע־וואַכט, איז אָפּגעפרישט געוואָר'ען און האָט געגעבען פרוכט, וועלכע מיר געניסען און מיט וועלכע מיר קוויקען זיך ביז איצט.

קלויבט, אדרבה, אַפּ די בעסטע רעיונות, וועל־כע איהר געפינט וועגען רעליגיע און רעליגיעזען עקסטאַז אין חסידישע ספרים און פערגלייכט זיי, — נאָר זינען האָבען דעם תוך, נישט דעם אויס־דרוקס־אופן — מיט דעם, וואָס די השכלה־שרייבער האָבען געשריבען וועגען אמונה־זאַכען, וועט איהר זעהען, אַז די חסידים זענען געווען נישט אין ערך טיפער, אמתדיגער און אין אַ געוויסען זין אויך מאָדערנער ווי די משכילים, איהר וועט זעהן, אַז די חסידישע רביים האָבען (נישט געקוקט אויף אַלע זייערע אַלטפערנקישקייטען) נישט אין ערך מעהר וואָס צו זאָגען אונז וועגען אַז דעם גרויסען ענין, ווי די „אויפגעקלערטע".

און נישט נאָר אין רעליגיעזע ענינים, אויך אין קונסט.זאַכען זענען חסידים געווען די פאַרגעהערס פון דער רענעסאַנס־עפּאָכע אין דעם יודישען קול־טור־שאַפען. זיי האָבען איבער־צלאָזען אַ ירושה (און אַ נישט אין ערך רייכע ירושה, ווי די משכילים), דער קונסט פון יודישען טאַנץ, דער קונסט פון יודישער מימיק, און דערהויפּט דער קונסט פון יודישען וואָרט, פון יודישע דע־צעהלערישקייט ,פון יודי־שער מיטאָס־שאַפונג.

און דאָך איז נישט קיין צופאַל, וואָס מיר הע־רען נישט אויף צו זינגען חסידישע ניגונים. צו קוויקען זיך מיט חסידישער טעאַטראַלישקייט, צו דערצעהלען און איבערדערצעהלען) חסידישע מעשיות.

איז דאָך נישט קיין צופאַל וואָס חסידות (אָדער בעאַ־חסידיזם) האָט בעגייסטערט און בעפרוכפערט אַזוינע שריפטשטעלער ווי בערדיטשעווסקי, פּרץ, יהודה שטיינבערג, ביבער, עגנון, הלל און אהרן צייטלין, א. ליעסין, ה. לייוויק א. ד. גל. בעת השכלה (אָדער בעאַ־משכיליזם) איז געוואָרען דער פלאַכער קוואַל פון פאַליטיזירענדיגער ליטעראַטור (אין סאָוועט־רוסלאַנד).

איז דאָך נישט קיין צופאַל, וואָס אין דער דער־צעהלערישער השכלה - ליטעראַטור קאָנען מיר כמעט גאָרנישט נישט געפינען, וואָס זאָל האָבען אַ דויערענדיגען ווערט, בעת אַ כ'עסטאַסטישע, וואָס זאָל ברענגען מוסטערנ' פון דעם בעש"ט'ס משלים, פון דעם מעזריטשער'ס וועטליך אָדער דעם בראַס־לאַווער'ס ספורי־מעשיות, וואָלט געווען אַ בעריי־כערונג פון דער יודישער און דער אַלוועלטליכער ליטעראַטור.

איז דאָך קיין שום ספק נישט, אַז אין „דודע" פון ר' לוי יצחק בעדיטשעווער איז מעהר ווערט ווי ביין־צענטעל פון דער גאַנצער אויפקלערונגס־פּאָעזיע...

אַט פאַרוואָס האָב איך אין ש. דובנאָווס בוך וועגען חסידיזם געזוכט די לעבעדיגע שטראָמען פון חסידות, נישט נאָר איהרע אַמאָליגע — איצט שוין פערשטאַפּטע — קוואַלען, און אַט פאַרוואָס איך בין פון דעם צווייטען ,אַזוי ווי פון דעם ער־שטען באַנד „געשיכטע פון חסידיזם" אַוועק מיט אַ נישט קיין געשטילטען דורשט.

ווען איך זאָל זוכען אַן ענטפער נאָר אויף דער פראַגע ,וואָס איז חסידות געווען און פון וואַנען האָט זי זיך גענומען, וואָלט איך געהאַט פון דובנאָווס מאָנומענטאַלען ווערק אַ סך אַ גרעסערע בעפרידי־גונג, אין עס איז לייכט צו בענעהמען פאַר וואָס, האָט אונזער היסטאָריקער דאָך אויסגעאַרשט דעם גאַנצען — געדרוקטען און האַנד־שריפטליכען — מאַ־טעריאַל, האָט ער דאָך נישט דורכגעלאָזען קיין איין וויכטיגען פונקט אין דער טעאָריע אָדער אין דער פּראַקטיק פון דער חסידישער בעוועגונג, וואָס ער זאָל נישט האָבען בעשריבען און בעלויכטען, האָט ער דאָך נישט פערפעהלט צו דערצעהלען און דערקלערען אַלץ וואָס געהאַט האָט אַ שייכות צו דער גרויסער מלחמה, וועלכע איז געפיהרט גע־וואָרען צווישען די חסידים און זייערע געגנער, די „מתנגדים". האָט ער דאָך אויך געזאַמעלט און סיסטעמאַטיזירט די וויכטיגסטע דאַטען פון דעם לע־בען און ווירקען פון די חסידישע רביים. האָט ער דאָך אונז דערצעהלט אַ סך, ווען אַפילו נישט אַלץ, וועגען די חסידים, ווען זייער פיהלען און דענ־קען, ווען זייערע גלויבענס און אַבערגלויבענס, מנהגים און פיהרונגען, האָט ער זיך דאָך נישט בע־גנוגט מיט דעם הויפּט־שטראָם און דעם הויפּט־צענטער פון דער חסידישער וועלט ,נאָר ער האָט ענטפּלעקט פאַר אונז אַלע איהרע שטראָמונגען, גע־שילדערט איהרע פערשידענע געאָגראַפישע פונק־טען, איהרע פערשידענע פאַרשטעהערס און ענט־וויקלונג - פּעריאָדען און ער האָט דאָך דאָס אַלץ געטאָן אויף זיין קלאָרען, זאַכליכען און קאָנדענ־סירטען שטייגער. הייסט עס, אַז ער האָט אויסגע־פיהרט זיין אויפגאַבע אויף זיין מייסטערהאַפטען אופן, כאָטש ער האָט די אַרבייט געטאָן (אין איהר ערשטען נוסח), ווען ער איז נאָך געווען זעהר יונג און כאָטש ער האָט אין אַ סך ערטער טאַקע דער פאַר, ווייל ער איז נאָך געווען יונג און משכיליש־קעמפעריש געשטימט, נישט אָפּגעהאַלטען זיך פון — אמת איינגעהאַלטענער — פּאָלעמיק.

ער האָט אונז געגעבען אַ מאָנומענטאַל ווערק־און דער, וואָס זוכט די געשיכטע, און נאָר די גע־שיכטע, פון חסידות, וועט זיין שטאַרק צופרידען אויב נישט מיט אַלע בעלייכטונגען און דערקלע־רונגען, איז מיט די שילדערונגען פון ש. דובנאָוו די בעלייכטונגען און די דערקלערונגען ליידען ער־טערווייז פון דעם ראַציאָנאַליזם, פון דעם משכיליזם צו וועלכען דער היסטאָריקער איז געווען נאָהענט ווען ער האָט זיך גענומען פאַר דער אַרבייט. אָבער די פאַקטישע שילדערונגען — זיי זענען פּילדייטיג זיי צייכענען זיך אויס מיט אַ הויכען גראַד אָביעקטיוויטעט (פּולשטענדיגע אָביעקטיוויטעט איז אין גע־שיכטע אוממעגליך), און זיי גיבען אונז באמת די גע־שיכטע, יעדענפאַלס די דרויסענדיגע געשיכטע פון דער חסידישער בעוועגונג.

דער חסרון אָבער איז (און דאָס איז נישט דעם היסטאָריקער'ס נאָר דעם לעזער'ס חסרון) וואָס ער זוכט די ירושה פון חסידיזם, נישט נאָר זיין גע־שיכטע. ער וואָלט, מיט אַנדערע ווערטער, געוואָלט האָבען אַזאַ געשיכטע, וואָס זאָל איהם קלאָר מאַכען דעם ווערט וואָס חסידות האָט נאָך איצט, נישט נאָר די ראָליע וואָס זי האָט געשפּילט אַמאָל.

אַט דעם דויערנדיגען ,נישט דעם היסטאָרישי־פּאָראיבערגעהענדיגען ווערט וואָס עס האָט, פון איין זייט, די אויפּ׳געפלאַמטע חסידישע רעליגיאָזיטעט און פון דער אַנדערער זייט די אומבעוואוסטזיניגע אָבער רייכע חסידישע קינסטלערישקייט — האָט ש. דובנאָוו נישט קלאָר געמאַכט. מסתמא דערפאַר, ווייל ער האַלט נישט פון דעם.. מסתמא!? ניין, געוויס, ער קוקט אויף דער חסידישער מיסטיק, ווי ווייט זי פיהרט נישט צו אַ העכערער מאָראַל — פון אויבען אַראָפּ. ער רעדט וועגען די חסידישע מעשיות פון ר' נחמן בראַסלאַווער — מיט ביטול, לויט זיין מיינונג, זענען זיי „די פרוכט פון אַ נישט־איינ־צאַמטער פאַנטאַזיע, ווייט פון דער ווירקליכקייט און פון געזונטען מענשען־פערשטאַנד, אַ מין „בבא מעשה", מעהר נישט, וואָס ער לייגט אַריין אַן אומקלאָרע כוונה און וויל, אַז אַנדערע זאָלען טרע־פען, וואָס ער האָט געמיינט", (ז. 221), זיי זענען, לויט זיין ראַציאָנאַליסטיש־רעאַליסטישען געשמאַק „פיבער־פאַנטאַזיעס פון אַ מענשען, וואָס איז קראַנק אויפן גוף און אויף דער נשמה" (ז. 222).

אַט פאַרוואָס די, וועלכע קוקען אַנדערש, ווי ש. דובנאָוו, אויף דעם ווערט פון רעליגיעזען עקסטאַז און אויך דער ווערט פון אַזעלכע „פיבער־פאַנטאַ־זיעס" ווי ר' נחמנס ספורי מעשיות — אַט פאַרוואָס זיי קאָנען זיך נישט בענוגענען מיט פּראָפ. דובנאָווס „געשיכטע פון חסידיזם". פאַר זיי איז עס בלויז אַ געשיכטע פון דרויסענדיגע פאַקטען, געשעהענישען, מיינונגען, גלויבונגען, געזאַמעלט און דערציילט פון אַ דרויסענדיגען פאָרשער ,און זיי זענען בעט־עכטיג צו וואַרטען אויף אַן אַנדער סאָרט געשיכטע אויף אַ געשיכטע, וואָס זאָל אויפגעוועקן און בעלויכטען ווערען פון אינעווייניג, אויף אַ געשיכטע פון חסידות וואָס זאָל בעסער געשריבען ווערען פון אַ גאַנצען חסיד ווי פון אַ האַלבען משכיל.

קראַנקע מאַנדלען

געזעלשאַפטליך־היגיענישע שמועסען
(צוגעשיקט דורך דער לאָדזער „טאָז")

פון ד"ר זיגמונד ראַקאָווסקי

לעצטענס האָט מען זעהר פיל געשריבען אין דער מעדיצינישער פּרעסע וועגען די מאַנדעל־קראַנק־הייטען. דער קראַנקהייט־פּראָצעס, וועלכער הויבט זיך אָן ביי די מאַנדלען טראָגט זיך לייכט איבער אין פערשידענע אַנדערע ערטער פון קערפּער און פיהרט אָפט צו אַנדערע שטאַרקע אומהיילבאַרע קראַנקהייטען.

די לייכטקייט מיט וועלכע די באַצילען געהען אַדורך די מאַנדלען אין מענשליכען קערפּער, זענען אויך אָפּהענגיג פון אַנדערע אורזאַכען. ערשטענס פון דער קראַפט פון די באַצילען, צווייטענס, די שוואַכקייט פון קערפּער, וועלכער קען זיך נישט אַנט־קעגענשטעלען געגען זיי ,און דריטענס, פון דעם צושטאַנד פון די מאַנדלען., ווען אָבער די מאַנדלען זענען געזונד, טרעפען די באַצילען אַ שטאַרקען ווידערשטאַנד ,און דעמאָלט זעהען מיר, אַז די מאַנד־לען, די געזונדע, זענען זעהר נוצליך, ווען אָבער מיר האָבען צו טון מיט קראַנקע און גרויסע מאַנדלען, איז די קראַפט פון די באַצילען מיט זייער ערע גיפטען אַ סך אַ גרעסערע ווייל זיי טרעפען אין מענשליכען קערפּער אַ קלענערן ווידערשטאַנד.

אויף אַזאַ אופן זעהען מיר אַרויס, אַז די מאַנדלען זענען ווי טויערען פאַר די באַצילען און אויך פאַר די טובערקולאָז באַצילען, וועלכע קומען אויך אַריין דורך די עמועלבען וועג און טראָגן זיך איבער אויף אַלע אַנדערע אָרגאַנען.

אין דער לעצטער צייט איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז דער געלענקרעוומאַטיזם, ווי אויך פערשידענע האַרצפעהלער, קומען אַרויס פון דער אַנגינע, וועלכע בעדייטעט די ענטצינדונג פון די קראַנקע מאַנדלען.

אַזוי ווי מיר זעהען, אַז ביי קראַנקע מאַנדלען קענען די באַצילען זעהר לייכט איבערגעהן אין גאַנצען קערפּער, שטעלט זיך די פראַגע: אין וועל־כען פאַל און ביי וועלכע בעדינגונגען מוזען די מאַנדלען אינגאַנצען אָפּערירט ווער'ען? מיר מוזען ערשטענס צוגעבען, אַז עס איז נאָך איבערהויפּט נישט פעסטגעשטעלט געוואָרען, וועלכע פונקציעס די מאַנדלען האָבען ביי קינדער און ביי ערוואַקסענע און דאָס וואָס מען ווייס נאָך נישט גענוי די פונק־ציעס פון די מאַנדלען, ברענגט אַ גאַנצע ריי נישט קיין קלאָרע וויכוחים ווי למשל: מיר קענען נישט מיט זיכערהייט פעסטשטעלען ווען די פונקציעס פון מאַנדלען הערען אויף אָדער ווערען אַזוי פערענדערט אַז מען מוז זיי אָפּערירען אָהן שאָדען פאַר'ן מענש־ליכען קערפּער.

צווייטענס: ווען די מאַנדלען ווערען אָפּערירט, ווייסען מיר נאָך נישט צי עס געפינט זיך אַן אַנדערע אָרגאַן, וועלכער בעהמט איבער די פונקציע פון די מאַנדלען ,און דעריבער ווייסען מיר אויך נישט צי מען זאָל אָפּערירען די גאַנצע מאַנדלען, צי נאָר דעם קראַנקען טייל — דאָס זענען נאָך אַלץ אַזעלכע פראַגען, אויף וועלכע די מעדיצין גיט נאָך נישט קיין ענטפער.

דאָס איינציגע נאָר וואָס איז זיכער, הן פון פּראַקטישען און הן פון קליינישען שטאַנדפּונקט איז דאָס, וואָס עס איז בעוואוסט און פעסט געשטעלט אַז אין מאָמענט, ווען די מאַנדלען בעווייזען, אַז זיי האַלטען אָפּט ביים קראַנק ווערען, מאַכען מיט פער־שידענע ענטצינדונגען —דעמאָלט מוזען זיי אומ־בעדינגט אָפּערירט ווערען, כדי טיילווייז צו זיכערען דאָס מענשליכע געזונד און לעבען.

עס זענען נאָך אַפילו דאָ אַנדערע היילונגס־וועג'ען אָהן אָפּעראַציע, אָבער די דאָזיגע מעטאָדען גיבען נישט קיין זיכערהייט פון אַבסאָלוטער אויס־היילונג .מען זאָגט אָפט, אַז די אויסגעשניטענע מאַנדלען וואַקסען צוריק. דאָס איז נישט ריכטיג., די מאַנדלען, וואָס זענען גוט אויסגעשניטען פון אַ פאַך־מענישע האַנד וואַקסען קיינמאָל נישט צוריק.

די אָפּעראַציע פון די מאַנדלען, דאַרף נישט בע־טראַכט ווערען אַלס אַ קלייניגקייט, זעהר אָפט ווערט דער דאָקטאָר איבעראַשט נישט קוקענדיג אויף זיינע פערוועגליכע פעהיגקייטען, טרעפט אָפט אָן אויף שווערע קאָמפּליקאַציעס. סיי ביי דער אָפּעראַציע סיי נאָך דער אָפּעראַציע, ביז צו אַ געוויסע גרעניץ הענגט דאָס אָפּ פון קראַנקען, וועלכען מען האָט אָפּערירט.אַזוי ביי אַ קינד ווי ביי אַ דערוואַקסענעם. עס איז בעקאַנט אַז אַ קאָמפּליקאַציע פון אַ בלוט־שטורץ אָדער אַ בלוט־פערגיפטונג טרעפען זיך עפּטער ביי דערוואַקסענע. ביי קינדער דאַגעגען, טרע־פען קאָמפּליקאַציעס זעהר זעלטען.

דער נייער היילונגס—סיסטעם און אָפּעראַציע־מעטאָדען גיבען צום גליק דעם דאָקטאָר די מעגליכ־קייט פאָראויסצוזעהען וועלכע עס זענען די קוואַלען פון די מעגליכע פערגיפטונגען און בלוטונגען, ווערען אַזוי אַרום די קאָמפּליקאַציעס זעהר זעלטע־נער און ווען זיי טרעפען אויס, קען מען זיי לייכט בעזיגען.

פּיניעלע מזיק
ג'ים לשון

כ'זוג אַז כאָ שוין גישט קאַ קויעך פּין דער גאַנצער וואַל־גיטציע, כאָ שוין אַלין פּאַ־טיק. כ'אָב ראַגיבידירט ס'גאַנצע יאַטעגטום פּון גאַנץ באַליט. אונדזערע יאַטן עלן זיצן אין די אַבוואַרען און עלן ציילן די גלאַטעס. אין יעדן אַבוואַר ען זיצן אינדזערס אַ יאַטל און עט די ווילקער קוקען אַף די פינגער זיי זאָלן נישט מאַכן די מישיגינע קיבץ... אינדזער יאַט עט קנאַסן אַז א ווילקער מאַכט האַקוס באַקוס, עט ער באַלד געבן ציבן.

יעץ אָב איך ראַיבידירט אַ באַליטער מילץ (גע מיינט: מיליציע), יאַטלעך אייבער און אַיינע, וואָס קענע לייגן לאַטיס און אַז מ'ראַרף קענע זיי געבן אַ וויש איבערן ביטעל אַכעט.

אינדזערע מיליצים עלן אַ גאַנצן שאַפּיס קלעבן גאַפּישן פּון אינדזער באַליטער בלאָף צום שטאַטבאַר. אינדזירע יאַטן אָבן גיק־יגן פּין מיר סטוויקציעס ווי אַזוי צו קלעבן גאַפּישן. טאָמער עלן זיי זעיען אַ גאַפּיש פּון אַ ווילקער בלאָף, עלן זיי באַלד אַראָפּקלעבן אינדזער באַליטער גאַפּיש, און טאָמער עלן די ווילקער הויך קידיש מאַכן, עלן אינדזערע מיליצים קיפּן, אַז ס'עט גיין אַ רויש.

אַלע יאַטן פון שמולן געסל און פון גאַנץ באַליט מיזן זיך שטעלן זיגשין אין דער פריה אָפּן באַליטער שיל־הויף.

אַלע באַליטער יאַטן און יאַטיכעז שטיצן די קאַנדידאַטור פון פּיניעלע מזיק צום שטאָט־ראַר!

פון גרינהעמדעל'דיגעז לאַגער

מען גיט איבער אַז די סיבה וואָז די ביע באַראָטאָווע פּאַרטייען האָבן זיך געשפּאָלטן איז, וואָס אייבע טענהט, אַז מען דאַרף אַלע יידען אויסהרגענען, און די צווייטע האַלט, אַז מע דאַרף בלויז אויסהאַקן די שויבען און דעמאָלירן די געשעפטן.

רעלעם.

אַלץ פאַר 10 גראָשען

מען גאַס לויפט אַ ציטונגס־ינגל און שרייט: אַ באַהן־קאַטאַסטראָפע מיט הונדערט געהרגעטע און פאַרוואונדעטע, אַנאָנימע געגאַנגענע שיף מיט פּאַסאַזשירען, אַ שרפה מיט עטליכע פּע־ברענטע — אַלץ פאַר צעהן גראָשען.

רע'עס.

אַ פינקטליכער מענש

— וואָס איילט איהר זיך אַזוי?

— מיין שעף איז געשטאָרבען, און איצט 12 פאַרמיטאָג איז די לוויה. איך טאָר נישט פאַרשפּעטיגען, ווייל מיין שעף האָט ליב פינקטליכקייט...

דער קליינער דאַלפוס
פליאַטקעס וועגען עסטרייכישען רייכסקאַנצלער

ווי מ'גיט איבער איז דער קליינער דאָלפוס לעצטענס שטאַרק אויס ע'ואַקסען; די סאָציאַליסטען האָבען איהם שוין איבער די אויערען.

* * *

פון וויען בעט מען אונז אויפמערקזאַם צו מאַכען אַז ס'איז נישט אמת די ידיעה, אַז דער קאַנצלער דאָלפוס זאָל האָבען פון זיין ווייבס ביוסטען־האַלטער זיך געמאַכט אַ האַמאַק. אמת איז, אַז ער פאַהרט שפּאַצירען אין אַ קינדער־וועגעלע.

דאַטשע־עצות
געגעבען פון אונזער „קונדס"־יוריסט

איך בין שטאַרק בעזוויזן, וואָס עצה'ט איהר מיך צו טון?

ענטפער:

שיקט אייער ווייב אויף דאַטשע.

איך האָב קאַלך ביים האַרץ זאַמר און שטיינער, איך דאַרף בזיטיג פאָהרען אויף א דאַטשע, הייסען מיך די ווירטסלייט אנשיטען די זעק.

וואָס טוט מען?

ענטפער:

מיט אַזאַ גלענצענד בוי־מאַטעריאַל וואָלט געווען אַ פּלאַן אַליין זיך צו בויען אַ ווילע.

מיין מאַן הייסט מיך יאָ פאָהרען און דער סובלאָקאַטאָר הייסט מיך נישט פאָהרען וועמען האָרכט מען.

ענטפער:

איהר דאַרפט נישט פאָהרען, איבער האָרכט מען דעם וואָס איז ליבער און בעהנטער.

איך בין זעהר פעט, וואָס זאָל איך טון, איך זאָל אָפּקומען?

— שיקט אייער ווייב אין באַד פארין, און איהר גייט אויף „ליטעראַרישע" פאַרלעזונגען.

ש. רעלעם.

א וויגאַדנע דאַטשע
רעקלאַמע אין אַ היגער ציימונג

צו פערדינגען אַ גוטע זומער־וואוינונג מיט אַלע וויגאָדעס, ווי וואַלד, פליאַושע, וואַסער — אַ ביסער שענק אויפ'ן אָרט.

פּראַקטישער מענש

— ס'איז טאַקע אמת, אַז דו האָסט חתונה?

— יאָ, מיט דער פאַנע געניע.

— מיט וועלכער געניע? מיט די וואָס האָט בלויע אויגען און שעהנע חן־גריבעלעך?

— ניין, מיט די וואָס האָט אַ שעהנע ירושה.

2 זענען נאָך אויף דער פריי

זי ווייסען, איך האָב דריי זיהן זאָלען לעבען: איינער איז באָך אַ דירעקטאָר אין אַ באַנק, דער צווייטער איז באָך אַ פּילאָנטאַ־אַ און דער דריטער זיצט שוין אויף דער מילשא.

זיין גליק

— אייער ווייב רייכערט אַזוי פיל, און איהר זענט גאָרנישט דאַגעגען?

— וואָס רעדט איהר? דאָס איז פאַר מיין טובה.

— ?

— ווען זי רייכערט שווייגט זי דאָך.

רעלעם.

פּערנומענע מענשען

אין דער פינאַנץ־קאַמער זענען אָנגעקומען פיל ביטעס פון פערשידענע בראַנזשען מען זאָל זיי בעפרייען פון די שטייערן אויפווייזענדיג, אַז זיי זענען גאַנצע טעג פערנומען מיט שטעהען אין די רייהען נבחים צאָהלען די שטייערן, און האָבען פשוט נישט קיין צייט מיט עפּעס זיך צו פערנעהמען.

רעלעם.

גאָלד און זילבער

אַ בעקאַנטער פּאָליטיקער האָט זיך אויסגעדריקט אַז יידען האָבען אין פּוילען אַ „גילדען" לאַנד און מיר מיינען אַז ס'איז מעהר זילבער ווי גאָלד, ווייל וועלכער יידישער סוחר בעקומט נישט פון די סעקוועסטראַטאָרען זילבערנע האָר?...

וואָס הערט זיך?

— וואָס שרייבט איהר דאָ?

— אַ בריף צו מיין שוואָגער קיין אַמעריקאַ.

— ווע'ען וואָס שרייבט איהר איהם?

— ער זאָל מיר שרייבען וואָס עס הערט זיך ביי אונז אין פּוילען...

רעלעם.

שבת הגדול און קורצער פרייטאָג

קורצער פרייטאָג: נו, פאַניע שבת הגדול, פאַר וועמען ווען איהר שטימען?

שבת הגדול: איך בעפרידיג אַלע: איך שטים פאַרן אַרון. ווייצמאַנען, מיין ווייב — פאַרן מאַגיסטער באַלבערישסקי, מיינע טעכטער פאַר מלכת רעזניק, און די זיהן שטימען אייבער פאַר „בונד" און דער אַנדערער פאַר די פּועלי ציון — און פאַר וועמען שטימט אייער בני־הבית?

קורצער פרייטאָג: איך שטים פאַר מיין ווירט, (ער שענקט מיר פאַר אַ קוואַרטעל דירה־געלד). מיין ווייב שטימט... פאַרן סובלאָקאַטאָר און מיינע טעכטער שטימען... פאַר אַ ניקס לעמשל.

דער קונדס

הומאָר • סאַטירע •

• צוזאַמענגעשטעלט פון אַב—נעק

ביילאַגע צום „נייעם פאָלקסבלאַט" נומער 121
פרייטאָג, דעם 25 מאַי 1934

א פערפלייצונג אין לאָדז

וועט זיין דעם היינטיגען שבת נאָך דעם מבול פון וואַסערדיגע וואַהל־דרשות.

פאליטיק פון וואך

די זונטאגדיגע שטאט־ראט וואהלען אין לאדז האבען אין דער וועלט־פאליטיק ארויסגערופען גרויס אויפמערקזאמקייט.

אין גענף איז געווארען אוועקגעשטעלט אז א זייט אלע וויכטיגע פאליטישע וועלט־געשעהענישען און מען האט געווענדעט די בליקען קיין לאדז.

מיניסטער סיימאן און מיניסטער בארטו האבען געהאלטען א ספעציעלע בעראטונג און בעהאנדעלט די פראגע לאדזער וואהלען פון שטאנדפונקט פון דער אויסערן־פאליטיק. מען שמועסט אז עס וועלען נאך היינט צוזאמענגערופען ווערען אלע אויסערן־מיניסטארען פון די מלוכות, וועלכע זענען אנגעשלאסען אין דער פעלקער־ליגע, כדי אדורכצושמועסן דעם אופן פון בעטראכטען דעם גאנג פון די וואהלען אין לאדז.

רוזוועלט האט ספעציעל בעאויפטראגט זיין פארשטעהער אין ווארשע ער זאל האבען אנ'אויג אויף די וואהלען,

ווי מען זעהט שטעהען די לאדזער וואהלען אין צענטער פון דער וועלט־פאליטיק

דייטשע „העפליכקייט"

איבערגעגעבען פון א לאדזער זשורנאליסט

א היגער זשורנאליסט, וואס איז באר וואס געקומען פון היטלער־לאנד דערצעהלט:

איך בין געפאהרען אויף דער ערשטער קלאס קיין בערלין, און וואגאן זענען א חוץ מיר, געזעסען נאך 4 פאסאזשירען אין היטלער־מונדירען.

ס'קומט אריין דער קאנדוקטאר:

— בילעטען צו קאנטראלע!

דער ערשטער פאסאזשיר זאגט אז ער איז א דעפוטאט.

דער קאנדוקטאר דאנקט און פערנייגט זיך.

דער צווייטער פאסאזשיר האט שטייף געענטפערט:

— איך פאהר אמטליך!

דער קאנדוקטאר האט געדאנקט און פערנייגט זיך.

דער דריטער האט געזאגט קורץ:

— כ'בין א דעלעגאט אויף א שטורמיסטען־צוזאמענפאהר.

דער קאנדוקטאר האט געדאנקט און פערנייגט זיך.

דער פערטער האט געענטפערט:

— כ'פאהר אין שליחות פון געבעלסען אויף א פראפאגאנדע רייזע.

דער קאנדוקטאר האט געדאנקט און פערנייגט זיך.

— און איהר? — האט דער קאנדוקטאר זיך געווענדעט צום לאדזער זשורנאליסט. דער לעצטער, האט א פערשעמטער געגעבען דעם בילעט צו קאנטראלע.

דער קאנדוקטאר האט נישט געדאנקט און זיך נישט פערנייגט.

היץ-פאדאטעק

אין אוזשאנד סקארבאווי

דעפערענט (צום באטשעלניק): פאניע באטשעלניקו, לויט מיין מיינונג, וואלט מען הייאהר געדארפט איינפיהרען א בייעם היץ־פאדאטעק.

באטשעלניק: וואס פארא היץ־פאדאטעק?

רעפערענט: די מענשהייט האט הייאהר געהאט דריי וואכען פריהער זומער ווי אלע יאהר. דארף מען אויף די זאדע־וואסער פאבריקאנטען און וואסער־טרינקערס איינפיהרען א היץ־פאדאטעק.

זיך פערבענקט נאך דער מאמען

(נישט קיין שטיפעריי) ● פון ב. קאוונער

ווי איהר זעהט מיין פרייגט, בין איך שוין נישט קיין יונגע פרוי, איך בין שוין באלד אין די זעכציגער, איך צו זאגען דעם אמת'ן אמת, בין איך שוין צוויי און זעכציג. געהאט האב איך אין מיין לעבען דריי מענער, האבען זיי מיר אלע דריי געמאכט פאר אנ'אלמנה, נישט חלילה אין איין צייט, נאר אין איין יאהר, נאר אין פערשידענע צייטען.

מיט אלע מענער אין איינעם האב איך געהאט קינדער, זעגען זיבען אוועק צו זייערע טאטעס, און איינער, א זוהן פון דעם ערשטען מאן, האט זיך מיר אפגעשטעלט. זיין נאמען איז הערשעל; נאך מיין גאטזעליגען טאטען, הייסט ער; דער טאטע מיינער האט אויך געהייסען הערשעל.

און טאקע וועגען אט דעם זוהן וויל איך רעדען: ער איז פערהייראט שוין דאס עלפטע יאהר און ער האט א היגע ווייבעל, דא א געבוירענע, און דריי קינדערלעך. ווען מיין דריטער מאן האט מיך געמאכט פאר אנ'אלמנה, בין איך געבליבען אזוי ווי אויפ'ן וואסער, האט מיך מיינע א קראנקע שוועסטער גענומען צו זיך און אט אזוי האבען מיר זיך ביידע געמוטשעט; מיר זענען געשלאפען אין איין בעט און זיך צוטיילט מיט'ן ביסען, דער זוהן מיינער האט מיך נישט געוואלט אריינגעהמען צו זיך, כאטש ער האט זיין הויז מיט אכט צימערען, מיט אלע בעקוועמליכקייטען, און האלט א דינסט.

זיין טענה איז געווען, אז זיין ווייב, די שנור מיינע, דולדעט מיך נישט, זי האט מיך פיינט; זי קען מיך נישט אנקוקען...

„פארוואס?" — פרעג איך — „האט זי מיך פיינט?" — ענטפערט ער מיר: „זי האט נישט ליב קיין פראווינצער, זיי האבען אנדערע זיטען, געהען נישט אנגעטון מאדערן, און אזוי ווייטער".

זאג איך: איך האב שעהנע זיטען, און געה אנגעטון ווי עס פאסט פאר א פרוי אין מיינע יאהרען, חשבית בין איך דאך נישט גלאט אזוי א פרעמדע פרוי; איך בין דאך דיין מאמע, איהר שוויגער און א באבע צו דייגע דריי קינדערלעך; מיט מיר דארף מען זיך נישט אזוי רעכענען"...

הערט ער מיך אויס, דער זוהן מייגער, קוועטשט מיט די פלייצעס און מורמעלט ארויס: אזוי איז עס..."

און איך בין זיך געבליבען וואלגערען ביי מיין קראנקע שוועסטער.

דא נישט לאנג, מיט א האלב יאהר צוריק, קריג איך פון מיין זוהן א בריף און ער שרייבט מיר:

„מיין טייערע מוטער! איך און מיין ווייבעל האבען זיך זעהר שטארק פערבענקט נאך דיר; מיר ווילען דיך זעהען, קום אריבער צו אונז; וועסט זיין א גוטער גאסט; וועסט זיך אביסעל אויסרוהען די אלטע ביינער און זיך אנקושען מיט די אייניקלעך... איך שיק דיר צעהן דאלאר און קום. מארגען אכט א זייגער אין דער פריה, איך און באסי מיט די אייניקלעך וועלען דיך אפווארטען ביים צוג.

דיין זוהן הערשעל".

איבערגעלייענט דאס בריוועל, האב איך אזש געווייגט פאר פרייד, הייסט עס אז די שנור איז נישט אזוי שלעכט ווי איך האב געדענקט: זי וויל מיך זעהען; זי בענקט נאך מיר; זי וועט מיך אפווארטען... פאר גרויס שמחה האב איך גענומען קושען דעם בריף...

אויף מארגען, פונקט אכט א זייגער אין דער פריה האט זיך מיין זוהן און די שנור מיט מיר צוקושט, און דער עיקר מיט די אייניקלעך, שעהנע קינדערלעך ווי גאלד און זעהר קלוגע. דאס עלטסטע אייניקעל דאוויד האט נישט אויפגעהערט צו שעפטשען: „באבעשי"... און ער האט ארומגעוואקעלט זייגע הענטלעך ארום מיין האלז און מיך געקושט... איך בין געווארען גרינגער ווי לענגער פאר גרויס נחת!

אריינגעקומען אין הויז, זאגט ער צו מיר: „מאמע, איצט, אז דו ביזט שוין דא וועל איך דיר אויסזאגען דעם אמת, אלעמאי איך האב געשיקט נאך דיר, אונזער דינסט איז אוועק פון אונז מיט עטליכע טעג צוריק, זי האט חתונה געהאט, און צופאסען זיך א ריכטיגע דינסט איז שווער... פינף יאהר איז זי געווען ביי אונז... איז געבליבען ביי מיר מיט גאסין אז ביז מיר'ן זיך צוקלייבען א גוטע דינסט, זאלסטו דערוייל זיין מיט אונז, קיין סך ארבייט וועסטו נישט האבען, בלויז קאכען און האלטען ריין דאס הויז און אוועקשיקען די קינדער אין שול. און טאמער וועט גאסי אוועק געהן אין טעאטער אדער וועט געהן שפילען אין ברידזש, זאלסטו בלייבען אין הויז מיט די קינדער, דאס וועט זיין דיין ארבייט, מאמע..."

איצט פערשטעהט איהר שוין, מיין פרייגט, פאר וואס מיין זוהן און מיין שנור האבען זיך אזוי שטארק פערבענקט נאך מיר? זיי האבען געוואלט האבען א דינסט אין הויז, א שקלאף! איצט, אויף מיינע עלטערע יאהרען, דארף איך זיין א דינסט, ביי מיין שנור וואס האט מיך אלע יאהרען פיינט געהאט, מיך געהאסט!

זי געהט זיך צו גאסט מיט מיין זוהן, זי ליגט אויף דער סאפא און רויכערט סיגארעטלעך, און איך, די שוויגער, די אלטע צובראכענע מאמע, קאך און באק און האלט ריין אכט צימערן און איך שיק אוועק די אייניקלעך אין שול, זיך שעהן דער לעבט! אבי מען זאגט, אז עס איז נישטא היינט קיין גוטע קינדער... פאראן גענוג גוטע קינדער, אבער נישט ביי מיר... איך האב נישט מעהר ווי דעם איינעם זוהן, איז ער אויך צו מיר ווי א פרעמדער... ווען די שנור בעהמט אויסזעצען קעגען מיין קאכען אדער באקען, האלט ער מיט איהר. ער ווייל, זאגט ער, אויפהאלטען דעם שלום אין הויז, וויל איך צוריק פאהרען, לאזט ער נישט. „האסט נאך צייט", זאגט ער. „ווארט נאך א ביסעל; ווי באלד איך קריג א ריכטיגע דינסט וועסטו באלד צוריקפאהרען", זאגט ער.

מיינט איהר, אז ער זוכט אנ'אנדער דינסט? ווייס איך וואס!

ער בלאפט און זי בלאפט!

ביידע בלאפען!

דער לאדזער וואהל־יריד

וואהל־דרשות

אויף א געמיינזאמען וואהל־מיטינג

אגודה'ניק

רבותי, אנשי שלומינו!

ווען זליכה האט אנגעכאפט יוסף הצדיק ביי דער פאלע, איז יוסף אנטלאפען און איבערגעלאזט ביי איהר די פאלע, דאס איז גוט געווען ווייל יוסף האט געטראגען א לאנגע קאפאטע. ווי וואלט אבער געווען, ווען ער טראגט א קורצע מאדערנע? — וואלט דאך נישט געווען וואס זיך אפצורייסען און יוסף הצדיק וואלט חס־ושלום נכשל געווארען... דעריבער איז געדרונגען, אז מ'דארף וועהלען חסידישע ראטמענער!

פאר וואס מיר וועלען קעמפען אין שטאט־ראט?

מיר וועלען קעמפען, אז מ'זאל מעגען פריי און פראנק מחדש זיין די לבנה; אז אין ווירזשבאל זדראוואטבאשטשי זאל זיין א ספעציעלער מעידען־אמט; אז אויף די טירען פון די מאגיסטראט־באמטשעלניקעס זאלען זיך געפינען מזוזות און די בעאמטע זאלען טראגען קאפלעך; אז אויף די רוגעס און אויף די וואקזאלען זיך געפינען אשר־יצר'לעך־אויטאמאטען. א.אז.וו. א.אז.וו.

אסימילאטאר

בראטשיא פאלאצי פאנא זעניא ביעסטעט זשידאווסקיעגא!

מי, פאלאצי וויזנאניא מאיזשעשאוועגא, עלן וואלטשען פשעטשיוו פלאמיסטי טיפוס, פשעטשיוו כי אביסטאוו אי פאלקיסטאוו, פשעטשיוו געפרוירענע קארטאפעל, פשעטשע'ו טשאלאנט. פשעטשיוו כאלאטשאזשעס, פשעטשיוו זשארגאן, פשעטשיוו דאמסקע רעפארמעס, אי טאק דאלעי אי טאק דאלעי — סקאנטשאלעם.

פאלקיסט

טקאציל קומט יידען!

איך פרעג: איך — פארוואס?

פארוואס זאלען יידען נישט טא'ען זיצען אויף דער ווסכאדניע גאס ביים רינשטאק מיט א קייבעריל פעטרישקע? פארוואס טאר א ייד נישט קרענקען אין די גוי'אישע שפיטאלען? פארוואס זאל א ייד אין א פראסטען זונטאג נישט טארען אפען האלטען זיין קראם? פארוואס טאר א ייד נישט קעהרען די גאסען מיט א בעזים?

ווילט איהר האבען פרנסה, דירות, קינדער — מוזט איהר אויך 9־טען אקרענג שטימען פאר אונזערע פאלקס־קאנדידאטען!

ציוניסט

שאלאם! איך קאמע ערשט אלס טוריסט פאן פאלעסטינע.

איך וואר זעלבסט אויף די קברים פאן דער מלכה שבא און פאן דער פילגש בגבעה, זאגאר די דינסטמויד זלפה האבע איך אויך בעזוכט! איך וואלטע בעזוכען דתן ואבירם אויך — איך וואוסטע אבער ניכט ווא די ביידען ליגען: אין לאנד כנען אדער אין ארץ־ישראל?!

דארום זאגע איך: שטימען זי מיינע הערען פיר אונזערע לויטע! דען וויר מיסען ווערען איינעס יודישעס פאלקעס צוגלייך מיט אלע אנדערע פעלקער, ווי: כינעזער, קירגיזען, טשערקעסען, מאלאגאסען, קאלמיקען, און זא ווייטער.

וויר ווערדען האבען איינע אייגענע מלוכה, אלעס אייגענעס: אייגענע קאנדוקטארען, אייגענע זשאנדארען, אייגענע סעקוועסטראטארען, אייגענע קאמארניקעס, אונד אייגענעם אמען...

הידד, חזק ואמץ!

א סוחר

מיינע געעהרטע קונדשאפט!

איך מוז אייך זאגען, אז דער שטאט־ראט איז נישט קיין גאלדען געשעפט. מ'לייגט ס'לעבעדיגע אויפ'ן טויטען. כ'האלט נישט, אז ס'קאן ברענגען ריווח, אי, פארוואס רייסען מיר זיך אזוי צו דעם געשעפט? גאר פשוט: איך זעה נישט היינט קיין בעסערע געשעפטען...!

נאך א זאך: די ביזאיצטיגע בעל־הבתים פון שטאט ראט האבען אויסגעשטעלט וועקסלען און האבען די וועקסלען נישט בעצאהלט, איצט שטעלען מיר אויס וועקסלען. אי. טאמער וועלען מיר אויך נישט בעצאהלען? דערפאר זענען מיר דאך עפעס סוחרים!...

נאכ'ן וואהל־מיטינג

געשפרעך מיט ווערדיגער'ן

קונדס: — ווי מיינט איהר, פאניע ווערדיגער, נאך די וואהלען, ווער וועט זיך רעכענען פאר גרעסערע געליטענע: דער פעראייניגטער יודישער בלאק צי דער ציוניסטישער בלאק?

ווערדיגער: די גרעסטע געליטענע וועלען זיין — די שטוהלען פון „פילהארמאניע".

קונדס: פון וואנען ווייסט איהר, וואס פארא מיטינג ס'איז געווען?

ווערדיגער: איך אנטערטיר מיך ערשט צומארגענס נאכ'ן מיטינג לויט דער פאדלאגע פון „פילהארמאניע": זעה איך אויף דער פאדלאגע גאנטלען מיט פאות, ווייס איך אז ס'איז געווען אנ'אגודה'שער מיטינג; זעה איך שטעקלאטשען מיט הויזען־קנעפלעך, ווייס איך אז ס'איז געווען א פראלעטארישער מיטינג, זעה איך שאלעכץ פון פאמעראנצען, קעהרען פון טייטלען, שיילעכץ פון באנאנען און פון אנדערע תוצרת־הארץ ארטיקלען, ווייס איך אז ס'איז געווען א ציוניסטישער מיטינג. זעה איך פליטאייזענס, באלצען, צענטימעטערס, נאדלען מיט קרייד, ווייס איך אז ס'איז געווען א פאלקיסטישער מיטינג... בכלל מוז נאך יעדען מיטינג בלייבען קאסטבארע זאכען.

למען האמת

ערקלערונג פון שניידער־צעך

מיר האלטען פאר אונזער חוב אויפמערקזאם צו מאכען אז דער קאנדידאט צום שטאט־ראט, אברהם שטייב־שניידער, איז קיינמאל קיין שניידער נישט געווען, און איז נישט קיין מיטגליד פון אונזער צעך.

מיט אכטונג

דער שניידער־צעך אין לאדז.

וואהל־אגיטאציע

צוגעשיקט צום „קונדס"

יידען!

וועהלט אונזער פרעזעס, וועט ער איז שטאט־ראט מאכען פאדסקורבע זאשטשיקעס און וועט איבערגער שטיין גרייט „נא פאגאטאוויע".

פערוו. פון „ליבת הצדק".

מיטגלידער!

וועהלט אונזער פרעזעס, וועט איהר אייך בשלום געהאלפען ווערען.

פערוו. פון „ליבת החולים".

צו אונזערע טשלאנקעס!

וועהלט אונזער פרעזעס, וועט איהר האבען א גוטע עלטער.

פערוו. פון „מושב זקנים".

קאלעשאנקעס!

גלאסעוועט פאר אונזער פרעזעסאווע, וועט איהר האבען פאווארזשניע באפודי.

זארשאנד פון „ווי..."

חברים מיטגלידער!

גיט אפ אייערע שטימען פאר אונזער פרעזעס וועט איהר בעקומען זאווי און ארסטעצבעגא.

פערוו. פון הויזבעזיצער פעראיין.

געשעצטע מיטגלידער

וועהלט אונזער פרעזעס — ער איז גאט בעקליידט!...

„מלבוש־ערומים".

מיטגלידער און סימפאטיקער!

זייט נישט קיין בהמות, און וועהלט אויס אונזער פרעזעס

קצבים־פעראיין.

יודען מיטגלידער!

וועהלט אויס אונזער פרעזעס וועט איהר זיך פאפראווען.

„איזדראוויסקא".

מיטגלידער און מיטגלידערינס!

וועהלט אויס אונזער פרעזעס, וועט ער אייך פיהרען — אין באר אריין.

פערוו. פון „זשעטעקא".

לעבעדיגע מיטגלידער!

וועהלט אונזער פרעזעס, וועט ער טון אייער רעכט.

פערוו. פון „חסד של אמת".

מעלדונג צום „קונדס"

דערמיט מעלדען מיר, אז שוין קומענדיגע וואך ווערט ביי אונזער פעראיין געגרינדעט

א סעקציע פון אדורכגעפאלענע קאנדידאטען

ווי מיר האלטען וועט דאס זיין די גרעסטע סעקציע ביים פעראיין, איינשרייבען קען מען זיך שוין פון קומענדיגען מאנטאג, דעם 28־טען ד.ח. אין די פערוואלטונג פון צענטראלע

סוחרים־פעראיין.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

פרייטאג
יא
25
סיון תרצ"ד

מאי

זון-אויפגאנג 3.29
זון-אונטערגאנג 7.37

ליכט צינדען: 7.21

האנדעלס-טראקטאט מיט ענגלאנד

וועט האבן א גרויסע באדייטונג פאר דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטרי

(אג) צוליב דעם האנדעלס-אויסטויש צווישען פוילען און ענגלאנד, וואס איז פארגעקומען אין די לעצטע חדשים און דער מעגליכקייט, אז עס זאל צווישען פוילען און ענגלאנד געשלאסען ווערען א האנדעלס-טראקטאט, האבען מיר זיך געווענדעט צו א רייהע גרעסערע היגע טעקסטיל-פירמעס, וואס געפינען זיך שוין זייט א לענגערע צייט אין האנדעלס בעציהונגען מיט ענגלאנד, אז זיי זאלען אונז איינפארמירען וועגען דער השפעה וואס א עווענטועלער האנדעלס טראקטאט מיט ענגלאנד וואלט געהאט אויפ'ן לאדזער מארק.

לויט דער מיינונג פון אונזערע אינפארמאטארען איז די בעציהונגען צווישען פוילען און ענגלאנד ביז דער לעצטער צייט געווען בישט קיין אייגנהייטליכע. ביז'ן יאהר 1926 איז דער הויפט-אפנעהמער פון פוילישע פראדוקטען געווען דייטשלאנד, איצט האט זיך די לאגע ראדיקאל געענדערט. דער אומזאץ מיט דייטשלאנד האט זיך פערקלענערט ביז א דריטעל פון 1925 יאהר, דאגעגען האט זיך אויפ'ן ערשטען ארט ארויסגערוקט ענגלאנד וועלכע נעהמט איצט צו 80 פראצענט פון פוילישען עקספארט,

עס דארף נאך בעטאנט ווערען, אז פוילען פערקויפט א סך מעהר קיין ענגלאנד, ווי זי קויפט אין ענגלאנד. אזוי למשל איז דער האנדעלס-בילאנס פאר'ן יאהר 1933 אבגעשלאסען געווארען מיט א עודף פון 100 מיליאן זלאטעס לטובת פוילען. די האנדעלס בעציהונגען מיט ענגלאנד זענען א סך בעסערע ווי מיט פראנקרייך. די פויליש-ענגלישע האנדעלס בעציהונגען האבען נאך די גוטע זייט, וואס עס הערשט א לייכטער סחורות אויסטויש, ווייל דער ענגלישער עקספארט קיין פוילען איז א אינדוסטריעלער און דער פוילישער קיין ענגלאנד כמעט אין 100 פראצענט א לאנדווירטשאפטליכער, נישט קוקענדיג אבער דערויף בעדייט א פויליש-ענגלישער האנדעלס-טראקטאט פאר דער לאדזער טעקסטיל אינדוסטריע א בעסערונג פון די לאגע. קודם כל איז ענגלאנד א בעדייטענדע אפנעהמערין פון ביליגע קאנפעקציע, א פערגרעסערונג פון עקספארט פון לאדזער קאנפעקציע דארפען פאדערען די ווירטשאפט-ליכע קרייזען ביים שליסען א האנדעלס-טראקטאט, דאן קען נאך לאדז עקספארטירען קיין ענגלאנד דאמען טריקאטאזשען. הגם דעה דאזיגע ארטיקעל

האט זיך אין דער לעצטער צייט אויפ'ן ענגלישען מארק אנגעשטויסען אויף דער קאנקורענץ פון טשעכישע און ווינער-ארבייטונגען, וואלט אבער דאס שליסען א האנדעלס-טראקטאט פערגרעסערט דעם עקספארט פון דאזיגען ארטיקעל. צום סוף איז נאך א ערנסטער עקספארט ארטיקעל קיין ענגלאנד זאקען און לאדזער הענדשקעס, לאדזער זאקען האבען די אויסזיכט צו קענען ארויסשטויסען פון ענגלישען מארק קאנקורענץ-פירמען. וואס שייך הענדשקעס האט ענגלאנד ביז איצט מאסענהאפט אימפארטירט לעדערנע הענדשקעס

אלע קצבים, וואורשטענמאכער, פליישער-הורטאווניקעס, קאלבער-שעכטער, גראשען-הענדלער, עופות-הענדלער, שטימען אין 7 קרייז (אקרענג)

פאר אונזער פארשטעהער

אברהם אייזען

פרעזעס פון שעכטער-הורטאווניקעס-פעראיין.

יודישער סוחר שמוגעלט סחורה פון דייטשלאנד

ער ווערט דערפאר פערמשפט אויף צוויי יאהר ארעסט

(2) בשעתו האט דער גרעניץ-קאמיסאריאט אין לאדז בעקומען א ידיעה, אז דורך דער פירמע „טראנספארט שלאנסקי" דארף אנקומען קיין לאדז א טראנספארט טייטלען, וועלכע זענען בעשמוגעלט פון דייטשלאנד.

די דאזיגע פירמע איז גענומען געווארען אויפ'ן אויג און דעם 9 פעברואר האט מען פערהאלטען א טראנספארט טייטלען פון 433 קילא, וועלכע זענען קאנפיסקירט געווארען.

דער אייגנטימער פון דער סחורה איז געווען א געוויסער חנינה מארנהיים פון סאסנאוויעץ. מארנהיים האט געקויפט פרוכטען אין דייטשלאנד און דאן זיי איבערגעשמוגעלט אין פערשידענע פוילישע שטעט.

געכטען איז פארגעקומען מארנהיימס פראצעס, דער בעשולדיגטער האט זיך נישט מודה געווען. דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף 11,151 זלאטיס שטראף אדער 2 יאהר ארעסט.

אויפגאבן פון יודישע ראטמענער אין צוקונפטיגן שטאטראט

אינטערוויאו מיט'ן מאג. מ. באלבערישסקי

אין אן אינטערוויאו מיט'ן מאג. מ. באלבערישסקי, וועלכער קאנדידאטירט אויף דער ליסטע פון פעראייניגטען יוד. וואהל-בלאק אין 9. וואהל-קרייז, וועגען די אויפגאבען פון די יודישע ראטמענער אין צוקונפטיגען שטאט-ראט, האט ער ארויסגעזאגט פאלגענדע מיינונג:

לויט מיין מיינונג איז איינע פון די דרינגענדסטע אויפגאבען פאר די צוקונפטיגע יודישע ראטמענער צו ווירקען, אז די רוהע, ארדנונג און זיכערקייט זאל אין שטאט נישט געשטערט ווערען דורך אנטיסעמיטישע כוליגאנישע עלעמענטען.

א קארדינאלע פראבלעם איז פאר אונז די פראגע פון רעכט אויף ארבייט און פרנסה. עס מוז דורכגעבראכען ווערען די כיבוצישע וואנט פון נישט צולאזען יודען צו די שטאטישע אינסטיטוציעס אלס בעאמטע און ארבייטער.

דאס האט א בעדייטונג סיי עקאנאמיש, סיי פאליטיש. מיט'ן אננעהמען יודען אלס בעאמטע וועט מען מאטעריעל העלפען א סך יודישע עקזיסטענצען און צווייטענס וועט די יודישע בעפעלקערונג האבען די מעגליכקייט זיך צו פערשטענדיגען אין די שטאטישע אמטען אין דער יודישער שפראך, דאס וועט פיהרען צו דער פולער גלייכבערעכטיגונג פון דער יודישער שפראך און יודישער קולטור.

ממש א לעבענספראגע פאר דער יודישער בעפעלקערונג איז די שול-פראגע. עס זענען שוין געמאכט געווארען פרובען (אין לובלין למשל) פון אפשאפען איינאנצען די פאלקס-שול פאר יודישע קינדער און אויסמישען די יודישע מיט נישט יודישע. לויט'ן פראיעקט האלט דאס איצטער ביי לאדז. אנטקעגען דעם דאזיגען פרוב, וואס האלט נישט אויס קיין שום קריטיק און איז העכסט געפעהרליך פאר ביידע צדדים, מוז געשטעלט ווערען א קלארע אייבהייטליכע פאדערונג: אנגעפען אייגענע שול-בנינים, מאדערנע, וועלכע די שטאט האט א סך פאר די יודישע שול-קינדער, די שולען זאלען אויס געהאלטען ווערען דורכ'ן מאגיסטראט צוגלייך מיט די נישט יודישע און די לימודים זאלען פארקומען אויסשליסליך אין דער יודישער שפראך.

א יודישע שול אנגעפיהרט דורך יודישע לערער איז פונקט אזא אין אזא שיינעם בנין, וואו סע געפינען זיך די נישט יודישע שולען און וואו דאס יודישע קינד זאל זיך געפינען און ערצויגען ווערען אין יודישען גייסט און אין א יודישער סביבה.

דאס זענען לויט מיין מיינונג די קארדינאלסטע פראבלעמען פאר דער יודישער בעפעלקערונג, וואס שטעהען אויפ'ן סדר היום.

מאג. מ. באלבערישסקי קאנדידירט אויף דער ליסטע פון פער. יודישען וואהל-בלאק אין 9-טען וואהל-קרייז.

אלע יודישע וועהלער פון 9-טען וואהל-קרייז

שטימען ד. 27. ד. ח. פאר דעם אויסגעפרובטען עסקן

אברהם שטיינשניידער

פראפאגאנדע-וואך פאר פיזישער ערציהונג און מיליטערישער צוגרייטונג

(מ) אין צוזאמענהאנג מיט דער פראפאגאנדע-וואך פאר פיזישער ערציהונג און מיליטערישער צוגרייטונג, וועלכע קומט פאר פון 4. ביז'ן 10. יוני און דעם שטאטישען יום-טוב פאר פיזישע ערציהונג דעם 10. יוני, קומען פאר אין די צוויי ספארט-מעדיצינישע בעראטונגס-שטעלען בחנמדיגע דאקטוירים אונטערזוכונגען פאר די וועלכע בעמיהען זיך וועגען מלוכהשען ספארט-אפצייכען (פ.א.ס.), די בעראטונגס-שטעלען געפינען זיך אויף גדאנסקא 67 און אויף קאשטשושקי 67 פון 6 א זייגער באכמיטאג אן, בעת דער פראפאגאנדע-וואך וועלען די אונטערזוכונגען פארקומען אויף די ספארט-פלעצער פון 4 ביז 7 אווענד

וועגען אל. עפראגען, וועלכע זענען פערבונדען מיט'ן שטאטישען יום-טוב פאר פיזישער ערציהונג און מיליטערישער צוגרייטונג קען זיך אינפארמירען אין מאגיסטראט פל. וואלבאשטשי 14 טעל. 218-03.

אלע סוחרים שטימען פאר'ן דריסטען פערטיידיגער פון יודישע אינטערעסען

קרייז X

פרנס און ראטמ. פ. כארי

אלע קצבים, וואורשטענמאכער, פליישער-הורטאווניקעס, סעל-בער-שעכטער, גראשער-הענד-לער, עופות-הענדלער

שטימען אין 10 קרייז (אקרענג) פאר

איגנאצי יאשונסקי

פרעזעס פון צענטראלען סוחרים-פעראיין.

היינט — פערד-איבערזיכט

(מ) היינט 8 א זייגער איבדערפריה קומט פאר אן איבערזיכט פון פערד פון אלע פאליצייי-קאמיסאריאטען פון די יאהרגענג 1927, 1928 און 1929.

בעפרייט פון צושטעלען זענען די פערד וועלכע זענען פערדעכטיג קראנק אדער אויף אנשטעקענדע קראנקהייט, וואס מוז בעשטעטיגט ווערען דורך א וועטערינאר-דאקטאר.

אויב דער אייגענטימער קען אליין נישט קומען מיט דעם פערד, קען קומען א מענש, וועלכער קען ענטפערען אויף אלע פראגען בנוגע דעם פערד.

שטראפן פאר'ן אנטי-סאניטארן צושטאנד פון אונטערנעמונגען

די לאדזער סטאראסטווע האט ארויפגעלעגט שטראפען פון 10 ביז 50 זלאטעס אויף א גאנצע רייהע אונטערנעהמונגען, וועלכע האבען זיך געפינען אין אנטיסאניטארען צושטאנד.

בעפאר איהר פאהרט אויף ערהאלונג

קויפט איין די נייעסטע פערפומען, ערשטקלאסיגע פודערן, טואלעט-זייפען, זאווי אלערארט מאדערנסטע קאסמעטיק צו פאבריקס-פרייזען

אין דער בעקאנטער און רענאמירטער

פערפומעריע

י. דרוקער

5 זאוואדזקא 5

טעל. 175-92

הורט און דעטייל!

רעעלע און סאלידע בעהאנדלונג!

KNORR

איז ענטשפרעכענד פאר די ווירטשאפטליכע פער-הערלטנישען פון די ווירטינס און האט דעם פרייז פאר גוטען קנאר-האבערפלאקען ערמעסיגט אויף:

60 גר. פאר 1/4 קילא
1,10 „ „ 1/2 „

האבער-מעהל אויף 80 גר. פאר 1/4 קילא
רייז-מעהל „ 80 „ „ 1/4 „

פאבאר פון יאהרגאנג 1913

היינט, פרייטאג, דעם 25-טען מאי ה. י., 8 אין דערפריה דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטער-איבערזיכט פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נום. 1 (פיעטריקאווער 89) די פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 קאמיסאריאט מיט די אותיות:

F H Ch I

פאר דער פאבאר = קאמיסיע, נומער 2 (פיעטריקאווער 89) קווער-אפיצינע, צווייטער שטאק, די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 7-טען קאמיסאריאט מיט די אנפאנג-אותיות:

M O P

פאר דער פאבאר - קאמיסיע נומער 3 (פיעטריקאווער 165) די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1912, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 7-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

פון A ביז R איינשליסליך.

מארגען, שבת, דעם 26 ה. י. 8 אין דערפריה דארפען זיך שטעלען צו דער מיליטער-איבערזיכט פאר דער פאבאר-קאמיסיע, נומער 1 (פיעטרקאווער 89) די פאבאר-פליכטיגע פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

G

פאר דער פאבאר-קאמיסיע נומער 2 (פיעטרקאווער 89) קווער-אפיצינע, צווייטער שטאק, די פאבאראווצעס פון יאהרגאנג 1913, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פונ'ם 7-טען קאמיסאריאט מיט די אנפאנג-אותיות:

R S Sch S T U

פאר דער פאבאר - קאמיסיע נומער 3 (פיעטרקאווער 165) די פאבאראווצעס פון דעם יאהרגאנג 1912, קאט. B און וואוינען אויפ'ן שטח פון 4-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

פון S ביז Ź

און פון 6 קאמיסאריאט: אויף אלע אותיות.

די פאבאראווצעס דארפען האבען ביי זיך א פערזענליכען דאקומענט, אדער אן אידענטיש-קייט-שיין מיט א פאטאגראפיע, א רעגיסטראציע-שיין, אן אדראטשעניע-קארטע, א שול-שיין און א פאך-בעשטעטיגונג.

וויכטיג פאר אלע!

לאמפען-פאבריק

א. ריידער

פילסודסקיעגא 66 (וואסכאדניא)

טעל. 167-64

נעהמט אן צו פערניקלען, פער-זילבערן (פלאטעירען), אקסידי-רען און ז. וו. אלערליי זאכען פון הויזליכען געברויך (ווי לעמפעל, גאפעל א. ז. וו.) ווי אויך פון טעכנישען געברויך.

פרייזען צוגענגליך!
אויספיהרונג סאליד!

פאבריקס-לאגער:
פילסודסקיעגא 56, טעל. 167-64

פאַרוואָס זענען די ציוניסטען דאָך נישט צוגע־שטאַנען צום פאַראייניגטען יודישען וואהל־בלאָק

אינטערוויו מיט פּרעזעס מינצבערג

אין צוזאַמענהאַנג מיט ה' אינזש. פּראַשקער'ס עפענטליכע ערקלערונגען מכוח דעם, פאַרוואָס ס'איז נישט צושטאַנד געקומען קיין אַלגעמיינע יודישער בלאָק, צוזאַמען מיט די ציוניסטען, האָט פּרעזעס מינצבערג, דער אַנפיהרער פון פאַראייניגטען יודישען בלאָק, אין אַ שמועס מיט אונזער מיטאַרבייטער געגעבען וועגען די פאָרוואורפען פון אינזש. פּראַשקער פאָלגענדע אויפקלערונג:

איך ערקלער אַז אַלע אַרויסגעזאָגטע מיינונגען שטימען אַבסאָלוט נישט מיט דער ווירקליכקייט, איך וואָלט קיינמאָל נישט געגלויבט אויף ה' אינזש. פּראַשקער, אַז ער קען אויף אַזאַ אופן איבער־דרעהען פאַקטען.

איך שטעל קודם כל פעסט, אַז קיינער האָט קיינמאָל נישט גערעדט און נישט אונטערהאַנדעלט מיט אינזש. פּראַשקער וועגען שאַפען אַן איינהייט־ליכען יודישען בלאָק, פון די ידיעות וועלכע איך האָב געהאַט מיט עטליכע חדשים צוריק האָב איך געהאַט דעם איינדרוק אַז ה' פּראַשקער מישט זיך איבערהויפּט נישט אַריין אין דעם ענין פון שאַפען אַ בלאָק.

וואָס שייך דעם ענין גופא, שרייבט ה' פּראַש־קער: „ס'וואָלט נישט געווען קיין שום מניעה פון אונזער זייט צו שאַפען אַן איינהייטליכען יודישען וואַהל־בלאָק, ווען דער דאָזיגער בלאָק וואָלט אויף זיין פאַהן געהאַט דעם איינציגען לאָזונג: מיר טרעטען אַריין אין שטאָט־ראַט, כדי צו פאַרטיידיגען אין איהם די נאַציאָנאַלע, רעליגיעזע, קולטורעלע, סאָציאַלע און ווירטשאַפטליכע אינטערעסען פון דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג".

איך שטעל פעסט, אַז אין דער פּלאַטפאָרם פון פאַראייניגטען יודישען וואַהל־בלאָק געפינט זיך די דערמאָהנטע לאָזונג, וואָרט ביי וואָרט. ס'איז ווייטער פולשטענדיג נישט אמת, אַז ביי די אונ־טערהאַנדלונגען מיט די אגודה־פאַרשטעהער האָט מען געקענט האָבען דעם איינדרוק, אַז די אגודה איז נישט געניגט צו פיהרען אין שטאָט־ראַט אַ פרייע, אומאָפּהענגיגע פּאָליטיק, אַ בעווייז איז, אַז אין דער דעקלאַראַציע וועלכע איז אונטערגעשריי־בען געוואָרען דורך אַלע גרופּירונגען, וואָס געהע־רען צום פאַראייניגטען יודישען וואַהל־בלאָק, ווערט בפירוש און בולט אונטערגעשטראָכען, אַז די פליכט פון די אויסגעוועהלטע ראַטמענער איז שפּעטער צו בילדען אַ געמיינזאַמע יודישע פראַקציע, וועל־כע זאָל זיין פולשטענדיג זעלבסטשטענדיג און פון קיינעם נישט אָפּהענגיג.

בעזונדערס וואונדערט מיך אויף ה' אינזש־פּראַשקער, וועלכער דאַרף דאָך פאַרשטעהן, אַז ס'זענען פאַראַן אַזעלכע מענשען, וועלכע זע־נען בעקאַנט מיט'ן גאַנג פון געשפּרעך, וואָס ה' פּראַשקער האָט מיט וואָכען צוריק געפיהרט מיט'ן פּרעזעס פון וואַיעוואָדזקע ב.ב.־ראַט, ה' דעפּ. פּיכנאַ, צו וועלכען ה' פּראַשקער האָט זיך גע־ווענדעט פון זיין איינענעם ווילען. ווען ה' פּראַש־קער וואָלט זיך אויף איין אויגענבליק געוואָלט ווע־גען דעם דערמאָהנען, וואָלט ער געקומען צו דער איבערצייגונג, אויף ווי ווייט זיינע ערקלערונגען זענען נישט ענטשפּרעכענד פאַר זיין פּערזאָן.

איך פון מיין זייט שטעל נאָכאַמאָל פעסט, אַז די ציוניסטישע פיהרער האָבען נישט געוואָלט שאַפען קיין איינהייטליכען יודישען בלאָק, נאָר אַ בלאָק פון ציוניסטען מיט דער „אגודה", אויף וואָס איך האָב נישט געוואָלט איינגעהען.

מיט פולע רעכט פון רעגירונגס־גימנאַזיום (Kategorja A)

מעדכען־גימנאַזיום

און פּריוואַטע פאָלקסשולע

פון מאַריע האַכשטיין

טעל. 214-27 23 וואָלטשאַנסקאַ 23 טעל. 214-27

איינשרייבונגען אין די גימנאַזיאַל־קלאַסען, ווי אויך אין די פאָלקסשולע נעהמט אָן דער סעקרעטאַריאַט טעגליך (חוץ שבת און יו"ט) פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6.

ביסקופּ טאָמטשאַק וועגען די געשעהע־נישען אין דער קאַטעדרע דעם 3 מאַי

דער ביסקופּ טאָמטשאַק האָט אין דער פּרעסע אָפּגעדרוקט פאָלגענדען בריף:

די געשעהענישען אין דער לאָדזער קאַטעדרע דעם 3. מאַי האָבען זיך מיט אַ הילכיגען עכאָ אָפּגעשלאָגען אין גאַנצען לאַנד, געהען נישט אַראָפּ פון די צייטונגס־שפּאַלטען, ווערען אויסגענוצט צו אַגיטאַציע און אויסטיילען פאַרשידענאַרטיגע קאָ־מענטאַרען. איינציגע פאַרטיילען די, וועלכע האָ־בען געשטערט די רוה אין דער קירך, אַנדערע רעגען זיך אויף צוליב דעם האַלטען זיך פון דער פּאָליציי בעת די געשעהענישען און מאַ־כען די פּאָליציי פאַראַנטוואָרטליך פאַר'ן פאַרלויף פון די געשעהענישען, מ'באַרט אַז אַזוי אַרום די מיינונג פון די בריטע מאַסען און ס'וועט פאַ־לוירען דער איגענטליכער זין און לעהרע, וועל־כע מ'דאַרף אַרויסציהען פאַר דער אַלגעמיינער טובה.

די פראַגע האָט געהאַט אַ פּאַרטייאיש־פּאָליטי־שען הינטערגרונד, פון דער זייט בעהמען מיר נישט קיין וואָרט, כדי נישט אַריינצוציהען די קירך אין דעם געביט, וואָס געהער נישט צו איהר, צוליב דעם אָבער וואָס די געשעהענישען זענען פאָרגעקומען אין דער קירך, מוזען מיר געבען דער געזעל־שאַפט אַ בעלויכטונג פון רעליגיעז – מאָראַלישען שטאַנדפּונקט, וועלכע שפּילט אין לעבען אַ פיל וויכטיגערע ראָל, ווי ס'דוכט זיך די, וועלכע וואָל־טען דאָס געוואָלט אויסנוצען פאַר איינענע־נוצען.

די פאַרלויף פון די געשעהענישען, האָט זיך אונז אַלס עדות, פאַרגעשטעלט אויף פאָלגענדען אופן:

די בעדייטענדע גרופּע יונגע און נישט פּראַק־טישע מענשען, וועלכע זענען געווען אונצופרידען דערפון, וואָס מ'האָט די פּערוועדיט צו פאַרמי־דען אַ צוג, זענען אַריין אין דער קאַטעדרע. אויף די טרעפּען און אין דער קירך האָבען זיי אָנגע־נומען אַ גאַנץ אַגרעסיווע שטעלונג צו דער פּאָליציי, פון דאַנען איז ענטשטאַנען דער קאָנפליקט און די צוזאַמענשטויס, וועלכע איז בערוהיגט געוואָרען דורך דער אָרטיגער גייסטליכקייט. דאָס זענען פאַקטען, וועלכע קענען נישט אָפּגעלייקענט ווערען.

פאַרשטעהט זיך, אַז אַזעלכע אַקטען זענען נישט אין הסכם מיט דער רעליגיע און קריסטליכער מאָראַל, ווייל מ'האָט געשענדעט די קירך, גע־מיסברויכט די קירך צו עלעדיגען פּרעטענזיעס און אָפּרעכנונגען, וועלכע האָבען קיין שום גע־מיינזאַמעס מיט רעליגיע. מ'האָט געהאַט די דרייסט־קייט אַרויסצורופען אונרוהען, וועלכע האָבען גע־קענט ברענגען צו אונבערעכנטע פאָלגען.

מיטאַר נישט איבערטאַ'ען די פּרעטענזיעס אין די מויערן פון דער קירך און צווינגען די פּאָליציי צום אַרויסטריט. די פּאָליציי, וועלכע ער־פילט בעפעהלען, איהר פליכט און שווערע דינסט.

בעהאַלטען זיך אונטערן אַלטאַר, אַריינ־טער אַ רעליגיעזען פאָהן און פון דאָרט פאַר־שפּרייטען אונרוהען און דערנאָך שרייען, אַז מען איז פאַרפאָלגט פאַר רעליגיעזע איבערצייגונגען, דאָס איז אַ געוועהנליכע פאַלשקייט און ליגען.

אַלע מיטגלידער פון צענטר, סוחרים־פאַראיין

פון 9־טען וואהל־קרייז שטימען פאַר'ן וויצע־פּרעזעס

אברהם שטיינשניידער

„דער יום־טוב פון קינד"

רעפעראַט פון רעד. סטעפּאַנסקי

אין שייכות מיט דער „וואָך פאַרן קינד", וועט היינט 7.10, רעד. סטעפּאַנסקי האַלטען דורכ'ן ראַ־די'א אַ רעפעראַט „דער יום־טוב פון קינד".

צוריקגעצויגען די אָפּצייכנונגען

פון לאָדזער אַרבייטסלאָזען פאָנד

דער היגער קאָמיטעט פון אַרבייטסלאָזען־פאָנד מאַכט בעקאַנט, אַז די אָפּצייכנונגען פון 2, 5 און 10 גר. מיט דער אויפשריפט „וואָיע־וואָדישער בירגער־קאָמיטעט פאַר די אָרימסטע", ווי אויך די אָפּצייכנונגען צו 50 גר. און 1 זל. מיט דער אויפשריפט „הויפּט־קאָמיטעט פאַר אַר־בייטסלאָזע", זענען צוריקגעצויגען געוואָרען פון פאַרקעהר און האָבען פאַרלוירען דעם ווערט.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען

(2) היינט בייַנאַכט דיזשורירען: א. דאַנצער (זגערזשער 57), וו. גראַשקאָווסקי (11 ליסטאָפּאַד 15), ס. גאַרפיין (פּילסודסקי 54), י. כאַגדזינסקי (פּיעטרקאָווער 165), ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 28), א. שימאַנסקי (פּשענדזאַלניאַנאַ 75).

יודישע וועהלער פון 9־טען וואהל־קרייז

אויף אייערע וואהל־קאַרטען שרייבט אָן 10 מאָל דעם נאָמען

אברהם שטיינשניידער

רעפּערטואַר־טעאַטער — „ראַזמאַימאַשטשי" ציגעל־גאַס 27 טעל. 112-25

דונערן פון אַפּלאָדיסמענטען! / רוישענדע אָוואַציעס! / סאַלוועס פון געלעכטער! אַלע זענען ענטציקט און בעגייסטערט פון דעם שפּילן פון דעם יודישען שוואַליער

פּסח'קע בורשטיין

צוזאַמען מיט דעם בעוואוסטען כאַראַקטער־קאָמיקער יעקב פישער

היינט, פרייטאג און מאָרגען, שבת 9.30 אָוונט

ביליגע קריזיס־פּרייזען! ביליגע קריזיס־פּרייזען!

„דער גאַסען־זינגער"

זעהר פרייליכע פּיעסע אין 3 אַקטען, 30 נומערן פון די שענסטע און הערציגסטע לידער, דועטען, טערצעטען און טענץ.

אַכטונג! אין „גאַסען־זינגער" ווערט דעמאָנסטרירט און אויסגעפיהרט דורך פּסח'קע בורשטיין די לעצטע ערפינדונג צום ערשטען מאָל אין אייראָפּע ראַדיאָ־טעלעוויזיאָן.

מאָרגען, שבת, 4.30 נאָכמ. גרויסע הנחה־פאָרשטעלונג צו זעהר ביליגע פּרייזען. אַ פּרעמיע פאַר קינדער יעדער קאָן מיטנעמען אַ קינד בחנם

אַ חתונה אין שטעטל

מיט פּסח'קע בורשטיין אין דער הויפּט־ראָל.

צוזאַמען מיט די בעסטע וואַרשאַווער סטאַר־אַרטיסטען לויט א. ב.: בורשטיין פּסח, הערבסט קאַרל, ווייגשטאַק שמחה, זילבערמאַן לאָלאַ, יאַקובאָוויטש לאָלאַ, לעמבערגער גרשון, נאַטאַן שמחה, נאַטאַן נעמי, נאַטאַן אידאַ, ספּיוואַק דוד, פישער יעקב, פרידעס עמיל, צווייליך ישעיה, ראָטמאַן מאַשקאַ, רובין דאָראַ, רייזער אַנעטאַ, שאַדאָווסקי מרדכי.

פערגרעסערטער כאָר און אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון מ. זעלמאַן.

רעזשי: פּ. בורשטיין. נייע עפעקטפולע דעקאָראַציעס פון קינסטלער־מאָלער ב. קודעוויטש.

בילעטען צו בעקומען פון 11 פריה אַ גאַנצען טאָג אין קאַסע פון טעאַטער.

דער אַרייער־פּאַראַגראַף

ר. אייזראַעל

118

שפּאַנענדער ראָמאַן פון דער איצטיגער ווילדער צייט

דאָך האָט ד"ר גינזבורג דעם בריף געעפענט, ער האָט געלייענט איינמאָל, נאָכאַמאָל, אַ דריטען מאָל און נישט געגלויבט זיינע אייגענע אויגען, דאָס איז געווען אַן אָטענטישער בריף פון היינריך זאַקס. ד"ר גינזבורג האָט גוט געקענט היינריכן, זיי זענען געווען פריינד, זיי האָבען געהאַט דיזעלבע וועלט־אַנשויאונגען, דעמזעלבען אַרט דענקען און דערצו איז זייער ריין־פּריוואַטע פריינדשאַפט נאָך שטאַרקער און ענגער געוואָרען.

גינזבורג איז אויפגעשפּרונגען פון זיין אָרט:

— אַ בריף פון היינריכן? ווי אַזוי? ווי קען דאָס זיין? ווען האָט ער דעם בריף געשריבען, גע־וויס שוין לאַנג צוריק, ווייל ס'איז שוין אַרום אַ גאַנצע וואָך זייט ער איז געשטאָרבען, אָדער דערהרגעט געוואָרען אין קאָנצענטראַציאָנס־לאַגער, ער האָט אַ קוק געגעבען אויף דער דאַטע אויב'ן בריף און איז נאָך מעהר פאַרוואונדערט געוואָרען, דאָרט האָט זיך געפינען די דאַטע פון אַ טאָג פריהער

— אַ פילאָסאָפיקאַט, האָט גינזבורג אויסגעשריי־גען אַליין צו זיך, אהא, מיך וועט מען נישט פּראַ־וואָצירען, איך וועל אַפילו דעם בריף נישט איבער־לייענען און אַזוי פאַרברענען

גינזבורג האָט ווירקליך געוואָלט דעם בריף צוריסען נישט געלייענטערהייט דאָך האָט ער דאָס נישט געטון און נאָכאַמאָל אין איהם אַריינגעקוקט

— אָבער דאָך, איך וואָלט געשוואָרען, אַז דאָס איז היינריכס האַנדשריפט, איך קען זי צו גוט, אָבער צו אַלדע רוחות, טויטע קענען דאָך נישט שרייבען און אויף יענער וועלט איז דאָך קיין פּאָסט נאָך נישטאָ

נאָך אַ געוויסען נאָכטראַכטען האָט גינזבורג גענומען לייענען דעם אָריגינעלען בריף, אין איהם איז געווען געשריבען!

„טייערער פריינד גינזבורג, וואונדער זיך נישט, אויב דו בעקומסט אַ בריף פון אַ בר־מנן, איך בין נאָר געשטאָרבען פאַר זיי, פאַר די שטורמיסטען פאַר זיך אַליין לעב איך נאָך, וואונדער זיך גאַרנישט אויף דעם אַלעם, ווייל אין איצטיגען מאָמענט קענען געשעהען אַזעלכע זאַכען, וועגען וועלכע מ'האָט אַפילו קיינמאָל נישט געהאַט די דרייסטקייט צו חלומען, מיט איין וואָרט איך בין נישט געשטאָרבען, דעמאָלט ווען דו וועסט לייענען דעם בריף וועל איך שוין זיין אויסער די גרעניצען פון דייטשלאַנד, דאָס וואָס צווינגט מיך היינט צו שרייבען צו דיר אין פאַל געבדעס: אַ מאָמענט איידער איך בין אַרויסגעפאָ־רען פון לאַגר האָב איך זיך דערוואוסט פון די צייט־טונגען צווי דאָקומענטען, וועלכע זענען פאַרעפענט־ליכט געוואָרען דורך אונזער שטורם־קאָמאַנדאַ וועגען אַ כלומרשטער יודישער טעראָריסטישער אָרגאַ־ניזאַציע, איין דאָקומענט זאָל זיין אונטער געשריבען פון אַדוו. פאַיל הערץ און דער צווייטע פון מיר, איך ווייס נישט ווי ס'זעהט אויס דער ענין מיט אַדוו. הערץ, אָבער איך וויל דיר איצט מיטטיילען, אַז אַזאַ דאָקומענט מיט מיין אונטערשריפט געפינט זיך נישט ביי זיי, אויב זיי האָבען דאָס ליגען אין אַרכיוו איז עס אַ געמיינער פאַלסיפיקאַט, זיי האָבען מיך געצוונגען געפיינגט און טעראָריזירט אַז איך זאָל אַזאַ בלוט־בלבול אויף אונזער פאָלק אויסטראַכטען, נאָך פאַרשידענע איבערלעבענישען האָט מיר גע־לונגען אַז אַזאַ דאָקומענט זאָל זיך נישט געפינען ביי זיי אין די הענד, אַ דאַנק אונזערס אַ פריינד איז מיר געלונגען ניצול צו ווערען פון זייערע הענד

איך ווייס, איז ווייטער געווען געשריבען אין בריף, אַז דיר וועט זיך נישט איינגעבען אָפּצו־לייקענען דאָס, וואָס זיי האָבען אויסגעטראַכט, פאַבריצירט, כדי מעהר צו קענען פייניגען יודען, איך וואָלט דיר אַפילו געראָטען, אַז דו זאָלסט עס נישט פּרובען צו טאָן, אָבער איין זאַך וואָלט איך דיך גע־בעטען און דאָס בין איך אויסען מיט מיין בריף, זאָלסט איבערגעבען די מיטגלידער פון אונזער גע־מיינדע, פון אונזערע גלויבענס און אידעען־גענאָ־סען, זאָלסט זיי זאָגען, אַז מיינע הענד האָבען נישט פאַרגאָסען דאָס דאָזיגע בלוט, איך בין אַבסאָלוט נישט שולדיג אין דער דאָזיגער פּראָוואָקאַציע איך האָף, אַז ס'וועט נאָך קומען אַ צייט ווען דער גאַנצער ענין וועט זיך נאָך אויפקלערען, און אויב דער רעכטס־אַנוואַלט פאַיל הערץ האָט ווירקליך אונטערגעשריבען אַזאַ דאָקומענט, בעהמט איהם נישט פאַראיבעל. ווען איהר וואָלט זיך נאָר געקענט מאַכען די מיינדעסטע פאַרשטעלונג ווענען דעם, ווי אַזוי דער דאָזיגער שוואַכער מענש האָט געליטען, וואָלט איהר איהם דען לכף זכות. פאַרשטעהט זיך, אַז אַ מענש מיט אַ שטאַרקערען כאַראַקטער וואָלט אַזאַ זאַך נישט געטון, אָבער דער דאָזיגער מענש, וועלכער האָט אַזוי שטאַרק ליב געהאַט דאָס לעבען, זיין פרוי און זיינע קינדער, איז גרייט געווען אויף אַלעם, אַבי צו זיין אויף דער פריי, אָדער בע־סער געזאָגט צו טראַכטען וועגען דעם, אַז ער וועט זיין אויף דער פריי און מ'וועט איהם לאָזען צו־רוה. הערץ האָט געליטען שרעקליכע פייניגונגען און יסורים, ווען איך האָב איהם אַנגעקוקט נאָך יעדען מאָל ווען ער איז צוריקגעקומען פון די טאָרטורען, ווען ער האָט מיט זיך פאָרגעשטעלט אין בלוטיגע מאַסע, ווען ער האָט געציטערט ווי אַ קליין קינד און די יסורים מעהר נישט געקענט איבערטראָגען, וואונדער איך זיך נישט, אַז ס'איז מעגליך, אַז ער האָט אַזאַ דאָקומענט אונטערשריבען.

איך בעט נאָכאַמאָל אַז וואָס מיר גייען בעזע־צען זיי זיך מיט אַ געמיינעם פאַלסיפיקאַט, כּוֹ פּרובט דעם ענין אויס [illegible] דער אויסלענדי־שער פּרעסע, אפשר וועט [illegible] מיר איינגעבען יעדענפאַלס בין איך מיט מיין בריף צו דיר אויסען, אַז מיינע יודישע ברידער זאָלען מיך נישט אומזיסט חושד זיין, זיי זאָלען אויף מיר נישט טראָגען קיין בתגמדיגען האַס, דאָס איז מיט נאָך איין שרעקלי־כער פּראָוואָקאַציע מעהר, מיט נאָך אַ געמיינהייט, וועלכע האָט נישט איהרס גלייכען אין דער געשיכטע, ס'איז פאַרפאַלען מיר מוזען ליידען, איך זעה נישט קיין אויסוועג".

גינזבורג האָט פאַרענדיגט דאָס לייענען פון בריף. (פאָרטזעצונג קומט)